

શ્રી કચ્છી સમાજ - અમદાવાદ દ્વારા પ્રકાશિત પ્રત્યેક કચ્છી પરિવારનું મુજાપત્ર

કચ્છભૂતિ

❖ પાના નં. : ૧ ❖ કુલ પૈજા : ૪૦

❖ વર્ષ : ૨૮ ❖ અંક : ૫ ❖ ૧૫ નવેમ્બર, ૨૦૧૪ ❖ પ્રસિદ્ધ કર્યા તા. : ૧૦-૧૧-૨૦૧૪ ❖ કિંમત : રૂ. ૩/- ❖ તંત્રી : ભરત ઓઝા ❖ સહતંત્રી : દિનેશ માંકડ

પક્ષી અભયારણ્ય - થોળ

All things will be destroyed with time but time never just like...

Let's Move towards Nature...

શાશ્વત Green

Plots & Farmhouse

ACTUAL SITE PHOTOGRAPHS

CLUB HOUSE

CHILDREN PLAY AREA

RESTROOM IN CLUBHOUSE

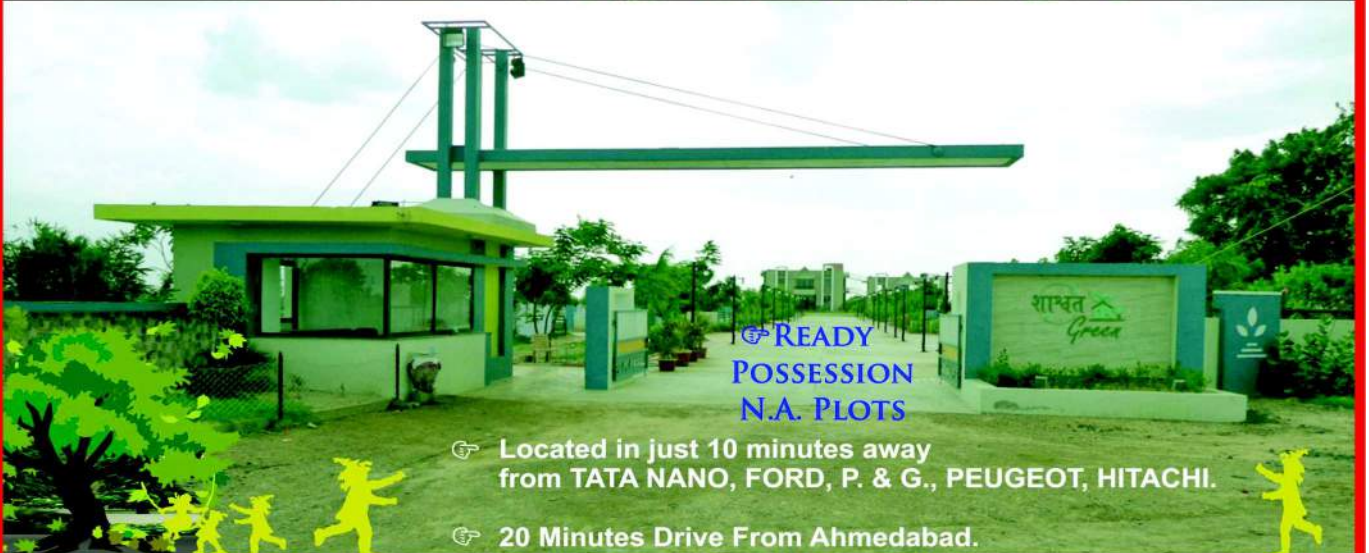
INDOOR GAMES

SWIMMING POOL

JOGGING TRACK

READY POSSESSION N.A. PLOTS

Located in just 10 minutes away from TATA NANO, FORD, P. & G., PEUGEOT, HITACHI.

20 Minutes Drive From Ahmedabad.

Developer:

Shashwat Realtors

Hasmukh Patel: 9879608051,
Vinod Patel: 9879608054,
Anupam Patel: 9879608057.

Site Address:-

Shashwat Green

Village : Makhiyav, Nr. Mankol Cross Road,
Sanand - Nalsarovar Road, Dist.: Ahmedabad.

વર્ષ-૨૮ ★ અંક-૫

૧૫ નવેમ્બર, ૨૦૧૪

માનદ્ સલાહકાર

શ્રી હંસરાજ કંસારા

તંત્રી મંડળ

શ્રી ભરત ઓઝા - મુખ્ય તંત્રી

મો. ૯૮૨૫૭૧૪૮૩૩

Email : ozabvo@gmail.com

શ્રી દિનેશ માંકડ - સહ તંત્રી

મો. ૯૪૨૭૯૬૦૯૭૯

Email : mankaddinesh1952@gmail.com

વ્યવસ્થાપક સમિતિ

શ્રી મનુભાઈ કોટડીયા - કન્વીનર

મો. ૯૬૦૧૨૭૫૦૭૮

ડો. મુકેશ ચૌહાણ - સહ કન્વીનર

મો. ૯૯૨૫૪૭૮૭૯૨

★ વિભાગીય સંપાદન ★

મહિલા વિશ્વ - રેખાબેન શુક્લ
ગાંધીનગર ગાથા - વર્ષાબેન મહેતા
શબ્દ શોધ - પ્રદીપ જોષી-આદિપુર

પત્ર વ્યવહારનું સરનામું

શ્રી કચ્છી સમાજ - અમદાવાદ
૯૦૫, સ્પાન ટ્રેડ સેન્ટર, કોચરબ આશ્રમની
સામે, એલીસબ્રીજ, અમદાવાદ-૬.
ફોન : (કચ્છી સમાજ) ૦૭૯-૨૬૫૭૬૧૮૪
Email : kutchshruti@yahoo.com

Kutchshruti Available on
www.asanjokutch.com

કચ્છશ્રુતિ લવાજમ

૨ વર્ષ : રૂ. ૫૦૦/-

૫ વર્ષ : રૂ. ૧૦૦૦/-

આજીવન : રૂ. ૧૫૦૦/-

ચેક/ડ્રાફ્ટ : 'શ્રી કચ્છી સમાજ - અમદાવાદ'ના
નામનો મોકલવો.

'કચ્છશ્રુતિ'માં પ્રકાશિત રચના-લેખ આદિમાં
અભિવ્યક્ત વિચારો, માહિતી ઈત્યાદિ સાથે
'કચ્છશ્રુતિ' સંપાદન મંડળનું સહમત હોવું
આવશ્યક નથી. - મુખ્ય તંત્રી

આ અંકમાં...

- ❖ તંત્રીની કલમે..... ૪
- ❖ ખબર પત્રિકા (ઘનશ્યામ ઠક્કર) ૫
- ❖ કચ્છશ્રુતિના 'કચ્છી કંપા વિશેષાંક'ના વિમોચનનો અહેવાલ (ભરત ઓઝા) ૬
- ❖ શ્રી કચ્છી સમાજ - અમદાવાદના ઇંડ રેઈઝિંગ કાર્યક્રમ નિમિત્તે
હિખોટીઝમ શો - અહેવાલ (ભરત ઓઝા) ૭
- ❖ કચ્છ માટે નર્મદા યોજના જળ વ્યવસ્થાપનના પ્રશ્નો (અશોક મહેતા) ૯
- ❖ સ્વચ્છ પર્યાવરણ અને પ્રદૂષણ નાબૂદી અભિયાન (પ્રા. સૂર્યકાંત ભટ્ટ) ૧૧
- ❖ મોહમ્મદ રફી - સદાબહાર ગાયક (ઈન્દ્રવદન અંતાણી - ગાંધીનગર) ... ૧૩
- ❖ ડાયાબિટીસ વિશે આટલું જરૂર જાણીએ (ડૉ. મયંક કિશોરચંદ્ર છાયા) .. ૧૭
- ❖ નાળિયેરી - ૨ (દિલીપ વૈશ્નવ) ૨૩
- ❖ કચ્છમાં રાજાશાહી સમયની નાગરી પરંપરા
મંગળા આરતી આજપર્યંત કાયમ છે (ડૉ. મિહિર એમ. વોરા) ૨૫
- ❖ મૌલિક વાર્તા : અનુબેન ગરણીવાળા (બલવીરસિંહ જાડેજા) ૨૬
- ❖ શબ્દોની કમ્પ્યુગ્રાફી - (૮) (તુલસીદાસ કંસારા) ૨૯
- ❖ કચ્છ ડેવલપમેન્ટ કાઉન્સિલ (શશીકાંત ઠક્કર) ૩૦
- ❖ શ્રી કચ્છી સમાજ - અમદાવાદનો દૈનિક અહેવાલ ૩૧
- ❖ ગાંધીનગર ગાથા (શ્રીમતી વર્ષા જે. મહેતા - ગાંધીનગર) ૩૩
- ❖ મહિલા વિશ્વ (રેખાબેન શુક્લ - અમદાવાદ) ૩૪
- ❖ કલરવ (દિનેશ માંકડ - અમદાવાદ) ૩૬
- ❖ શબ્દ શોધ : ૩૧ (પ્રદીપ જોષી - આદિપુર) ૩૮

તંત્રીની કલમે....

— ભરત ઓળા

આવો, આપણે શ્રી કચ્છી સમાજ - અમદાવાદના તથા તેના માસિક મુખપત્ર “કચ્છશ્રુતિ”ના સભ્ય તા બન્યા હોઈએ તો વહેલી તકે બની જઈએ

હાલની પરિસ્થિતિમાં કાયદાકીય રીતે કચ્છ એ ગુજરાત રાજ્યનો એક જિલ્લો છે. પરંતુ વાસ્તવિક રીતે એ એક પ્રદે કહેવાય. રાજા હાહી વખતની ગુજરાતની જૂની ઓળખ તાજી કરીએ તો તે ત્ર ભાગમાં વહેંચાયેલું હતું — ગુજરાત, સૌરાષ્ટ્ર અને કચ્છ. કચ્છ એ ગુજરાતનો સૌથી વધુ અછતગ્રસ્ત પ્રદે . મોટાભાગના વર્ષો દુષ્કાળના જતા હોવાથી અને રાજા હાહીના જમાનાની સંકુચિત દિના કારે તેનો વિકાસ થઈ કેલ નહીં. અનેક લાગાઓ ભર્યા બાદ જ ખેતરમાં પકવેલું ધાન ખેડૂત ઘરે લઈ જઈ કતા. પરિ ભમે પ્રજા ત્રાહિમામ પોકારી જતી. રોજીરોટી માટે પ્રજાને કચ્છ બહાર નજર દોડાવવી પડતી. ઝાંઝીબાર, િર, મસ્કત, આફ્રિકા જેવા દૂરના પ્રદે માં અથવા તો મુંબઈ, ચેન્નાઈ જેવા નજદીકના પ્રદે માં જઈ પ્રજા પોતાનું નસીબ અજમાવવા લાગી. સ્વભાવે ખડતલ પ્રજા જ્યાં વસી, ત્યાં બે પાંદડે સુખી થઈ રહેવા લાગી.

બે પાંદડે સુખી થયા પછી પોતાનું નામ જ્ઞાતિમાં ગવાતું રહે એ લાલચ દરેકની ખરી. પરિ ભમે નાના સમુદાયને અનુરૂપ કામો હોં હોં થવા લાગ્યા. સમગ્ર પ્રદે નું જીવન બદલી નાખે તેવી ઈચ્છા કિત્તે કોઈમાંયે પેદા થતી નહીં. પરિ ભમે રાજકીય ોત્રે સેવા કરવાની ભાવના જાગૃત ના થઈ કી. મુંબઈના વિવિધ ઘટક સમાજોની કામગીરી, અમદાવાદના વિવિધ ઘટક સમાજની કામગીરી, સાબરકાંઠાના કચ્છી કંપાઓની કામગીરી કે યુરોપ - અમેરિકાના જૈન સમુદાય કે સ્વામિનારાય સંપ્રદાયની કામગીરી તેના જવલંત ઉદાહર છે. એકાદ મંદિર, હોસ્પિટલ કે ાળા ઊભી કરી દીધી! તેના અસ્તિત્વ માત્રથી જ સંતોષની પૂ ્તાએ પહોંચી ગયા! વિકાસની પરાકા ાથી મન તૃપ્ત બની ચૂક્યું. સારાયે સમુદાયને અસર પાડી કે તેવી કામગીરી પર નજર જ ના પડતી. પરિ ભમે સંગઠિત ોત્ર કે જે સેવા કરવાનું એક અજોડ સ્ત્ર છે, તેનાથી કચ્છી પ્રજા દૂર જ રહી!

રાજકીય ોત્ર એ સેવાનું મોટામાં મોટું સંગઠિત ોત્ર છે. આ ોત્ર દ્વારા કરવામાં આવેલ સેવા સારાયે સમુદાયની જિંદગી બદલી કે છે. વિકાસના કાર્યો, ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર સર્વિસ વગેરે સેવાના કાર્યો આ ોત્ર દ્વારા જ હાંસલ થઈ કે. પરંતુ તે માટે સંગઠિત કિત્તે જોઈએ. નાના સમૂહમાં વિભાજયેલ અસ્તિત્વનું બળ ખૂબ જ નાનું પડે.

ઘટક સમાજને સર્વસ્વ માનવાને બદલે અગર આપે એક સમાજ તરીકે — કચ્છી સમાજ તરીકે ઉભરી કીએ તો સંગઠિત કિત્તે ઘડુંયે હાંસલ કરી કે! પરંતુ તે માટે જરૂરિયાત રહે મજબૂત ઈચ્છા કિત્તેની! મજબૂત ઈચ્છા કિત્તેનો કોઈ જ વિકલ્પ નથી!

આવો, આપે કચ્છી સમાજને મજબૂત બનાવવા પ્રયાસ કરીએ. ■

સુખ કદાય બધાના નસીબમાં નથી હોતું અથવા જેને માણસ પોતે સુખ માનતો હોય એ એને મળે જ એવું નિશ્ચિત નથી. પરંતુ શાંતિ મેળવવી માણસના પોતાના હાથમાં છે. સુખ પાછળની દોટ જ્યાં અટકી જાય છે, ત્યાંથી જ શાંતિનો વિસ્તાર શરૂ થઈ જાય છે.

ખબર પત્રિકા

“ખબર પત્રિકા” એટલે એક નાની સમાચાર પત્રિકા કે જે કચ્છીઓના દરરોજના સમાચાર અમદાવાદ સ્થિત દરેક કચ્છીના ઘરે સવાર સવારમાં વર્તમાનપત્રની માફક પહોંચી જાય. મર , પ્રાર્થના, શ્રદ્ધાંજલી સભા, નવું જન્મ, સગપ , લગ્ન, સરનામામાં ફેરફાર, ધંધાકીય નવું સાહસ, ઉદ્ઘાટન, ઉત્સવ, તહેવારની ઉજવ િ વગેરે પ્રકારના દરરોજના સમાચાર અમદાવાદ સ્થિત દરેક કચ્છીના ઘર આ ખબર પત્રિકાના માધ્યમથી પહોંચાડી કાય. **અગર આ પ્રકારની પત્રિકા અમદાવાદમાં શરૂ કરવામાં આવે તો અમદાવાદ સ્થિત લગભગ ૫,૦૦૦ કચ્છી ઘરો એકબીજા સાથે એક તાંતણે બંધાય શકે.**

મુંબઈમાં આ પ્રકારની પત્રિકા બહાર પડે છે. શ્રી કચ્છી વીસા ઓસવાળ જૈન ભાઈઓ સંગઠિત થઈ આવી ખબર પત્રિકા ૫૦થી ૫ વધુ વર્ષથી એકધારી રીતે બહાર પાડે છે. અત્યારે તેની લગભગ ૪૨,૦૦૦ કોપીઓ બહાર પડે છે. વર્તમાનપત્રની સાથે સાથે આવી ખબર પત્રિકા કચ્છી વીસા ઓસવાળ જૈન ભાઈઓને ત્યાં સવાર સવારમાં જ પહોંચી જાય છે. તેનાથી જ્ઞાતિના દૈનિક સમાચાર લોકોને મળે છે. તેના પરથી દૈનિક કાર્યવાહીનો પ્રારંભ ૫ થાય છે.

તેમાં પ્રસારિત કરવામાં આવતા કોઈ ૫ સમાચાર નજીવા દરે પ્રસારિત કરવામાં આવે છે. તેથી તે દરેકને પરવડે છે. તેથી દરેક કુટુંબ પોતાને ત્યાંના જન્મ, મર , સગપ , લગ્ન વગેરે પ્રકારના દરેક સમાચાર આ ખબર પત્રિકાના માધ્યમ દ્વારા ઘરે ઘરે પહોંચાડી કે છે. સંસ્થાકીય સમાચાર ૫ તેમાં પ્રસારિત થઈ કે છે.

એક અંદાજ મુજબ લગભગ ૫,૦૦૦ કચ્છી પરિવારોનો અમદાવાદમાં વસવાટ છે. અગર દરેક પરિવારને આ ખબર પત્રિકાના માધ્યમથી સાંકળી લેવામાં આવે તો દરરોજના કચ્છીઓના સમાચાર દરેક કચ્છીના ઘરે પહોંચાડી કાય અને તે ૫ ખૂબ જ નજીવી કિંમતે. દૈનિક રૂ. ૨/- જેટલો ખર્ચ કદાચ દરેક કચ્છી પરિવારને પરવડી કે.

અમદાવાદમાં દૈનિક કચ્છી ખબર પત્રિકા રૂ કરવી એ અઘરું કાર્ય હે પરંતુ અ ક્ય નથી.

તે માટે સંપૂર્ માળખાની રચના કરી કાય.

દરરોજના સમાચાર દરરોજ પ્રસારિત કરી કાય.

વર્તમાનપત્રની સાથે સાથે ખબર પત્રિકા ૫ ઘર ઘર પહોંચાડી કાય.

પત્રિકા મેળવનારને દૈનિક રૂ. ૨/-થી વધુ ખર્ચ ના થાય તેવું માળખું ગોઠવી કાય.

તે માટે આપ સહુનો સહકાર અનિવાર્ય બની રહે.

આ બાબતના, આપશ્રીના મંતવ્યો આવકાર્ય રહે.

મંતવ્યો મળ્યેથી કાર્યવાહી આગળ ચલાવી કા.

ઘનશ્યામ ઠક્કર

કન્વીનર - ખબર પત્રિકા સમિતિ

શ્રી કચ્છી સમાજ - અમદાવાદ

મા પોતાના સંતાન માટે ઉજાગરા કરે છે. પોતે ભૂખી રહીને એને ખવડાવે છે, એને લાડ કરે છે. એ જ માં એની ભૂલ થતાં થપ્પડ પણ મારે છે. જે મા પૂરેપૂરી લાગણીથી એને માટે એનાં ભાવતાં ભોજન બનાવે છે, એ જ મા બાળકની બીમારીમાં એને કડવી દવા ફૂર થઈને પીવડાવે છે.

કચ્છશ્રુતિના “કચ્છી કંપા વિશેષાંક”ના વિમોચનનો અહેવાલ

શ્રી કચ્છી સમાજ - અમદાવાદના માસિક મુખપત્ર “કચ્છશ્રુતિ”નો દીપોત્સવી વિશેષાંક “કચ્છી કંપા વિશેષાંક” તરીકે બહાર પાડવામાં આવેલ કે જેનું વિમોચન રવિવાર, તા. ૧૯-૧૦-૨૦૧૪ના રોજ ટાઉન હોલ - અમદાવાદ ખાતે ફંડ રેઈઝિંગ કાર્યક્રમ નિમિત્તે ડૉ. પ્રિંત ભીમાનીના હિન્નોટીઝમ પોના સમયે રાખવામાં આવેલ.

વિમોચન સમયે મંચ પર ખેડબ્રહ્મણી પધારેલ શ્રી જેઠાભાઈ ખેતાભાઈ પટેલ, શ્રી રાજાભાઈ ખેતાભાઈ પટેલ, શ્રી ખીમજીભાઈ રામદાસભાઈ પટેલ, શ્રી વિઠ્ઠલદાસ કાનજીભાઈ પટેલ તથા શ્રી સુરે ભાઈ એન. પટેલની સાથે શ્રી કચ્છી સમાજ - અમદાવાદના પૂર્વ પ્રમુખશ્રીઓ શ્રી મનસુખભાઈ પટેલ તથા શ્રી કૈલાસદાન ગઢવી ઉપસ્થિત રહેલ હતા. સાથે સાથે સમાજના હાલના પ્રમુખ શ્રી અંકભાઈ મહેતા, માનદ્ મંત્રી શ્રી ભરતભાઈ ઓઝા તથા ખજાનચી શ્રી મનુભાઈ કોટડિયા પણ ઉપસ્થિત રહેલ હતા. મંચનું સંચાલન શ્રી હિમાંભાઈ ઠક્કરે કરેલ હતું. આ પ્રસંગે સમાજના આમંત્ર ને માન આપી, મોડાસાથી પધારેલ મહેમાનશ્રીઓ શ્રી જેઠાભાઈ વિરાજભાઈ પટેલ, શ્રી અમૃતભાઈ ભીમજીભાઈ પટેલ, શ્રી અંબાલાલભાઈ રામજીભાઈ પટેલ તથા શ્રી મગનભાઈ ગોપાલભાઈ પટેલ પણ સભાગૃહમાં ઉપસ્થિત રહેલ હતા.

કાર્યક્રમની રૂઆતમાં સમારંભ પ્રમુખ શ્રી અંક મહેતાએ જાહેલ કે આજથી ૧૦૦ વર્ષ અગાઉના સમય પહેલાં કચ્છમાં રાજા હાહીના સમયે દુષ્કાળની પરિસ્થિતિ તો વારંવાર રહેવા પામેલ હતી પરંતુ જે વર્ષે અનાજ પાકે ત્યારે ખેડૂતોને પકવેલ અનાજ પરના અનેક લાગા ચૂકવી, બાકી બચી કેલ અનાજ જ ઘરે લઈ જવા મળતું. આ પરિસ્થિતિ ત્રાસજનક અને અસહ્ય હતી. તેથી કેટલાક પરિવારો કચ્છમાંથી નીકળી કપડવંજ પહોંચ્યા અને સૌ પહેલાં ત્યાં કચ્છી કંપાની સ્થાપના કરી કે જે આજે “હરીપુરા કંપા” તરીકે જાણીતું છે. આ રીતે કચ્છી પટેલોએ ધીરે ધીરે ખેડબ્રહ્મણ, ઈડર, વડાલી, વિજયનગર, હિંમતનગર, ધનસુરા, મોડાસા, બાયડ, કપડવંજ, બાલાસીનોર, ડાકોર વગેરે વિસ્તારોમાં અનેક કંપાઓ વસાવી પોતાનો વસવાટ ચાલુ કરી દીધેલ છે. આ કંબી ભાઈઓ માત્ર દોરી-લોટો લઈને કચ્છથી આ વિસ્તારમાં આવેલ. ત્યારબાદ ધીમે ધીમે જમીન ખરીદતા ગયા અને ખેતી કરતા ગયા. જતે દહાડે વર્ષમાં બે કે ત્રણ પાક પણ લેવા લાગ્યા. થોડા સ્થિર થયા બાદ પોતાના સંતાનોને ભાગી આગળ વધાર્યા. કોઈ ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટ બન્યું તો કોઈ વકીલ, ડોક્ટર કે એન્જિનિયર બન્યા. આ ભાગેલ વર્ગ ધીરે ધીરે હેરમાં વસવાટ કરવા લાગ્યો અને ભારતભરમાં છવાઈ ગયા. તદુપરાંત આ પરિવારોએ પોતાની કર્મભૂમિમાં ળાઓ, કોલેજો, મેડિકલ સેન્ટર, હોસ્પિટલ વગેરે સ્થાપી, સામાજિક સેવાથી પણ સમાજનું નામ રોજ ન કરવા લાગ્યા અને સ્થાનિક સમાજોમાં પણ ભળી ગયા. કચ્છ કડવા પાટીદાર પરિવારોની આ યાગ્યા જેટલી કચ્છી પટેલ સમાજને જ્ઞાત હોતે તેટલી કચ્છી જૈન, કચ્છી લોહા, કચ્છી ભાનુભાઈ કે અન્ય કચ્છી સમાજોને નહીં હોય. તેથી કચ્છશ્રુતિ પરિવારે ‘કચ્છી કંપા વિશેષાંક’ બહાર પાડવાનું નક્કી કર્યું. જરૂરી માહિતી એકત્રિત કરવા માટે ખેડબ્રહ્મણના શ્રી રાજાભાઈ ખેતાભાઈ પટેલ, હિંમતનગરના શ્રી બચુભાઈ ગોવિંદભાઈ પટેલ તથા કપડવંજના શ્રી જુભાઈ કે. પટેલનો ખૂબ જ સુંદર સાથ અને સહકાર સાંપડ્યો અને તેના પરિણામે આજે આપણે અંદાજિત ૫૦૦ કંપામાંથી ૧૬૫ કંપાની માહિતી સાથેનો આ અંક બહાર પાડી કીએ છીએ. એકત્રિત માહિતીમાં કેટલીક અધૂરા પો અને તિઓ રહી હોવાની સંભાવના નકારી કાય નહીં. જે બદલ માયાચના સાથે વાયકોને અનુરોધ છે કે તેઓશ્રીને જો કોઈ માહિતી દોષ / તિ જાય તો અમને જાણવા વિનંતી.

ત્યારબાદ મંચસ્થ મહાનુભાવો દ્વારા આ વિશેષાંકનું વિમોચન કરવામાં આવેલ હતું કે જેને ઉપસ્થિત સમુદાયે તાળીઓના ગડગડાટથી વધાવી લીધેલ હતું.

ખેડબ્રહ્મણના ઉપસ્થિત મહાનુભાવો વતી શ્રી સુરે ભાઈ આચાર્ય પોતાની રસમીઠી જબાનથી અને તેઓ યરી દ્વારા શ્રી કચ્છી સમાજ - અમદાવાદની આ પ્રવૃત્તિને હર્ષભેર વધાવી લીધેલ હતી અને ‘કચ્છી કંપા વિશેષાંક’ બહાર પાડવા બદલ ખૂબ ખૂબ અભિનંદન પાઠવેલ હતા.

અંકની રૂઆતમાં વિવિધ લેખો દ્વારા આ પાટીદાર પરિવારો કઈ રીતે સાબરકાંઠા પહોંચ્યા અને કઈ રીતે તેઓ પગભર થયા તેના વિવિધ લેખો દ્વારા માહિતી આપવામાં આવેલ છે.

ત્યારબાદના વિભાગમાં ૧૬૫ કંપાના વિવિધ પરિવારોની વિગત, તેમની પાસે કેટલા એકર કે વીધા જમીન છે તેની વિગત, તેઓની પછીની પેઢીના વિવિધ વર્ગની વિગત વગેરે પ્રકારની માહિતી આપવામાં આવેલ છે.

આ અંકના અંતભાગમાં નિયમિત પ્રસાર કરવામાં આવતી માહિતીનો સમાવે કરવામાં આવેલ છે.

કંબી પરિવારની યાગ્યા નિહાળવા કોઈ પણ કચ્છીએ આ ‘કચ્છી કંપા વિશેષાંક’ પર નજર ફેરવી લેવી અત્યંત આવશ્યક છે.

ભરત ઓઝા

માનદ્ મંત્રી, શ્રી કચ્છી સમાજ - અમદાવાદ

શ્રી કચ્છી સમાજ - અમદાવાદના ફંડ રેઈઝિંગ કાર્યક્રમ નિમિત્તે હિપ્નોટીઝમ શો

● અહેવાલ ●

માનવ મનની ત્ર અવસ્થા - કોન્સિયસ, સબ કોન્સિયસ અને અનકોન્સિયસ. જાગ્રત, અર્ધ જાગ્રત અને સુષુપ્ત. માનવ મનને પારખવું અને તે પ વૈજ્ઞાનિક પધ્ધતિથી - તે કોઈ પ સામાન્ય મા સ માટે વિસ્મયજનક હકીકત બની રહે છે. મગજ અને મન બે અલગ અલગ બાબત છે. મગજની યાદ ક્તિ માનવના મનમાં ધરબાયેલ હોય છે. વર્ષો પહેલાના બનાવો તેના મનમાં સંગ્રહાયેલ રહેલ છે. એ બનાવો જાગ્રત અવસ્થા અથવા અર્ધજાગ્રત અવસ્થા દ્વારા બહાર આવી કે છે. હિપ્નોસીસ એ માનવ મનની પ્રકૃતિને અર્ધજાગ્રત અવસ્થા દ્વારા બહાર લાવવાની વૈજ્ઞાનિક પધ્ધતિ છે અને એ પધ્ધતિના દર્શન વિજ્ઞાન માનવ સમુદાયની વચ્ચે ડો. પ્રાંત ભીમાનીના હિપ્નોટીઝમ શો દ્વારા થાય છે.

એક મંચ પર ડો. પ્રાંત ભીમાની માઈક લઈને વચ્ચે ઊભા છે. તેમની ચારે તરફ પ્રેક્ષક વર્ગમાંથી સ્વેચ્છાએ આવેલ ૩૦-૪૦ વ્યક્તિઓ ખુરશી પર કુંડાળામાં બેઠેલ છે. ડો. પ્રાંત ભીમાની તેમને ધ્યાનમાં લઈ જવા પ્રયાસ કરે છે. મનમાંથી બધા જ વિચારો કાઢી નાખવા અપીલ કરે છે અને તેઓ પ કે ૧૦ મિનિટમાં અર્ધજાગ્રત અવસ્થામાં પહોંચી જાય છે. જેઓ ખુરશી પર બેઠા છે, એ બેઠા બેઠા અને જેઓ ઊભા છે તેઓ ઊભા ઊભા નિંદ્રા અવસ્થામાં પહોંચી જાય છે. તેમની ચારેબાજુ થતી ગતિવિધિથી તેઓ અજ્ઞાત બની જાય છે. તેમનું મન તંદ્રા અવસ્થામાં ચાલ્યું જાય છે. ડો. પ્રાંત ભીમાની બોલે તેટલું જ તેમને સમજાય છે. બાકીની દુનિયાથી તેઓ અલિપ્ત થઈ જાય છે.

ડો. પ્રાંત ભીમાની સમજાવે છે કે આ એક વૈજ્ઞાનિક પ્રયોગ છે અને તે મનોવિજ્ઞાનના અભ્યાસને અંતે માનવમનને અર્ધજાગ્રત અવસ્થામાં લઈ જઈ તેના ધાર્યા પરિણામો મેળવી શકાય છે. ધ્યાનમાં જવું એ આ પ્રક્રિયાનો જ એક ભાગ છે. વિજ્ઞાન આધારિત હિપ્નોટીઝમના પ્રયોગો બહુ જ ઓછા લોકોએ ભૂતકાળમાં નિહાળેલ હોય છે અને તેથી જ ટાઉનહોલમાં ઉપસ્થિત માનવ સમુદાયને જ્યારે આ શો બતાવવામાં આવ્યો ત્યારે દરેક વ્યક્તિ આ કાર્યક્રમ પ્રત્યે આશ્ચર્યચકિત અને અભિભૂત બની ગયેલ હતી.

ટાઉનહોલના મંચ પર ડો. પ્રાંત ભીમાની કોઈને ક્રિકેટના બેટ્સમેન બનાવે છે અને તે બેટ્સમેનની અદાથી અર્ધજાગ્રત અવસ્થામાં રહીને પ બોલને જોરદાર ફટકો મારતો હોય તેવી એક ન કરે છે. કોઈને બોલર બનવાનું કહે છે અને તે બોલીંગ કરે છે. કોઈને ટેબલ ટેનિસના ખેલાડી બનવાનું કહે છે અને તે પોતાના બેટથી રીતસરનો ટેબલ ટેનિસ રમતો હોય એ રીતે વર્તન કરે છે. કેટલાક લોકોને પાંચ વર્ષના બાળક, ત્યારબાદ ૧૦ મહિનાના બાળક અને ત્યારબાદ ૬ મહિનાના બાળક બની જવાનું કહે છે. એ વ્યક્તિઓને માત્ર પ્રાંત ભીમાનીનો જ અવાજ સંભળાય છે અને ભૂતકાળમાં તેઓ પ વર્ષના, ૧૦ મહિનાના કે ૬ મહિનાના બાળક હતા, તેવું વર્તન કરે છે.

બે કલાકના વિવિધ પ્રયોગોના અંતે જ્યારે મંચ પરના આ યુવા, યુવતી કે પ્રૌઢને અર્ધજાગ્રત અવસ્થામાંથી જાગ્રત અવસ્થામાં આવી જવાનું કહેવામાં આવે છે ત્યારે તે જાગ્રત અવસ્થામાં તો આવી જાય છે પરંતુ બે કલાક દરમિયાન અર્ધજાગ્રત અવસ્થામાં તેમને જે પ વર્તન કર્યું, તેની કોઈ પ પ્રકારની યાદગીરી તેમની પાસે રહેવા પામેલ નહોતી. એ વર્તનથી તેઓ સંપૂર્ણ અજ્ઞાત હતા.

આ બધું જ અદ્ભુત છે. ખૂબ જ અદ્ભુત! આપને ક્યારેય પ આપની જીંદગીમાં આ વિસ્મયજનક બીના બનતી નિહાળેલ નથી કેમકે સાયન્સ - વિજ્ઞાનની આ આખાનો જોઈએ તે માત્રામાં પ્રચાર જ થયેલ નથી. જાદુ કે મેસ્મેરીઝમ જેવો આ કાર્યક્રમ નથી પરંતુ પુષ્ક વૈજ્ઞાનિક પ્રયોગો આધારિત આ કાર્યક્રમ છે કે જે પોષને મહત્વ આપી ભવિષ્યમાં તેના ખૂબ જ સારા પરિણામો મેળવી શકાય. વિજ્ઞાનના પ્રયોગો આ શોને આગળ વધારી શકાય.

શ્રી કચ્છી સમાજ - અમદાવાદ હંમેશાં કંઈક અવનવું પીરસવા તૈયાર હોય છે. તેની દર્શન વિજ્ઞાન હોવાથી તે હંમેશાં સમાજને કોઈ ને કોઈ નવી વાનગી પીરસતો આવે છે. અને એ દર્શન એ અમદાવાદ સ્થિત સમગ્ર સમાજને જોડી રાખવા પ્રયાસ કરે છે.

શ્રી કચ્છી સમાજ - અમદાવાદે વિવિધ પ્રકારના સામાજિક કાર્યો આદરવા માટે તાજેતરમાં જ ૧૦-૧૨ સમિતિઓનું ગઠન કરેલ છે. આ સમિતિઓ પોતાના ક્ષેત્રમાં રહીને વિવિધ કાર્યક્રમો આપે તેથી જરૂરી ખર્ચ થવો સ્વાભાવિક છે. અને તેથી રવિવાર, તા. ૧૯-૧૦-૨૦૧૪ના રોજ ટાઉન હોલ - અમદાવાદ ખાતે શ્રી કચ્છી સમાજ - અમદાવાદ દ્વારા એક ફંડ રેઈઝિંગ કાર્યક્રમ યોજવામાં આવેલ હતો. આ કાર્યક્રમ એટલે ડૉ. પ્રિંત ભીમાનીનો હિપ્નોટીઝમ પે. અમદાવાદ સ્થિત દરેક ઘટક સમાજની વ્યક્તિઓએ ઉમળકાભેર આ કાર્યક્રમમાં ભાગ લીધેલ હતો. લગભગ ૧૦૦૦ના સમુદાયે પોતાના તરફથી આ કાર્યક્રમના અનુસંધાને રૂ. ૨૫૦૦/-, રૂ. ૧૫૦૦/-, રૂ. ૧૦૦૦/-, રૂ. ૫૦૦/- કે રૂ. ૨૫૦/-ના અનુદાનની જાહેરાત કરેલ હતી કે જેના પરિણામે કાર્યક્રમના અંતે થોડું ફંડ એકત્રિત થઈ શકેલ છે.

કાર્યક્રમની રૂઆતમાં સ્ટેજ ફંડ ન યોજવામાં આવેલ કે જેનું સંચાલન સમાજના મંત્રી શ્રી ભરત ઓઝા તથા ટ્રસ્ટી શ્રી હિમાંજી ઠક્કરે કરેલ હતું. મંચ પર સમાજના પ્રમુખશ્રી સાથે ખેડબ્રહ્માથી પધારેલ મહાનુભાવો તથા કચ્છી સમાજ - અમદાવાદના પૂર્વ પ્રમુખશ્રીઓ ઉપસ્થિત રહેલ હતા. પ્રમુખ શ્રી અલોક મહેતાએ રૂમાં ઉપસ્થિત સહુનું સ્વાગત કરતા જાહેલ કે શ્રી કચ્છી સમાજ - અમદાવાદે આ કાર્યક્રમ તેના ફંડ રેઈઝિંગ કાર્યક્રમ નિમિત્તે યોજેલ છે. ત્યારબાદ તેમને વિવિધ હકીકતો આપતા જાહેલ કે આજે અમદાવાદમાં કચ્છીઓના અંદાજિત ૫,૦૦૦ ઘર (અંદાજિત ૨૦,૦૦૦ની વસતિ) હોવા છતાં આપેનાના - મોટા વિવિધ ઉપજેટલા ઘટક સમાજોમાં વિખરાયેલા છીએ. એક ઘટક સમાજ એટલે સરેરાશ ૬૦૦ વ્યક્તિનું જૂથ, કે જે ન તો મોટા સામાજિક કાર્યો કરી શકે, કે ન તો કોઈ રાજકીય પ્રભાવ પાડી શકે. તેથી જ અમદાવાદ સ્થિત કોઈ પણ કચ્છી મ્યુનિ. કોર્પોરેટર, એમ.એલ.એ. કે એમ.પી.ની પરિસ્થિતિએ પહોંચ્યા નથી. દરેક કચ્છીમાં નૂર હોવાના કારણે તેઓ સ્વબળથી અમદાવાદમાં પોતાના સંસ્થાન દ્વારા નામાંકિત કહી કાય તે લેવલ સુધી પહોંચી ગયેલ છે પરંતુ સામાજિક કે રાજકીય મોભો - એક સંગઠિત સ્વરૂપે રહી શકેલ ન હોવાથી - મેળવી શકેલ નથી. આ ઉપરાંત શ્રી કચ્છી સમાજ - અમદાવાદ પૂરી પાડી શકે તેમ છે. અને તેથી જ દરેકને શ્રી કચ્છી સમાજ - અમદાવાદ તથા તેના મુખપત્ર 'કચ્છશ્રુતિ'ના સભ્ય બની જવા અપીલ કરવામાં આવેલ હતી.

ત્યારબાદ 'કચ્છી કંપા વિષેષાંક' વિષેની માહિતી આપ્યા બાદ આ વિષેષાંકનું વિમોચન મંચસ્થિત મહાનુભાવો દ્વારા કરવામાં આવેલ હતું. ખેડબ્રહ્માના ઉપસ્થિત મહાનુભાવોમાંના શ્રી સુરેભાઈ પટેલે આ સમગ્ર પ્રક્રિયાનો ખૂબ જ લાગણીભર અને રોચક ધારીથી ભરપૂર પ્રતિસાદ આપેલ હતો. આભારવિધિ શ્રી ભરતભાઈ ઓઝાએ કરેલ હતી.

આ કાર્યક્રમમાં ગુજરાત રાજ્યના પૂર્વ મુખ્યમંત્રી શ્રી સુરેશ ચંદ્ર મહેતા, હાઈકોર્ટ જજ શ્રી સતીષભાઈ વોરા, સીમ્સ હોસ્પિટલના ડાયરેક્ટર શ્રી ધીરેન્દ્ર ઠાકર, નવનીત પ્રકાશના શ્રી વિતિલાલભાઈ ગાલા, હર્ષા એન્જિનિયર્સના શ્રી હરીભાઈ રંગવાલા, દીપ ઈન્ડસ્ટ્રીઝના શ્રી વિતિલાલભાઈ સાવલા, ર્ષિભાઈના શ્રી અરુણભાઈ પટેલ, રવિ ઈન્ડસ્ટ્રીઝના શ્રી અમિતભાઈ સુરાજી, જાડા યાર્ડ એકાઉન્ટન્ટ શ્રી બી.કે. પટેલ, શ્રી કે.ડી. પટેલ, શ્રી એમ.જી. રંગાજી, શ્રી એસ.જી. પટેલ, અમદાવાદ સ્થિત વિવિધ કચ્છી ઘટક સમાજના પ્રમુખશ્રીઓ તથા અગ્રણીશ્રીઓ વગેરે ઉપસ્થિત રહેલ હતા. આ કાર્યક્રમ માટે ડૉ. પ્રિંત ભીમાની તરફથી શ્રી કચ્છી સમાજ - અમદાવાદને રૂ. ૨૫,૦૦૦/-નું અનુદાન જાહેર કરવામાં આવેલ હતું. તદુપરાંત શ્રી કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ - ખેડબ્રહ્મા હા. શ્રી રાજભાઈ ખેતાભાઈ પટેલ તરફથી રૂ. ૧૧,૦૦૦/- તથા શ્રી ખીમજીભાઈ રાવદાસભાઈ પટેલ તરફથી રૂ. ૧૧,૦૦૦/-ના અનુદાનની જાહેરાત કરવામાં આવેલ હતી. શ્રી હરીભાઈ રંગવાલા તથા શ્રી નવનીત પરિવાર તરફથી પણ યોગ્ય સહકાર આ કાર્યક્રમ માટે સાંપડેલ હતો.

સમગ્ર કાર્યક્રમને સફળ બનાવવા માટે સમાજના પ્રમુખ, માનદ્ મંત્રીશ્રી, ખજાનચીશ્રી, ટ્રસ્ટી મિત્રો તથા સંજયભાઈ રાઠોડ, દીપકભાઈ ચૌહાણ, મુકેશભાઈ ચૌહાણે જહેમત ઉઠાવી હતી. સ્વયંસેવકો તરીકે શ્રી કચ્છી જૈન સેવા સમાજની યુવા પાંખના શ્રી પારસ વીરાની ટામે ઉત્તમ સેવા આપી હતી.

ભરત ઓઝા

માનદ્ મંત્રી, શ્રી કચ્છી સમાજ - અમદાવાદ

કચ્છ માટે નર્મદા યોજના જાળવ્યવસ્થાપનના પ્રશ્નો

• અશોક મહેતા •

કચ્છ બ્રાંચ કેનાલ ઉત્તર ગુજરાતના બનાસકાંઠા જિલ્લાના દિયોદર તાલુકાના હમીરપર ગામ પાસેથી સાંકળ ૩૮૫ કિ.મી.થી રૂ થાય છે. તેની ૩૫૮ કિ.મી.ની લંબાઈમાં તે ૮૨ કિ.મી. ઉત્તર ગુજરાતના બનાસકાંઠા અને પાટ જિલ્લામાંથી પસાર થાય છે. જ્યારે બાકીના ૨૭૬ કિ.મી. તે કચ્છમાંથી પસાર થાય છે અને માંડવી તાલુકાના મોડકુવા ગામ સુધી તેને લંબાવવામાં આવેલ છે.

આ કેનાલની રૂઆતની કેપેસિટી ૨૨૦ ક્યુમેક્સની અને સાંકળ ૧૧૨ કિ.મી. એટલે કે પ્રથમ પમ્પિંગ સ્ટે નથી તેની કેપેસિટી ૧૭૦ ક્યુમેક્સની રાખવામાં આવેલ છે.

કચ્છ માટે નિયમિત પા ૧ ૦.૫ એમ.એ.એફ. અને વધારાના પા ૧ ૧.૦૦ એમ.એ.એફ. આ કેનાલમાંથી વહાવવામાં આવે.

નિયમિત પા ૧થી ૨,૮૫,૦૦૦ એકરમાં સિંચાઈ થઈ ક્ અને વધારાના પા ૧થી હયાત જળા યોની યોજના દ્વારા અંદાજિત ૧૦ લાખ એકરમાં સિંચાઈ કરવાના આયોજનો વિચારવામાં આવેલ છે.

આ કેનાલના કાર્યો નર્મદા નિગમ દ્વારા માર્ચ-૨૦૦૫થી રૂ કરવામાં આવેલ છે કે જે સામે આજ દિવસ સુધી ઉત્તર ગુજરાતના ૮૨ કિ.મી. સુધીના કામો કમ્પ્લીટ થયા છે અને ત્યાં સુધી પા ૧ વહાવવામાં આવ્યા છે. પરંતુ જ્યાં સુધી કચ્છ જિલ્લાનો સવાલ છે ત્યાં લગી તેના કામો અનેક સ્થળે ચાલુ છે પરંતુ તેના એક ૫ કિ.મી.માં પા ૧ વહેવડાવી કાયેલ નથી. વર્ષ ૨૦૦૫થી વર્ષ ૨૦૧૪ એટલે કે ૯ વર્ષ પછી આ પરિસ્થિતિ છે. છેલ્લા ૪ વર્ષથી નર્મદા નિગમમાં કચ્છના પ્રતિનિધિ શ્રી મૂકે ભાઈ ઝવેરી ડાયરેક્ટર તરીકે બિરાજમાન હોવા છતાં કચ્છ બ્રાંચ કેનાલની કચ્છમાં પ્રગતિની આ પરિસ્થિતિ રહેવા પામેલ છે.

કચ્છ બ્રાંચ કેનાલના કાર્યો પૂર્ કરવા આ અગાઉ અનેક િડ્યુઅલ નક્કી કરવામાં આવેલ હોવા છતાં, એક ૫ િડ્યુઅલ પ્રમાે કામ થઈ કેલ નથી. કોઈ ૫

પ્રોજેક્ટમાં અડચ ં તો આવે પરંતુ એ અડચ ંમાંથી બહાર નીકળવા સામ અધિકારી વર્ગ કોઈ ૫ સ્થળે દિ ગોચર થયેલ નથી. છેલ્લા િડ્યુઅલ પ્રમાે માર્ચ-૨૦૧૫ સુધી ચેનલ ૧૧૨ કિ.મી. પરનું પમ્પિંગ સ્ટે ન કાર્યરત કરવાના આયોજનો છે પરંતુ ત્યાં પ્રથમ તબક્કામાં જે પંપો બેસાડવામાં આવેલ છે, તેનાથી માત્ર ૦.૫ એમ.એ.એફ. નિયમિત પા ૧ કચ્છમાં પહોંચાડવાના આયોજનો છે. જ્યારે વધારાના ૧.૦૦ એમ.એ.એફ. પા ૧ પહોંચાડવા માટે આ પમ્પિંગ સ્ટે નમાં ન તો કોઈ પંપ બેસાડવામાં આવેલ છે કે ન તો તેના કોઈ આયોજનો વિચારવામાં આવેલ છે. જવાબદાર અધિકારીઓને આ અંગે પૂછવામાં આવે ત્યારે એવો જવાબ પ્રાપ્ત થાય છે કે આ અંગે અમારી પાસે કોઈ જ માહિતી ઉપલબ્ધ નથી.

સિંચાઈ મંત્રી શ્રી બાબુભાઈ બોખીરિયાની ગુજરાત રાજ્યના ૨૦૧૪-૨૦૧૫ ના બજેટ અગાઉ મુલાકાત લેવામાં આવી. તેમનો જવાબ હતો કે કચ્છને ફાળવાયેલ વધારાના પા ૧ અંગેના કોઈ આયોજનો વિચારવામાં આવેલ નથી અને તેના માટે આ બજેટમાં કોઈ ૫ જોગવાઈ ૫ કરવામાં આવેલ નથી. જ્યાં લગી સૌરાષ્ટ્રના આ પ્રકારના રૂ. ૧૦,૦૦૦ કરોડના કામો પૂરા થાય નહીં ત્યાં લગી કચ્છના કામો હાથ પર લઈ કાે નહીં. તેઓશ્રીને રૂબરૂમાં પૂછવામાં આવ્યું કે સૌરાષ્ટ્રના કાર્યો પૂરા કરવાના ં આયોજનો છે? તેમનો જવાબ હતો કે આ તબક્કે એ બાબત કું કહી કાય તેવું નથી. ગુજરાતના કોઈ ૫ નાગરિકને વિચાર કરતા કરી દે તેવો આ જવાબ છે! ગુજરાતના વધુમાં વધુ દુષ્કાળગ્રસ્ત વિસ્તાર - કચ્છમાં ક્ય ત્વરાએ પા ૧ પહોંચાડવાના સ્થાને ગુજરાત સરકારની માનસિકતાના આ જવાબોમાંથી દર્ન થઈ કે તેમ છે. આ સવાલ-જવાબના કારે કચ્છની પ્રજાની નર્મદાના પા ૧ના પ્રશ્ને નારાજગી વધવાની જ છે.

નિયમિત પા ૧ માટે બનાવવામાં આવેલ કચ્છ બ્રાંચ કેનાલના દિયોદર તાલુકાના હમીરપરથી માંડવી તાલુકાના મોડકુવા સુધીના કાર્યો ક્યારે પૂર્ કરવામાં આવે તેના ચોક્કસ આયોજનો ૫ નર્મદા નિગમ તરફથી જ વહાવવામાં આવેલ નથી.

ત્યારબાદની વાત કરીએ તો બ્રાંચ કેનાલ, સબ બ્રાંચ કેનાલ, માઈનોર કેનાલ કે સબસીડિયરી કેનાલના આયોજનો વિચારવામાં આવેલ નથી અને તેના કાર્યોનો આરંભ પણ કરવામાં આવેલ નથી. પા િ મંડળીની રચના નિર્રથક ગયેલ હોતાં, કઈ રીતે ખેતર સુધી પા િ પહોંચાડવામાં આવે તે વિગતથી પણ પ્રજાને અવગત કરવામાં આવતી નથી. માઈકો પ્લાનિંગમાં નર્મદા નિગમ પાસેથી જે અપેા રાખવામાં આવે છે તેમાં તે ઊ િ ઉતરી કેલ નથી. પ્રજાની દિએ હાલે તો આ સંપૂર્ણ યોજના નિર્રથક સાબિત થતી દેખાય છે, અને તે પણ રૂ. ૫૦ હજાર કરોડના આંધ પછી!

વર્ષ ૧૯૭૯થી વર્ષ ૨૦૧૪ એટલે કે છેલ્લા ૩૫ વર્ષની કામગીરી બાદ ગુજરાતના કચ્છ પ્રદે માં તો નર્મદા નદીના નિયમિત પા િ કે વધારાના પા િની આ પરિસ્થિતિ રહેવા પામેલ છે.

આપે કચ્છમાં પીવાના તથા ઉદ્યોગોને ફાળવવામાં આવેલ પા િની વાત પર આવીએ.

કચ્છને ૦.૦૪૯ એમ.એ.એફ. પા િ પીવા માટે

અને ૦.૦૩૭ એમ.એ.એફ. પા િ ઉદ્યોગો માટે ફાળવવામાં આવેલ છે. તે માટે માળિયા બ્રાંચમાંથી ૧૫૦ એમ.એલ.ડી. પા િ પીવા માટે અને ૫૦ એમ.એલ.ડી. પા િ ઉદ્યોગો માટે, એમ દરરોજ ૨૦૦ એમ.એલ.ડી. પા િ પાઈપલાઈન દ્વારા વહાવવામાં આવે છે. પીવાના આ પા િ કચ્છના ૯૪૮ ગામ તથા ૧૦ નગર માટે ફાળવાયેલ છે. તે સામે આ પીવાના પા િ કચ્છના ૬૦૦ ગામમાં પણ પહોંચાડવામાં આવતા નથી. ત્યાંના કામો પણ બાકી છે. જ્યાં પીવાના પા િ પહોંચાડવામાં આવે છે તે પા િ આયોજન કરતાં ખૂબજ ઓછા અને તે પણ અનિયમિતપે પહોંચાડવામાં આવે છે.

૦.૦૩૭ એમ.એ.એફ. અથવા ૫૦ એમ.એલ.ડી. પા િના આયોજનો વર્ષ ૨૦૦૧ના કચ્છના ધરતીકંપ અગાઉના ઉદ્યોગો માટેના પા િના આયોજનો છે. ધરતીકંપ બાદ કચ્છમાં અનેક ઉદ્યોગો વિકસેલ છે. આજે આ ઉદ્યોગોના પા િની જરૂરિયાત ૩૦૦ એમ.એલ.ડી. ની છે. તેની સામે ૫૦ એમ.એલ.ડી. પા િનો કોઈ જ હિસાબ નથી. આ પરિસ્થિતિ બ્ર ત્યાર ઉત્પન્ન કરવાની જ પરિસ્થિતિ છે. આપે તેમાંથી કઈ રીતે બહાર આવી કીડું? ■

"MATRU VANDANA"

Senior Citizen Home

Trust Reg. : E/24321/Kutch - 80G/GR-28/2010-11

માતૃવંદના - બીદડા

વિવિધ પ્રકારના રહેણાંકના દરો

(૧) કાયમી ધોરણે રહેનારને (રહેવા જમવાની સગવડ સાથે) :	માસિક રૂા.	૨૧૦૦/-
(૨) પ્રથમ માળ પર થોડા સમય રહેવા માટે		
૭ દિવસ સુધીના રહેવા-જમવાનો ખર્ચ	:	રૂા. ૨,૩૦૦/-
૧૫ દિવસ સુધીના રહેવા-જમવાનો ખર્ચ	:	રૂા. ૪,૦૦૦/-
૩૦ દિવસ સુધીના રહેવા-જમવાનો ખર્ચ	:	રૂા. ૬,૦૦૦/-
(૩) દૈનિક ધોરણે પ્રથમ માળ પર :		
નોન એ.સી. રૂમ (ડબલ બેડ)	:	રૂા. ૪૦૦/- પ્રતિ દિવસ
એ.સી. રૂમ (ડબલ બેડ)	:	રૂા. ૬૦૦/- પ્રતિ દિવસ

કોઈ પણ શાકાહારી વ્યક્તિ ઉપરોક્ત સુવિધાનો લાભ લઈ શકે છે.

સંપર્ક : (૦૨૮૩૪) ૨૪૪૪૨૪, ૨૯૪૩૯૯ • મોબાઈલ : ૯૪૨૮૮ ૫૦૨૪૨

ઈ-મેઈલ : matruvandana@hotmail.com • વેબસાઈટ : www.matruvandana.in

સ્વચ્છ પર્યાવરણ અને પ્રદૂષણ નાબૂદી અભિયાન

• પ્રા. સૂર્યકાંત ભટ્ટ - ભુજ •

આપેલી આ મહામૂલી પૃથ્વી પર ૭૧ ટકા ભાગમાં પાણી છે, જ્યારે ૨૯ ટકા ભાગમાં જમીન છે. આ જમીનમાંથી માત્ર ૨.૨ ટકા જમીન ભારતને પ્રાપ્ત થયેલી છે કે જે ભૂમિ વિસ્તાર પર જગતની ૧૭ ટકા વસતિ વસવાટ કરે છે. પ્રો. રોબિન્સ તેથી જ કહે છે કે, 'માનવીની જરૂરિયાતો અનંત છે. જરૂરિયાતો સંતોષવાના સાધનો સીમિત છે કિંતુ તે સાધનોનો વૈકલ્પિક ઉપયોગ થઈ શકે છે.'

જૈવિક સૂત્રોને ટકાવવા માટે નિસર્ગે અમોલ ભેટ ધરી છે. આમ પર્યાવરણ એટલે એક અર્થમાં કુદરતની અમોલ અનોખી ભેટ. 'પરિ' એટલે આસપાસનું અને 'આવર' એટલે ઢાંક. તેથી જ પર્યાવરણ પૃથ્વીના ઢાંક તરીકે ઓળખાય છે. જેમાં જમીન, વાયુ, જંગલો, પહાડો, નદીઓ, સમુદ્રો, વન્યજીવો, પુષ્પો, સૂક્ષ્મ જીવો તેમજ માનવીઓનો સમાવેશ થાય છે. આ તમામ ઘટકો જો પોતાના મુળભૂત સ્વરૂપમાં જળવાઈ રહે તો જ તે તેના નૈસર્ગિક સ્વરૂપમાં રહેવા પામે. ૧૯મી સદી બાદ વિશ્વમાં સવિશેષ વસતિ વિસ્ફોટ થતો ગયો. આજે વિશ્વની વસતિ સાત અબજને આંબી ગઈ છે. આને પરિભ્રમણ માનવીની જરૂરિયાતોમાં વિસ્ફોટ થયો અને માનવીએ વધુ પર્યાવરણમાં વિલોપો ઊભા કર્યા. પરિભ્રમણ અનેક પ્રદૂષણો અર્થાત્ હવા, જળ, ઉષ્મા, અવાજ અને ભૂમિ પ્રદૂષણો સર્જ્યા. સજીવોના જીવન માટે જરૂરી વિવિધ ઘટકોના દૂષિતીકરણને પ્રદૂષણ કહેવાય છે. સરળ બંધોમાં આપણે અને આપણી આજુબાજુનું બધું જ જેને પર્યાવરણ તરીકે પરીચિત કરાય છે.

• પર્યાવરણના પ્રકાર અને સમસ્યાઓ :

ખાસ ત્રણ પ્રકારો પર્યાવરણના જોવા મળે છે : (૧) ભૌતિક પર્યાવરણ, (૨) સાંસ્કૃતિક પર્યાવરણ અને (૩) જૈવિક પર્યાવરણ. ભૌતિક પર્યાવરણમાં મૃદાવરણ, વાતાવરણ તથા જલાવરણ સમાવિષ્ટ છે. સાંસ્કૃતિકમાં સામાજિક, આર્થિક, રાજકીય અને જૈવિક પર્યાવરણમાં સૂક્ષ્મ જીવો, વનસ્પતિઓ અને પ્રાણીઓનો સમાવેશ કરાયો છે.

એક તરફ વસતિ વૃદ્ધિ, ઔદ્યોગિક વિકાસ,

મોજા ખેતીનું જીવન આદિને કારણે નિસર્ગદત્ત વન્ય સંપત્તિ, ખનીજ સંપત્તિ, ફળપુષ્પ ભૂમિ અને ખાસ તો વૃદ્ધ જળ અને સ્વચ્છ વાયુ પ્રાપ્તિની અનેક સમસ્યાઓ સર્જવા પામી છે, જ્યારે બીજી તરફ વન્યજીવોના રહેઠાણ માં ઘટાડો, જંગલોનો નાશ, વિસ્તારોની વૃદ્ધિ, જળ સમસ્યા, ઉર્જા સમસ્યા અને દિન પ્રતિદિન અનેક નવા ભયંકર રોગોની સમસ્યાઓ સર્જાઈ છે.

• ભારતનું પર્યાવરણ :

ભારત હાલે વિશ્વના ચીન અને અમેરિકા પછીનો ત્રીજા નંબરનો સૌથી મોટો કાર્બન ડાયોક્સાઈડ પ્રસાર કરતો દેશ છે. સ્ટોકહોમ અને રીયો-ડી-જાનેરા ખાતેના વૈશ્વિક પ્લેટફોર્મ સમીક્ષા ભારત જૈવિક સમસ્યાની જે બાબત લાવી ક્યું તે આપણે ના આયોજન પંચ, રાષ્ટ્રીય રોકાણ એજન્સી, ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ જેવા વ્યુહાત્મક અને આયોજન સંગઠનોના બંધારણમાં લાવવામાં નિષ્ફળ રહ્યું. રાષ્ટ્રીય યુનિવર્સિટીઓમાં આ પડકારોને પહોંચી વળવા નેટવર્ક, વ્યુહાત્મક જવાબદારી આદિની જોગવાઈ અતિ આવશ્યક છે.

• ગુજરાતમાં શહેરીકરણ અને પર્યાવરણીય પડકારો :

પારંપરિક ગ્રામીણ ખેતપ્રધાન અર્થતંત્રથી આધુનિક ઔદ્યોગિક અર્થતંત્રમાં રૂપાંતરીત થવું એટલે શહેરીકરણ. બીજા બંધોમાં ખેત પ્રકારની રોજગારલક્ષી પદ્ધતિથી ઉદ્યોગ પ્રધાન રોજગારલક્ષી પદ્ધતિ તરફની ગતિ વલતાને શહેરીકરણ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. ગુજરાતમાં પ્રતિવર્ષ અડધા ટકાના દરે શહેરીકરણ વધતું જ જાય છે. સુરત, અમદાવાદ, વડોદરા, રાજકોટ, ભાવનગર, જામનગર, જુનાગઢ, ગાંધીનગર - આ આઠ મહાનગરોમાં ગુજરાતની ૨૫ ટકા વસતિ વસે છે. ઈ.સ. ૨૦૧૧માં ગુજરાતમાં ૩૭.૪ ટકા જેટલું શહેરીકરણ હતું તે હાલે ઈ.સ. ૨૦૧૩-૧૪માં વધીને ૪૨.૬ ટકા થયું છે.

શહેરીકરણને પર્યાવરણીય પડકારો અનેક છે. ભૂસ્તરના જળનીચા જઈ રહ્યા છે. જંગલો કપાઈ રહ્યા છે, પુષ્પોનો વસવાટ ઘટતો જ રહ્યો છે. અવાજ -

ઘોંઘાટ અને વાયુના પ્રદૂષ પેથી લોકો ત્રસ્ત થઈ ગયા છે. રહેઠા પેની આસપાસની ગંદકીઓ નવા રોગોને આમંત્રે છે. ઉર્જાની અછત સર્જાયેલી છે. ઝુંપડપટ્ટી વિસ્તારો પર્યાવર દૂષિત કરે છે.

● વન્યજીવન સુરક્ષા :

વન્યજીવનની સુરક્ષા અર્થે સરકારશ્રીએ પ્રોજેક્ટ એલીફન્ટ, પ્રોજેક્ટ ટાઈગર જેવી વિવિધ યોજનાઓ રૂ કરી છે. દરેક રાજ્યમાં “વન્યજીવન સલાહકાર બોર્ડ”ની રચના ફરજિયાત કરાઈ છે. ભારતમાં ૪૯૦ રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાનો, ૭૮ અભયારણ્યો, ૧૩ જૈવ આરક્ષિત પેત્રો આવેલ છે. વન્ય પ્રાણીઓની જાળવણી, ૨૧ માટે ૨૧ માર્ચ – વિશ્વ વન દિન, ૫ જૂન – વિશ્વ પર્યાવરણ દિન, જુલાઈમાં વન મહોત્સવો, ૨થી ૯ ઓક્ટોબર – વન્ય પ્રાણી સપ્તાહ, ૪ ઓક્ટોબર – વન્ય પ્રાણી દિવસ, ૨૯ ડિસેમ્બર – જૈવ વિવિધતા દિવસ તરીકે ઉજવાય છે. સમયાંતરે વન્ય પ્રાણીઓની વસતિ ગતરી કરવામાં આવે છે. વન મહોત્સવ દરમ્યાન વૃક્ષારોપના કાર્યક્રમો હાથ ધરાય છે. ભારત સરકારે ઈ.સ. ૧૯૭૨માં ભારતીય વન્ય પ્રાણી (સંરક્ષા) અધિનિયમન ઘડ્યું. જેમાં ઈ.સ. ૨૦૦૨ સુધીમાં છ વખત સુધારા હાથ ધરાયેલ છે. આજે કેન્દ્ર અને રાજ્ય સરકારો દ્વારા એન્થ્રોવનીકરણ, સામાજિક વનીકરણ તથા હેરી વનીકરણના કાર્યક્રમો યોજાય છે.

● પર્યાવરણ પ્રદૂષણ :

આજે તો પર્યાવરણ સુરક્ષા ધારો ઈ.સ. ૧૯૮૬થી અમલમાં છે. તદનુસાર પર્યાવરણ માં પાણી, હવા, જમીન તથા માનવી અન્ય જીવંત સૃષ્ટિ, વનસ્પતિ, સૂક્ષ્મ સજીવો સમાવિષ્ટ છે. પર્યાવરણને હાનિકારક હોય અથવા હાનિકારક હોવાની સંભાવના હોય એટલી જલદ માત્રામાં કોઈ ઘન, પ્રવાહી કે વાયુરૂપ પદાર્થની હાજરી હોય તેને પ્રદૂષક કહે છે. આવા કોઈપણ પ્રદૂષકની પર્યાવરણ માં હાજરી એટલે પર્યાવરણ પ્રદૂષક. ભારતીય બંધારણના આર્ટિકલ-૪૮ દ્વારા માત્ર ભારત સરકાર જ નહિ પરંતુ અદાલતોના િરે પર્યાવરણ સુરક્ષાની જવાબદારી મુકાઈ છે. ભારતના દરેક નાગરિકની બંધારણના આર્ટિકલ-૫૧એ(જી) મુજબ પર્યાવરણની સુરક્ષા જાળવવાની ફરજ થાય છે. આપણી પવિત્ર નદી ગંગા નદીની સ્વચ્છતા જાળવવા “ગંગા પ્રદૂષણ” કેસ સીમાચિહ્નરૂપ છે. આજે તો હવા પ્રદૂષણ નિવારણ અધિનિયમન ઈ.સ. ૧૯૮૧,

પાણી પ્રદૂષણ અધિનિયમન ઈ.સ. ૧૯૭૪, રાષ્ટ્રીય પર્યાવરણ ન્યાયપંચ ઈ.સ. ૧૯૪૫ આદિ વિધમાન છે.

● પૃથ્વી શિખર સંમેલન – એજન્ડા-૨૧ :

વિશ્વ આરોગ્ય સંસ્થાએ બોલાવેલી કોન્ફરન્સમાં જે નિર્ણયો લેવાયા છે તેને એજન્ડા-૨૧ કહે છે. આ એજન્ડા દ્વારા આજના ભગડતા જતા પર્યાવરણ અને વિકાસ માટે જાગૃતિ આવે તેવા પ્રયત્નો કરવામાં આવે છે. એજન્ડા-૨૧ના મુખ્યત્વે નિર્ણયો અનુસાર ગેસ પ્રદૂષણ ઓછું કરવું, દરેક રાષ્ટ્રે પોતાની જંગલ સંપત્તિનું સંવર્ધન કરવું, વસતિ વિસ્ફોટ કાબૂમાં લેવો. પર્યાવરણ આયોજનમાં સ્ત્રીઓને સામેલ કરવી. પર્યાવરણના કાયદાઓનું ચુસ્ત પાલન કરાવવું. પરસ્પર રાષ્ટ્રોએ પર્યાવરણ અંગે સમજૂતી કરવી.

● પર્યાવરણ સુરક્ષા અંગે ગાંધીજીના વિચારોનું યોગદાન :

સાદું જીવન અને ઉચ્ચ વિચારો પૂજ્ય બાપુએ ચરિતાર્થ કરી બતાવ્યા. તેમને તો કુદરત સાથે સંવાદી જીવન જીવવા ઉપબોધ આપ્યો છે. ખાસ તો યાંત્રીકરણને સ્થાને જાત મહેનતની વાત આગળ ધરી છે અને વાસ્તવમાં ઔદ્યોગિક કારખાનાઓ રાસાયણિક ધૂમાડાઓ પુષ્કળ પ્રમાણમાં ફેંકે છે. અન્ય ઔદ્યોગિક મલીન રાસાયણિક કચરો નદી, તળાવ કે નાળામાં વહાવે છે. ગાંધીજીએ અપનાવેલા “અપરિગ્રહ વ્રત”થી કુદરતી સંપત્તિઓનો બેફામ ભોગ અને નાશ અટકે. સમાન વહેંચણી ક્યો બને. ગાંધીજીને “અસ્તેય વ્રત” ચીજવસ્તુઓ, સાધનોને જતન કરીને ઉપયોગ કરવાનું સૂચવે છે. આપણે જાતની તમામ વસ્તુઓ પરમેશ્વરની માલિકીની સમજીએ અને સહુ કોઈ પ્રાણીમાત્રને તેના કર્તાહર્તાપણાનીચે રહેલા વિભાગ કુટુંબરૂપે સમજીએ, તો જાતમાંથી સાવ આવશ્યક વસ્તુઓનો માત્ર ઉપભોગ કરવાનો જ આપણે અધિકાર છે. એથી વધારે અધિકાર સમજવો એ તો ચોરી છે. આ સમસ્યા ખંત, સમજ, ભાઈચારાથી દૂર જરૂર થઈ કે છે.

આપણે સમજી નથી શકતા કે સામેના માણસનો ઈરાદો શું છે. ફક્ત એ શું કરે છે એટલું જ જોઈ શકીએ છીએ અને વર્તન પરથી વિચારનો અંદાજ લેવો અઘરો છે.

મોહમ્મદ રફી - સદાબહાર ગાયક

● ઈન્દ્રવદન અંતાણી - ગાંધીનગર ●

એક ફકીર ગીત ગાતા પસાર થયા : “ખેલન દે દિન ચાર.” (રમત અને તોફાનના ચાર દિવસ)

એક સાત વર્ષના બાળકને ગીત ખૂબ ગમ્યું અને ગાતો ગાતો ફકીર પાછળ ગયો. સાંભળ્યા પછી તે બાળક પ ગાવા લાગ્યો. બાળકની લાગ પી જોઈ ફકીર આ પીવાઈ આપતા હતા. આ બાળક તે બીજું કોઈ નહીં, પ સદાબહાર ગાયક હતા “મોહમ્મદ રફી.”

મોહમ્મદ રફી એક ભારતીય પાર્શ્વગાયક હતા. તેમનો જન્મ ૨૪ ડિસેમ્બર, ૧૯૨૪ના રોજ કોટલા સુલતાન સિંઘ ગામમાં થયો હતો. તેમની ગાયક તરીકેની કારકિર્દી ચાર દાયકાની હતી. તેઓ ૬ રાષ્ટ્રીય પુરસ્કાર અને ૬ ફિલ્મફેર પુરસ્કાર જીત્યા હતા. ૧૯૬૭માં ભારત સરકારશ્રી દ્વારા તેમને ‘પદ્મશ્રી’ તરીકે નવાજવામાં આવ્યા હતા. **મોહમ્મદ રફીએ ૨૬,૦૦૦થી વધુ ફિલ્મી ગીતો ગાયા.** તેમના ગીતોમાં ભારતીય ગીતોથી માંડીને ભક્તિ ગીતો, કડુ ગીતો, દે ભક્તિના ગીતો, ટૂંગાર રસવાળા ગીતો, કવ્વાલીઓથી માંડીને ગઝલો અને મસ્તીભર્યા ગીતોનો સમાવે થયો હતો. હિંદી અને ઉર્દુ ભાષા પર તેમની મજબૂત પકડ હતી. તેમને હિંદી, કોંકની, ઉર્દુ, ભોજપુરી, ઉડિયા, પંજાબી, બંગાળી, મરાઠી, સિંધી, કન્નડ, ગુજરાતી, તેલુગુ, મૈથિલી અને આસામી જેવી ભાષાઓમાં ગીતો ગાયા હતા.

૨૪ જુલાઈ, ૨૦૧૦નાં ‘ટાઈમ્સ ઓફ ઈન્ડિયા’માં પ્રકાશિત એક લેખમાં તેમના અવાજ વિશે કહેવાયું કે – જો એક ગીતમાં ‘હું તને ચાહું છું’ એમ કહેવા માટે ૧૦૧ રસ્તાઓ હોય તો રફી સાહેબ તે તમામથી વાકેફ હતા. પ્રેમ, વિરહ, સૌંદર્ય વર્ણન – આવા વૈભવ્યને સમાવવાની રફીમાં ક્ષમતા હતી. તેમનો અવાજ જીવનના નવ રસને ઝીલી શકતો.

● પૂર્વ ભૂમિકા :

બ્રિટીશ સમયના ભારતમાં પંજાબનાં અમૃતસર નજીક આવેલા ગામમાં હાજી અલી મોહમ્મદના છ પુત્રોમાં રફી સૌથી નાના હતા. ૧૯૩૫-૩૬માં રફીના પિતા લાહોર

ગયા અને બાદમાં કુટુંબના સભ્યો પ લાહોરમાં સ્થાયી થયા.

મોહમ્મદ રફીના સાળાએ તેના કૌલ્યને પારખ્યું અને તેમને પ્રોત્સાહિત કર્યા. રફી ભારતીય સંગીત પિયા તેમને ૧૩ વર્ષની વયે જાહેરમાં ગાયું. શ્રી કુંદનલાલ સાઈગલ માટેના એક સંગીત જલસામાં તેમને ગાવાની તક મળી. ૧૯૪૧માં પંજાબી ફિલ્મ ‘ગુલ બલોચ’માં “સોનિયે ની હીરીયે ની” ગીત રફીએ પાર્શ્વગાયક તરીકે પોતાનું પ્રથમ ગીત ઝીંજત બેગમ સાથે ગાયું. તે જ વર્ષે લાહોર આકાશવાણીમાં ગાવાનું આમંત્ર મળ્યું. પછીના વર્ષોમાં ‘ધી બોમ્બે’ તેમજ ‘ગાંવકી ગૌરી’ જેવી ફિલ્મોમાં ગીતો ગાયા. મોહમ્મદ રફીએ ‘લૈલા મજનુ’ (૧૯૪૫), ‘જુગનુ’ જેવી ફિલ્મોમાં નાની ભૂમિકાઓ પણ ભજવી.

● મુંબઈમાં આગમન :

૧૯૪૪માં રફી સાહેબ મુંબઈ આવ્યા. ભાઈઓએ ભેગા મળી ભીંડી બજારમાં, ગીત વસતિવાળા વિસ્તારમાં નાની રૂમ લીધી. ચોપાટીના દરિયા કિનારે સવારે કલાકો સુધી રફી રિયાઝ કરતાં. ‘ગાંવકી ગૌરી’નું યુગલ ગીત ગાણાવ્યું. સમૂહગાન તરીકે તેમને શ્રી નૌ દે માટે અનેક ગીતો ગાયા. ૧૯૪૭માં ‘જુગનુ’ ફિલ્મમાં ‘યહાં બદલા વફા કા’ ગીત નૂરજહાં સાથે ગાયું. ભારતના ભાગલા બાદ રફીએ ભારતમાં જ રોકાઈ જવાનો નિર્ણય કર્યો, જ્યારે નૂરજહાં પાકિસ્તાન ચાલ્યા ગયા. રફીને તે સમયના ગાયકો જેવા કે કે.એલ. સાઈગલ, તલત મહેમુદ અને ખાસ જાણીતા જી.એન. દુર્ગનીએ પ્રભાવિત કર્યા.

પોતાના સમયમાં રફી ઘણા સંગીતકારો સાથે જોડાયેલા હતા. જે પૈકી નૌ દે ખાસ હતા. ઓ.પી. નૈયર, કંકર જયકિશન, એસ.ડી. બર્મન જેવા અન્ય સંગીતકારો સાથે ૧૯૫૦ના અંતમાં અને ૧૯૬૦માં રફીએ કામ કર્યું.

મોહમ્મદ રફીએ નૌ દેજી સાથે ઘણાં ગીતો ગાયા. રફી પહેલાં નૌ દેના પ્રિય ગાયક તલત મહેમુદ હતા.

એકવાર નૌ ૧૬, તલતને રેકોર્ડિંગ દરમ્યાન ધૂમ્પાન કરતા જોઈ ગયા હતા. આ વાતથી તેમને ભારે ગુસ્સો આવ્યો અને “બૈજુ બાવરા”ના તમામ ગીતો ગાવા માટે રફીને આપ્યા. ‘સુહાની રાત ઢલ ચૂકી’ ગીત ૧૯૪૯માં ૫ રફીએ નૌ ૧૬ના સંગીતમાં ગાયું, જે આજે પ લોકપ્રિય છે. ‘બૈજુ બાવરા’ (૧૯૫૨)ના ‘ઓ દુનિયા કે રખવાલે’ અને ‘મન તડપત હરિ દર નકો આજ’ ગીતોએ રફીને ઓળખ આપી પરિ ભે હિંદી સિનેમાના પાર્શ્વગાયક તરીકેની ખ્યાતિ મળી. રફીએ નૌ ૧૬ માટે ૧૪૯ ગીતો ગાયા.

એસ.ડી. બર્મને રફીને દેવ આનંદ અને ગુરુદત્તના અવાજ તરીકે સજ્યા. શ્રી બર્મન સાથે ‘પ્યાસા’, ‘કાગઝ કે ફૂલ’, ‘તેરે ઘરકે સામને’, ‘ગાઈડ’, ‘આરાધના’ અને ‘અભિમાન’ જેવી ફિલ્મોમાં સ્વર આપ્યા.

‘કર જયકિ નના સંગીત હેઠળ રફીએ મ્મી કપૂર, રાજેન્દ્ર કુમાર જેવા કલાકારો માટે કેટલાક ગીતો ૫ તૈયાર કર્યા હતા. આ કલાકારો રફી સિવાય તેમના માટે કોઈ ગાય તેમ માનતા જ નહિ. રફીને મળેલા છ ફિલ્મફેર પુરસ્કારો પૈકી ત્ર ગીતો ‘કર જયકિ નના હતા. જેમાં ‘તેરી પ્યારી પ્યારી સૂરત કો’, ‘બહારોં ફૂલ બરસાઓ’ તથા ‘દિલ કે ઝરોખોંમેં’ સામેલ હતા. અત્યંત ઝડપી ઓરકેસ્ટ્રા સાથે તૈયાર થયેલું ‘ચાહે મુઝે કોઈ જંગલી કહે...’ એકમાત્ર ઝડપી ગવાયેલું ગીત હતું. રફીએ ‘કર જયકિ નના ૩૪૧ ગીતો ગાયા. જેમાં ૨૧૬ વ્યક્તિગત હતા.

રવિ અને રફીએ સાથે મળીને ઘ ૧ ફિલ્મો માટે ગીતો તૈયાર કર્યા હતા. રફીને પ્રથમ ફિલ્મફેર પુરસ્કાર ‘ચોદવી કા ચાંદ હો’ ગીત માટે મળ્યો હતો. ફિલ્મ ‘નીલ કમલ’ (૧૯૬૮)નું ‘બાબુલ કી દુઆએ લેતી જા’ ગીત ૫ રવિ દ્વારા સર્જાયું હતું, જે માટે રફીને રાષ્ટ્રીય પુરસ્કાર મળ્યો હતો. રફી આ ગીતના રેકોર્ડિંગમાં ૨ડી પડ્યા હતા. ૧૯૭૭માં બી.બી.સી. સાથેની એક મુલાકાત દરમ્યાન તેમને ખુદ આ વાત કબૂલી હતી.

મદન મોહનના ૫ રફી પ્રિય ગાયક હતા. પ્રથમ વ્યક્તિગત ગીત ‘આંખે’ ફિલ્મમાં ‘હમ ઈશકમેં બરબાદ હૈ’ હતું. તેમને સાથે મળી અનેક ગીતો તૈયાર કર્યા.

મોહમ્મદ રફી અને ઓ.પી. નૈયરે ૧૯૫૦ અને ૧૯૬૦ના દાયકામાં કેટલાક ગીતોનું સંગીત મળીને તૈયાર કર્યું. શ્રી નૈયરે એક વાર કહ્યું હતું - ‘જો રફી ન હોત તો ઓ.પી. નૈયર ૫ ન હોત.’ ફિલ્મ ‘રાગીની’માં

ગાયક અભિનેતા કિ ૧૨કુમાર માટેના ગીત ‘મન મોરા બાવરા’ માટે ખુદ કિ ૧૨કુમારે રફી સાહેબને વિનંતી કરી કે આ ગીત તેઓ ગાય કાર કે ગીત અર્ધ ઈશ્રીય હતું અને કહ્યું કે ‘રફી સાહેબ મારા કરતાં વધારે સારું ગાે.’ રફીએ તે ગીત ગાયું. શ્રી નૈયરે તેમના મોટાભાગના ગીતો રફી અને આ ૧ ભોંસલે પાસે ગવડાવ્યા. રફીએ કુલ ૧૯૭ જેટલા ગીતો (૫૬ વ્યક્તિગત) માત્ર ઓ.પી. નૈયર માટે ગાયા હતા.

લ મીકાંત - પ્યારેલાલે ૫ તેમની પહેલી જ ફિલ્મ ‘પારસમિ’ (૧૯૬૩)થી જ રફીને ગાયક તરીકે પસંદ કર્યા હતા. રફીને ‘દોસ્તી’ના ગીત ‘ચાહુંગા મેં તુઝે’ માટે ફિલ્મફેર પુરસ્કાર ૫ મળ્યો હતો. રફીએ લ મીકાંત - પ્યારેલાલ માટે કુલ ૩૬૯ જેટલાં ગીતો (૧૮૬ વ્યક્તિગત) ગાયા હતા.

‘તેરે પ્યારને મુઝે ગમ દિયા’ - આ ગઝલ ૧૯૬૧માં રફીએ ફિલ્મ ‘છેલાબાબુ’ માટે ગાઈ હતી. આ ફિલ્મ લ મીકાંત - પ્યારેલાલની હતી. તેઓએ રફીને આ ગઝલ ગાવા જ ઈચ્છી. ફિલ્મ નિર્માતાની ઈચ્છા હતી કે આ ગઝલ જો રફી ગાે તો ફિલ્મ વધારે લોકપ્રિય બને. જો કે ગીત માટે આપવાના થતાં ના િ ચૂકવવા નિર્માતા લાચાર હતા. રફીનું દિલ પીગળી ગયું અને ગીત ગાવા સંમતિ આપી દીધી. રફીએ આ ગઝલ એટલા દિલથી ગાઈ કે સાંભળનાર ૫ ગીતમાં ડૂબી જતા હતા. રેકોર્ડિંગ બાદ ફિલ્મ નિર્માતાએ ખૂબ જ સંકોચથી, ગીત ગાવાના માત્ર એક હજાર રૂપિયા આપ્યા. રફીએ પૈસા િતિથી લઈ લીધા અને તરત લ મીકાંત - પ્યારેલાલને આપી દીધા અને તેમાંથી મીઠાઈ મંગાવવા જ ઈચ્છી. આ રીતે રફીએ ઘ ૧ નવા નિર્માતા તથા સંગીતકારોને સહાય કરી છે.

કલ્યા જી - આ ‘દજી માટે રફીએ ઘ ૧ ગીતો ગાયા. ‘ગોવિંદા આલા રે’ (બલફ માસ્ટર - ૧૯૬૩), ‘હિમાલયકી બુલંદી સે’ (ફૂલ બને અંગારે - ૧૯૬૩), ‘હમને દેખા હૈ તુમ્હે’ (જી ચાહતા હૈ - ૧૯૬૪), ‘ઓ મેરે દિલ કે ચૈન’ (આમને સામને - ૧૯૬૭), ‘ચલે થે સાથ મિલકર’ (હસીના માન જાયેગી - ૧૯૬૮) - આ ગીતો પાસ યાદગાર રહ્યા.

કલ્યા જીભાઈ રફી સાહેબને ‘હરફન મૌલા’ કહેતા. હરફન મૌલાનો અર્થ દરેક કલામાં માહેર એવો છે.

૧૯૫૦થી ૧૯૭૦ના સમયગાળામાં બોલીવુડમાં સૌથી વધારે માંગ ધરાવતા ગાયક રફી હતા. ૧૯૬૭માં

ભારત સરકાર દ્વારા તેમને 'પદ્મશ્રી' પુરસ્કારથી નવાજવામાં આવ્યા. રફીએ બે અંગ્રેજી આલ્બમ પ આપ્યા હતા.

૧૯૭૦ના દાયકાની રૂઆતમાં રફી બીમાર પડ્યા અને ઓછા ગીતો રેકોર્ડ કર્યા. આ જ સમયમાં ૧૯૬૯માં હજયાત્રા દરમ્યાન મોહમ્મદ રફીની ગેરહાજરીમાં ફિલ્મ 'આરાધના' માટે કિ રેકુમારે ગાયેલ ગીતોને કારે કિ રેકુમારની લોકપ્રિયતા વધી. સંગીત એસ.ડી. બર્મનનું હતું. આ ફિલ્મના રેકોર્ડ કરેલા પ્રથમ બે ગીતો 'બાગોમેં બહાર હૈ' અને 'ગુનગુના રહે હૈ ભવરે'માં પુરૂષ પાર્શ્વગાયક માટે રફીનો અવાજ લેવાયો હતો. આ બે ગીતો બાદ શ્રી એસ.ડી. બર્મન બીમાર પડ્યા અને તેમના પુત્ર અને સહાયક શ્રી આર. ડી. બર્મને રેકોર્ડિંગનું બાકીનું કામ સંભાળ્યું. 'રૂપ તેરા મસ્તાના' અને 'મેરે સપનોં કી રાની' ગાવા માટે કિ રેકુમારને પસંદ કર્યો. ૧૯૭૧-૭૩ દરમ્યાન રફીના ગીતોમાં ઘટાડો નોંધાયો. જો કે તેમે ઘણા ગીતો ગાયા. આ ગીતોમાં પગલા કહીં કા, હીર રાંઝા, ધી ટ્રેન, મહેબૂબ કી મહેંદી, ગેમ્બલર, પાકીઝા, યાદોં કી બારાત, હંસતે જખ્મ, અભિમાન અને લોફર ફિલ્મોના ગીતોનો સમાવે થાય છે.

૧૯૭૦ની મધ્યમાં રફીએ મુખ્ય ગાયક તરીકે પુનરાગમન કર્યું. ૧૯૭૪માં ઉષા ખન્ના દ્વારા રચાયેલ ગીત 'તેરી ગલિયોં મેં ના રખેંગે કદમ' (ફિલ્મ હવસ) માટે રફીને ફિલ્મ વર્લ્ડ મેગેઝીનનો બેસ્ટ સીંગરનો પુરસ્કાર મળ્યો.

મોહમ્મદ રફીને છેલ્લા ૨૫ વર્ષથી ડાયાબિટીસ અને હાઈ કોલેસ્ટેરોલની ફરીયાદ હતી, જેની તેઓ દવા લેતા હતા. સામાન્ય રદી અને તાવ સિવાય કોઈએ તેમને માંદગીમાં જોયા જ નહોતા. તેઓ હંમેશા સક્રિય રહેતા. પ્રમાણમાં વજન વધારે હતું. તેઓ જમવાના પેખીન હતા. ૩૧ જુલાઈ, ૧૯૮૦ ગુરુવારના રોજ રાત્રે ૧૦.૫૦ કલાકે હૃદયરોગના હુમલાના કારણે તેમનું અવસાન થયું. તેમનું છેલ્લું ગીત હતું 'શામ ફિર ક્યું ઉદાસ હૈ દોસ્ત' (આસપાસ) જે તેમને મૃત્યુના થોડા જ કલાકો પહેલા લ મીકાંત - પ્યારેલાલ સાથે રેકોર્ડ કર્યું હતું. શ્રી રફીને જુહુ મુસ્લિમ કબ્રસ્તાનમાં દફનાવવામાં આવ્યા હતા. મુંબઈએ જોયેલી આ સૌથી મોટી અંતિમ યાત્રાઓ પૈકીની એક હતી. જેમાં લગભગ ૧૦,૦૦૦ કરતાં વધારે લોકોએ ભાગ લીધો. રફી કદી પ મદ્યપાન ન કરનારા, અત્યંત ધાર્મિક અને ખૂબ જ નમ્ર હતા. તેઓ એક ચુસ્ત મુસ્લિમ

હતા. તેઓ નિર્માતાને જરૂરી ના ાંકીય સહાય પ કરતા હતા. એક સમયે લ મીકાંત - પ્યારેલાલે કહ્યું હતું કે 'તેઓ હંમેશા પાછું મેળવવાનું વિચાર્યા વિના સહાય કરતા હતા.' તેમના મકાન 'રફી વિલા'થી સ્મિત ાન યાત્રાના માર્ગો પર 'ખુ રહો અહલે ચમન', 'જાનેવાલે કભી નહિ આતે', 'યે જીંદગી કે મેલે', 'તુમ મુઝે યું ભૂલા ન પાઓગે' ગીતો વાગતા હતા. આમ સંગીતના 'હેન હા-એ-તરશુમ' પોતાના ગાયેલા ગીતોને મૂકી વિદાય થયા.

ભારતીય સંગીતમાં એક છાપ ઊભી કરી હોય એવા કોઈ ગાયક અને સંગીતકાર હોય તો તે રફી છે. રફી માત્ર નામ જ પર્યાપ્ત છે. આ પેઠામાં તેમનો કોઈ હરીફ જ નહોતો. ૧૯૫૦થી ૧૯૮૦ સુધી તેમની ગીત ગાવાની ાલી, રજૂઆત એવી હતી કે પ્રેક્ષકોને વીભૂત કરી લેતા.

મોહમ્મદ રફીના સંબંધી અને પ્રસિધ્ધ લેખક સલીમખાન 'મોહમ્મદ રફી - હમારે અબ્બા - કુછ યાદેં' પુસ્તકમાં લખે છે કે "રફી સાહેબ એક સૂફી હતા, જે ખુદાએ આપેલ અવાજમાં ગીતો ગાતા હતા. ક્યારેય કોઈ બીજો રફી થઈ જ નહિ કાર કે ઉપરવાળો પોતાના ખાસ કામનું પુનરાવર્તન કરતો નથી." 'કુછ યાદેં' પુસ્તક રફી સાહેબની પુત્રવધૂ યાસ્મિન ખાલીદ રફીએ પ્રસિધ્ધ કર્યું છે. તેમાં જ વ્યું છે કે અબ્બુ સમર્પિત, નિર્વ્યસની અને

રમાળ સ્વભાવના હતા. અમારા કુટુંબમાં રફી સાહેબ સિવાય કુટુંબના કોઈ સભ્યને સંગીત સાથે ખાસ સંબંધ નહોતો. ભારત સરકારે રફીના મૃત્યુ બાદ તેમના માનમાં બે દિવસનો શોક જાહેર કર્યો હતો. વળી રફીના કેટલાક નહિ પ્રસારીત થયેલા ગીતો આવનારી ફિલ્મ 'સોરી મેડમ'માં ઉપયોગમાં લેવાયાં. રફીના જીવન પર આધારિત એક ફિલ્મ નિર્માણ કાર્ય ભારતીય ફિલ્મ વિભાગ દ્વારા હાથ ધરાયું છે. વાંદરામાં મુંબઈ અને પૂના બાહ્ય વિસ્તારમાં એમ.જી. રોડને લંબાવીને 'પદ્મશ્રી મોહમ્મદ રફી રોડ' નામ અપાયું. આવા ગાયકને મર પેતર 'ભારત રત્ન' પુરસ્કારથી સન્માન થાય તેવું સંગીત પ્રેમીઓ ઈચ્છે છે. સ્વ. સ્મી કપૂરે કહ્યું હતું કે 'હું મોહમ્મદ રફી વગર અધૂરો છું.' તેમના અવસાન બાદ ૭ હિંદી ફિલ્મો મોહમ્મદ રફીને અર્પ કરી. અલ્લાહ રખા, મર્દ, કૂલી, દે પ્રેમી, આસપાસ, નસીબ અને હીરાલાલ પન્નાલાલ. કેરમ, બેડમિન્ટનની રમતો તથા પતંગ ઉડાડવાના તેમના પેખ હતા. રાયપુરમાં સંગીતના કાર્યક્રમમાં દરેક વારંવાર વન્સ મોર કહેતા, સંગીતકારો

ખૂબ જ થાકી ગયા હતા, ત્યારે રફીએ પાંચ ગીતો હાર્મોનિયમની મદદથી ગાયા.

રફીની પુત્રવધૂ યાસ્મિન, જેના પુસ્તકનું શ્રી અમિતાભ બચ્ચને અનાવર કર્યું હતું, તેમના અનુભવમાં શ્રી બચ્ચને જ ૧૫ કે ૬ ૧ વર્ષો પહેલાં અમે સીલીગુડી (પશ્ચિમ બંગાળ) ગયા હતા. ત્યાં સંગીતનો બે દિવસનો કાર્યક્રમ હતો. શ્રી ૧ કપૂરે આ કાર્યક્રમનું આયોજન કર્યું હતું. પહેલા દિવસે રફી સાહેબનો કાર્યક્રમ હતો. બીજા દિવસે અન્ય કલાકારનો કાર્યક્રમ હતો. રફી પહેલા દિવસે કાર્યક્રમમાં આવ્યા અને બીજા દિવસે સવારે પરત જવા રવાના થયા. આ કાર્યક્રમમાં જે બીજા ગાયક આવવાના હતા, તે આવી ક્યા નહિ. શ્રી ૧ કપૂર ત ૧૫માં હતા. તેમને શ્રી બચ્ચને રફી સાહેબને પરત લાવવા જ ૧૫. તેઓ એરપોર્ટ પર ગયા. વિમાન ઉપડવાની તૈયારીમાં હતું. શ્રી બચ્ચનેની વિનંતીથી વિમાન અટકાવાયું અને રફી સાહેબને પરત લાવ્યા. એક ૫ બે બોલ્યા વિના પરત આવ્યા. આટલા માનવીય ઈન્સાન હતા.

મહાત્મા ગાંધીના નિધન બાદ માત્ર એક જ માસમાં 'સુનો સુનો યે દુનિયાવાલોં, બાપુકી યે અમર કહાની' ગીત તૈયાર થયું. આ ગીત રફીએ ગાયું. ત્યારે શ્રી નહેરૂની આંખોમાં પા ૧ આવ્યા. બધાના દિલને આ ગીત સ્પ ૧ ગયું.

જીવનની અંતિમ ૧ ૦માં ૫ સંગીતનો સાથ ન હોડ્યો. અંતિમ ઈચ્છા પૂછતાં તેમને 'ઓ દુનિયા કે રખવાલે' ગીત સાંભળવાની ઈચ્છા વ્યક્ત કરી હતી.

તેમને ગુજરાતી ગીતો ૫ ગાયા હતા. ગુજરાતી બંદોના ડુધ ઉચ્ચારો જોઈ આશ્ચર્ય થાય તેમ છે. ઉચ્ચારો ખૂબ જ સ્પ હતા. 'દિવસો જુદાઈના જાય છે', 'કહું છું જવાનીને', 'ભૂલેચૂકે મળે તો', 'મીઠડી નજરું લાગી', 'આ તો રમત રમાડે રામ', 'કરમની ગતિ કો જા ૧' વગેરે જેવા ઘ ૧ ફિલ્મી, ગેરફિલ્મી યાદગાર ગુજરાતી ગીતો ગાયા છે.

તા. ૩૧-૭-૧૯૮૦ના રોજ જ્યારે વિદાય લીધી ત્યારે જા ૧ એક બુલંદ સ્વરે વિદાય લીધી. આજે તેમના મૃત્યુના ૩૪ વર્ષ બાદ ૫ રેડિયો, ટી.વી. પર રફીનો જીવંત અવાજ સાંભળવા મળે છે. આજના પશ્ચિમની નકલ સમા ગીતો માત્ર પાંચ-સાત દિવસમાં ભૂલાય છે, જ્યારે રફી જેવા જુના સદાબહાર ગાયકના ગીતો હજુ ૫ સાંભળવા મળે છે.

સલામ, રફી સાહેબ!

મંગળા આરતી આજપર્યત કાયમ છે

(અનુસંધાન : પાના નં.-૨૫ ઉપરથી ચાલુ)

કોઈપ નાતજાતના ભેદભાવ વગર સર્વધર્મ સમભાવ સાથે હુંમે ૧ કોઈપ ટીકા ટીપ્પ ૧ વગર ભળી જતી નાગરી નાત આજે ૫ મંગળા આરતીનું પ્રયોજન કરે છે. એક સમયે રાજા મહારાવે ૫ આ મંગળા આરતીનો હાટકેશ્વર મંદિરમાં લાભ લીધો હતો. જે એક ઐતિહાસિક નોંધ છે. ઉપરાંત દિવાળીના દિવસોમાં જ હાટકેશ્વર મંદિરમાં જ સ્વામી વિવેકાનંદજીની ઉપસ્થિતિમાં ૫ મંગળા આરતી થઈ હતી તેવી લોકવાયકા આજે ૫ છે. જે આ નાગરી પરંપરાનો ઉલ્લેખ વધારે છે.

આ પરંપરાનો ઉદ્ભવ વડનગરના નિજ મંદિરથી થયો છે તેવી વાયકા છે અને નરસિંહ મહેતાને કૃષ મય બનાવવામાં ૫ આ જ મંગળા આરતી નિમિત્ત બની હતી. જેનો ઉલ્લેખ કૃષ ની રાસલીલામાં ૫ થયો છે. આવી પરંપરાને આપ ૧ માનનીય વડાપ્રધાન શ્રી નરેન્ મોદીએ જ્યારે વારા સીમાં ચૂંટ ૧ વખતે વડનગરના ઈ દેવ હાટકેશ્વરને યાદ કર્યા હતા અને મહાદેવનું પૂજન તેઓએ કર્યું હતું અને નેપાળમાં ૫ પુપતિ નાથનું પૂજન કર્યું હતું જે આ નાગરી પરંપરાને બળ આપે છે. ઉપરાંત આ દિવસોમાં નાગરી લોકો પોતાના ઘરમાં "ઘારી રોતડા" અર્થાત્ સૂકી સેવ, નાની મીઠી ખારી પૂરી, મીઠાઈઓ, લક્કડિયા, લાડુ, મોહનથાળ, ક્કરપારા, ચેવડો, પોંઆનો વઘાર, ગાંઠિયા જેવો નાસ્તો આજે ૫ ઘરે બનાવે છે અને ટેસથી આ આરતી બાદ ઘરે આવીને આરોગે છે, જે આ પરંપરાને આગળ વધારે છે. કચ્છના કાર્નિવલના સમયે આવા નાગરી પરંપરાનું પ્રતીક ઈ દેવ હાટકેશ્વર દાદાની મુલાકાતે આવો ત્યારે જ આપ સૌને આ પરંપરાનું મહત્ત્વ સમજા ૧.

જ્યારે આપનો મોબાઈલ ફોન ગૂમ થઈ જાય ત્યારે...

તમારા મોબાઈલમાં *#06# ટાઈપ કરો. આ રીતે પ્રેસ કરવાથી ૧૫ ડિજિટનો નંબર આપના મોબાઈલમાં સ્ક્રીન પર દેખા ૧. જે તમારા મોબાઈલનો ઈ.એમ.આઈ. નંબર છે. આ ઈ.એમ.આઈ. નંબર તમારા હેન્ડસેટ માટે યુનિક છે. જે તમારા જ મોબાઈલ માટે છે. આ નંબરને નોંધી રાખો. હવે જ્યારે તમારો મોબાઈલ ગૂમ થઈ જાય ત્યારે તમારા સર્વિસ પ્રોવાઈડર (એરટેલ, હય, રિલાયન્સ, ટાટા ઈન્ડિકોમ, આઈડિયા વગેરે)ને ફોન કરીને આ ઈ.એમ.આઈ. નંબર આપી દેવાનો. આ નંબર તમારા હેન્ડસેટને બ્લોક કરવા માટે પૂરતું છે. જ્યારે ઉદાવગીર આ મોબાઈલમાં પોતાનું સીમ કાર્ડ બદલાવે ત્યારે તમારું મોબાઈલ તેના માટે નકામું બની રહે ૧.

આરોગ્ય

ડાયાબિટીસ વિશે આટલું જરૂર જાણીએ

• ડૉ. મયંકકુમાર કિશોરચંદ્ર છાયા, એમ.ડી. (આયુર્વેદ) •

ડાયાબિટીસનું પ્રમાણ આજે સમાજમાં વધતું જ જાય છે. ગુજરાત તો ડાયાબિટીસનું 'ઘર' હોય તેવું વધતી જતી રોગીઓની સંખ્યા ઉપરથી લાગે છે. ડાયાબિટીસ કેમ થાય છે? એ વિશે જોઈએ તો તેના મુખ્ય કારણોમાં વારસાગત કારણ મુખ્ય ભાગ ભજવે છે. પરિવારમાં માતૃપુત્ર અથવા પિતૃપુત્રી ડાયાબિટીસ હોય તો બાળકને વારસામાં આ રોગ મળવાની ક્યતા વધુ હોય છે. એમ છતાં પણ માતા કે પિતાને આ રોગ હોય તો તેમના સંતાનને ડાયાબિટીસ થાય જ એવું માનવું ભૂલ ભરેલું છે. જે લોકો ખોરાકમાં અતિ ગળ્યું લાંબા સમયથી ખાય છે, તેમનું રીર સ્થુળતા ધાર કરે છે. જેને કારણે રીરમાંના ચરબીના કોષો ઈન્સ્યુલીનની અસરકારકતામાં અવરોધ ઉત્પન્ન કરે છે. તેથી એવી વ્યક્તિને ડાયાબિટીસ થવાની ક્યતા વધુ હોય છે. ઈન્સ્યુલીન ડિપેન્ડન્ટ ટાઇપ-૧ પ્રકારનો ડાયાબિટીસ ૩૦ વર્ષ સુધીની ઉંમરમાં થતો હોય છે, જ્યારે ૪૦ વર્ષ પછી નોન ઈન્સ્યુલીન ડિપેન્ડન્ટ ટાઇપ-૨ પ્રકારનો ડાયાબિટીસ થાય છે. બેઠાં જીવન, માનસિક તણાવ, કોઈપણ ઘટનાનો આઘાત, આરિરિક શ્રમનો સંદર્ભ અભાવ મધુપ્રમેહને જન્મ આપી શકે છે. સગર્ભાવસ્થા દરમિયાન પણ કેટલીક સ્ત્રીઓને ટાઇપ-૨ પ્રકારનો ડાયાબિટીસ થતો જોવા મળે છે. આ ઉપરાંત પોલીસિસ્ટીક ડિઝની, સીકલ સેલ એનીમિયા, બાળકમાં વાઈરસનો ચેપ લાગી જવાથી, નાક પામતાં બીટા કોષથી અને એન્ટી ડાઈયુરેટીક હોર્મોનની ઉપયોગ (હાઈપોથેલેમસ અને પિચ્યુટરી ટ્રોપીની તકલીફ)ને લીધે પણ ડાયાબિટીસ થઈ શકે છે.

ડાયાબિટીસના લક્ષણોમાં અતિ યત્ન લાગવી એ પહેલું લક્ષણ છે. દર્દીને વારંવાર પેશાબ થાય છે (ખાસ તો રાત્રે). મૂત્રમાર્ગે જતી ઝેર તેની સાથે રીરમાં રહેલ પાણીને પણ ખેંચી જાય છે. તેથી બહુમૂત્રતા લક્ષણ જોવા મળે છે. ક્ષિત્તિનું ઉપાર્જન કોષોમાં ન થવાથી ભૂખ ખૂબ જ લાગે છે. વારંવાર ભોજન કરવા છતાં વજન તો ઘટતું જ જાય છે. રીરના સ્નાયુઓમાંનું પ્રોટીન વિઘટિત થવાથી ખૂબ જ થાક અને નબળાઈ (અક્ષિત્તિ)નો અનુભવ થાય છે. આ ઉપરાંત ઘા રૂઝાતો ન હોય, ગુમાંગની આજુબાજુ સતત ખંજવાળ આવતી હોય, ગુમડાં થતાં હોય, દર્દીમાં

ઝાંખપ લાગે, નાની વયે આંખમાં મોતીયો આવે, હાથ કે પગમાં ખાલી ચડી જાય, જાતીય નબળાઈ લાગે, ઊંઘ ન આવે, હાથ-પગના તળિયામાં બળતરા થાય તો ડાયાબિટીસ હોઈ શકે છે.

આપણા રીરમાં સ્વાદુપિંડ (Pancreas) નામની એક પાચક ગ્રંથિ આવેલી છે. તેમાં ઈન્સ્યુલીન નામનો અંતઃસ્રાવ ઉત્પન્ન થાય છે. જો આ અંતઃસ્રાવનો અભાવ ઉત્પન્ન થાય અથવા રીરના કોષોમાં ઈન્સ્યુલીન રેજીસ્ટન્સ થાય તો લોહીમાં ગ્લુકોઝ (કર્કરા)નું પ્રમાણ વધી જાય છે. જેથી ડાયાબિટીસ ઉત્પન્ન થાય છે એવું સામાન્ય ભાષામાં કહી શકાય. આ ઈન્સ્યુલીનની ઉપયોગ પૂરી કરવા માટે ઈન્સ્યુલીનનાં ઈન્જેકશન લેવા પડે છે અથવા તો ઓરલ હાઈપોગ્લાયસેમીક એજન્ટ્સ એટલે કે મોં વાટે ડાયાબિટીસને નિયંત્રિત કરે તેવી ગોળીઓ લેવી પડતી હોય છે. ઈન્સ્યુલીન પણ અલગ અલગ પ્રકારના આવે છે. કયા રોગીને કયું ઈન્સ્યુલીન ઈન્જેકશન આપવું કે કઈ ગોળી આપવી તે નક્કી કરવાનું કામ નિષ્ણાતનું હોય છે.

• ડાયાબિટીસના દર્દીએ આહારમાં શું ન લેવું?

ડાયાબિટીસના દર્દીએ ખાંડ, સાકર, ગોળ, મધ, મીઠાઈ, ઠંડા પીણાં, કેળાં, કેરી, ચીકુ, સીતાફળ, વાવિ. ગળ્યા ફળો, ઘી, માખણ, મલાઈ, ચીઝ, ચોકલેટ, જેલી, મીઠા બિસ્કીટ, આઈસ્ક્રીમ, ફરસા અને અથાળ જેવી વસ્તુઓ આહારમાં ન લેવી જોઈએ.

• ડાયાબિટીસના દર્દીએ આહારમાં શું છૂટથી લેવું?

ડાયાબિટીસના દર્દીએ લીલા શાકભાજી, ફલાવર, ગુવાર, સલાડ, કાકડી, મૂળા, મોગરી, ગાજર, કોબીજ, મરચા, લીલી ડુંગળી, દૂધી, કોળું, કાચા ટામેટા, મલાઈ વગરનું દૂધ, ઘાણ, ફળોમાં - પપૈયું, મોસંબી, નારંગી, લીલા નારીયેળનું પાણી, બાફેલા મગ, ખાખરા, મગનું પાણી, દાળ, વેજીટેબલ સુપ, લીંબુ પાણી, સોયાબીનનું તેલ જેવી વસ્તુઓ આહારમાં છૂટથી લેવી જોઈએ.

● ડાયાબિટીસના દર્દીએ મર્યાદિત પ્રમાણમાં શું લેવું?

ડાયાબિટીસના દર્દીએ મીઠું (નમક), ભાત, ખીચડી, સૂર , મોળા બિસ્કીટ, દરેક પ્રકારનું ધાન્ય જેવા કે ઘઉં, બાજરી તથા તેલમાં તલનું તેલ કે સીંગતેલ જેવી વસ્તુઓ આહારમાં મર્યાદિત પ્રમા માં લેવી જોઈએ.

તદુપરાંત દર્દીએ બીજી કેટલીક બાબતોનું અવશ્ય ધ્યાન રાખવું જોઈએ. જેમકે નિયમિત ચાલવા જવું, કસરત કરવી, યોગ્ય સમયના અંતરે બ્લડ સુગરનો ટેસ્ટ કરાવવો (બ્લડ સુગર કાબૂમાં હોય તો ૫), અને ડોક્ટરને રીપોર્ટ બતાવીને સલાહ લેવી. ગોળી કે ઈન્સ્યુલીનનાં ડોઝમાં જાતે ફેરફાર ન જ કરવો. ગોળી કે ઈન્સ્યુલીન લીધા પછી ઉપવાસ ન જ કરવો. લોહીની તપાસ સમયે ગોળી કે ઈન્જેક ન સૂચના પ્રમા લેવું જ. નાહ્યા પછી પગ અને પગની પાની, આંગળીઓ સંપૂર્ણ સાફ કરવા. ઉનાળામાં પાવડર છાંટવો. િયાળામાં કીમ લગાડવું. આગળના ભાગથી પહોળા બૂટ પહેરવા. ચુસ્ત બુટ-ચંપલ ન જ પહેરવા. આંખ, દાંત, પગ, બ્લડ પ્રે રની નિયમિત તપાસ કરાવવી. દાઢી કરતી વખતે કે નખ કાપતી વખતે ઈજા ન થાય તે ખાસ જોવું. િયાળામાં મોજા પહેરવા. અંડર ગારમેન્ટ્સ પ ઢીલા પહેરવા. ખુલ્લા પગે ચાલવું નહીં. ક્ય બને તો પગને દરરોજ માલી કરવી.

ખૂબ જ પરસેવો થાય, ખૂબ જ ભૂખ લાગે, ચક્કર આવે, ધબકારા વધી જાય, બોલવામાં તકલીફ પડે, ઉચ્ચાર ે સ્પ ન થાય, બેભાન થઈ જવાય – આવું કોઈ ૫ લા દેખાય તો તરત જ ગ્લુકોમીટરથી બ્લડ સુગર ચેક કરવું. સુગર ઓછી હોય તો ખાંડ કે ગ્લુકોઝનું પા િ આપવું. ડોક્ટરને તુરંત બતાવવું. સુગર વધું હોય તો તુરંત ડોક્ટરનો સંપર્ક કરવો. સુગર વધી જવાથી ૫ ડી.કે.એ. અર્થાત્ ડાયાબિટીક કીટો એસિડોસીસ થઈ કે છે. દર્દીને શ્વાસ પ ચડે છે. દર્દીના રીરમાંથી વિિ પ્રકારની દુર્ગંધ આવે છે. દર્દીના મૂત્રનું પરી િ કરવાથી તેમાં એસીટોનનું પ્રમા વધી ગયેલું જ િય છે. આ સમયે દર્દીને હોસ્પિટલમાં દાખલ કરીને ટ્રીટમેન્ટ અપાવવી ખૂબ જ જરૂરી હોય છે અન્યથા જાનનું જોખમ ૫ ઊભું થઈ કે છે.

● નીચેના ચિહ્નો જણાય તો તરત જ નિષ્ણાત ડોક્ટરનો સંપર્ક કરવો :

પગ ઠંડા પડી જવા, હાથ-પગમાં ખાલી ચડવી, હાથ પગના તળિયામાં બળતરા થવી, નખ કે આંગળીઓનો કલર બદલાવા માંડવો, ગોટલા ચડી જવા, પોતાને ખબર

પડ્યા વગર જ ચંપલ પગમાંથી નીકળી જવા, ચક્કર આવવા, વારંવાર પરસેવો થવો.

એટલું યાદ રાખો કે ડાયાબિટીસ માટે તપાસ કરાવવા વધુ ભરોસાપાત્ર પધ્ધતિ રક્ત લઈ ગ્લુકોઝ ઓક્સીડેઝ ટેસ્ટ દ્વારા લેબોરેટરીમાં કરવામાં આવતી ચકાસ િ જ છે. ગ્લુકોમીટરથી જાતે પરી િ જરૂર કરો ૫ લેબોરેટરીમાં થયેલા વિશ્વસનીય પરી િ સાથે ગ્લુકોમીટર દ્વારા કરાયેલા પરી િ ની સરખામ િ કરી તમારા સાધનની 'એક્યુરસી' અથવા વિશ્વસનીયતા નક્કી કરવી ખૂબ જ જરૂરી છે.

ડાયાબિટીસના દર્દીના લોહીમાં ગ્લુકોઝનું પ્રમા ચોવીસ કલાકમાં ભોજન પહેલાના સમય દરમ્યાન (FBS) ૧૦૦ થી ૧૨૦ mg/dl જેટલું અને ભોજન કર્યાના બે કલાક પછી ૧૮૦ mg/dl થી ઓછું અને ગ્લાયકો સીલેટેડ હિમોગ્લોબીનનું પ્રમા ૭%થી ઓછું હોય તો ડાયાબિટીસ નિયંત્ર માં છે એવું કહી કાય છે. આ ઉપરાંત ડાયાબિટીક દર્દીએ દર વર્ષે ઈ.સી.જી. (ઈલેક્ટ્રો કાર્ડિયોગ્રામ), છાતીનો એક્સ-રે, પે િબમાં પ્રોટીનનું પ્રમા , બ્લડ યુરીયા, ક્રિએટીનીન અને કોલેસ્ટેરોલનો રીપોર્ટ તથા આંખ અને કિડનીની તપાસ અને બી.પી. ચેક કરાવતા રહેવું જોઈએ. ■

શ્રી કચ્છી સમાજ - અમદાવાદની મહિલા ઉત્કર્ષ સમિતિ

સમિતિ દ્વારા આયોજિત નૂતન વર્ષ સ્નેહ મિલન

શનિવાર, તા. ૨૩-૧૧-૨૦૧૪

સમય : બપોરે ૨.૪૫થી ૫.૦૦

સ્થળ : પરીમલ ગાર્ડન, આંબાવાડી.

સાથે સાથે શ્રીમતી લીલાબહેન વીસરિયા સ્ત્રી સ ક્તિકર ની સમજ આપે.

લીલાબહેન વીસરિયા હાલમાં ઓન. પ્રોફેસર, ગુજરાત ઈન્સ્ટિ. ઓફ ડેવલપમેન્ટ રીસર્ચ, અમદાવાદમાં સેવા આપે છે.

પ્રથમ ૧૫ મહિલાઓને સમયસર હાજરી માટે લક્કી ડ્રો માં સામેલ કરાે.

આપની સાથે પેન અને પા િ જરૂરથી લાવવું.

તો ચાલો સખીઓ - બહેનો, થઈ જાવ તૈયાર, એકમેકને મળવા....

શ્રીમતી શિલ્પીબેન શાહ
કન્વીનર, મહિલા ઉત્કર્ષ સમિતિ
શ્રી કચ્છી સમાજ - અમદાવાદ

“કચ્છ શ્રુતિ”ના “કચ્છી કંપા વિશેષાંક”ના વિમોચન કાર્યક્રમને કચકડામાં કંડારતા

શ્રી જેઠાભાઈ ખેતાભાઈ પટેલ (ડાબે)નું સ્વાગત કરતા
શ્રી અશોક મહેતા

શ્રી રાજાભાઈ ખેતાભાઈ પટેલ (ડાબે)નું સ્વાગત કરતા
શ્રી ભરત ઓઝા

મંચસ્થ મહાનુભાવો. ડાબેથી : શ્રી રાજાભાઈ ખેતાભાઈ પટેલ, શ્રી કેલાસદાન ગઢવી, શ્રી મનસુખભાઈ પટેલ, શ્રી અશોક મહેતા,
શ્રી જેઠાભાઈ ખેતાભાઈ પટેલ, શ્રી ખીમજીભાઈ રામદાસભાઈ પટેલ, શ્રી વિક્કલદાસ કાનજીભાઈ પટેલ તથા શ્રી સુરેશભાઈ ડી. પટેલ

કચ્છશ્રુતિના “કચ્છી કંપા વિશેષાંક”ના વિમોચન સમયે

શ્રી કૈલાસદાન ગઢવી (ડાબે)નું સ્વાગત કરતા
શ્રી અશોક મહેતા

શ્રી મનસુખભાઈ પટેલ (ડાબે)નું સ્વાગત કરતા
શ્રી અશોક મહેતા

ડૉ. પ્રશાંત ભીમાણીનો હિપ્નોટીઝમ શો

ડોનેશનની રકમ સ્વીકારતા કાર્યકરો. ડાબેથી : શ્રી પરબતભાઈ પટેલ,
શ્રી મનુભાઈ કોટડિયા તથા શ્રી દીપક નાનાલાલ ચૌહાણ.

હિપ્નોટીઝમ શરૂ કરતા અગાઉ જરૂરી સુચના આપતા
ડૉ. પ્રશાંત ભીમાણી.

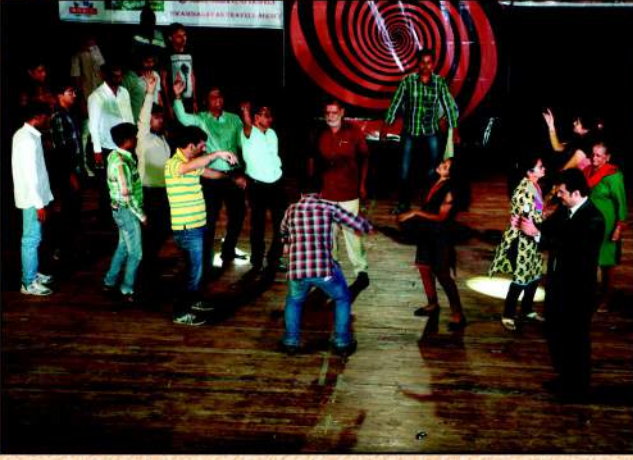

ક્રિકેટ રમતા કેટલાક હિપ્નોટાઈઝ્ડ ખેલાડીઓ - કોઈક બેટીંગ કરે છે
જ્યારે કોઈક બોલીંગ કરે છે.

હિપ્નોટીઝમની અસર હેઠળ પતંગ ચગાવતા...

હિપ્નોટીઝમની અસર હેઠળ લગ્નમાં ડાન્સ કરતા.

હિપ્નોટીઝમની અસર હેઠળ કૃપા મનીષ છાડવાને પ્રેક્ષક ગણમાંથી આવેલ ડૉક્ટર ઇંજેક્શનની સોય ભોંકે છે છતાં તેને ડાબા હાથે કોઈ અસર નથી. ફોટામાં ડાબી બાજુએ ઊભેલ પારસ વીરાના હાથમાં ઇંજેક્શનની સોય ભોંકાયેલ છે.

પ્રેક્ષક ગણ પર માસ હિપ્નોટીઝમનો પ્રયોગ

પ્રેક્ષક ગણ પર માસ હિપ્નોટીઝમનો પ્રયોગ

હિપ્નોટીઝમની અસર હેઠળ ૫ વર્ષના બાળક બની લખોટી રમતા.

હિપ્નોટીઝમની અસર હેઠળ ૧૦ મહિનાના બાળક બની ઘૂંટણિયે ચાલતા.

હિપ્નોટીઝમની અસર હેઠળ ૬ મહિલાના બાળક બની દૂધની બાટલી પીતા.

હિપ્નોટીઝમની અસર હેઠળ કલાસ શિક્ષકની ગેરહાજરીમાં પાંચ વર્ષના બાળક બની ઈંગિમસ્તી અને મારામારી કરતા.

હિપ્નોટીઝમની અસર હેઠળ પુષ્પાબેન કે. શાહ પતિના રોલમાં અને પારસ વીરા પત્નીના રોલમાં એકબીજા સાથે ઝઘડો કરતા.

હિપ્નોટીઝમની અસર હેઠળ ગરબા લેતા ખેલેચાઓ.

હિપ્નોટીઝમની અસર હેઠળ કચ્છક ડાન્સ કરતી કુ. કૃપા મનીષ છાડવા.

ડૉ. પ્રશાંત ભીમાણી (વચ્ચે) નું સન્માન કરતા શ્રી મનુભાઈ કોટડિયા (ડાબે) અને શ્રી ભરત ઓઝા (જમણે)

નાળિયેરી - (૨)

• દિલીપ વૈશ્નવ •

નાળિયેરીના કોપરા અને પાનીની મીઠા ગત લેખના બ્લો દ્વારા માની તેમજ તેના સ્વાસ્થ્યપ્રદ લાભ વિષે જાણ્યું. જમીની ખારા અને અસ્વચ્છ પાની ગળાઈ ગળાઈને ઠેઠ ઉપર પહોંચી શ્રીફળમાં ભરાય છે - સ્વચ્છ, જંતુરહિત અને સ્વાદમાં મીઠું. છે ને આ કુદરતની કમાલ! યદા સાહેબને આ કુદરતી કરિશ્મામાં ઈશ્વરના દર્શન થતાં. તેઓ કહે છે કે : 'હાથમાં લઈને જરા શ્રીફળ, વિચાર કો ત્યાં જઈને ભરે છે જળ, વિચાર!'

આયુર્વેદે તો ૪૦૦૦ વર્ષ પહેલા સંસ્કૃતમાં નાળિયેરીના કોપરા અને પાની લાભદાયી છે તેમ જાણ્યું છે. આ વાત વિજ્ઞાને પ કેટલાક અભ્યાસ બાદ કહી છે. નાળિયેરીનું તેલ પ તેટલું જ ફાયદાકારક છે. એટલું જ નહિ, પ નાળિયેરીના મૂળ, પાંદડા, થડ વિ. પ મનુષ્યલોક માટે ઉપયોગી છે.

વનસ્પતિના બીજમાંથી ખાદ્યતેલ તૈયાર થાય છે. અપવાદ રૂપે રાઈસ બ્રાન તેલ ડાંગર - ચોખા ઉપરની કુશ્કી (ફોતરા, છોડા)માંથી તૈયાર થાય છે, જે ચોખાના કુશ્કી તરીકે ઓળખાય છે. થોડા વર્ષોથી આ રાઈસ બ્રાન તેલ વપરા માં છે. કોપરેલ સહિત અન્ય ૮-૧૦ પ્રકારના ખાદ્યતેલો વપરા માં છે. યાદ રાખો કે આપેલા ખાદ્યતેલો વનસ્પતિજન્ય છે, જે તમામ તેલોમાં કોલેસ્ટેરોલ હોતું નથી. તેલ ઉત્પાદકો પોતાના તેલની મોટીમસ જાહેરાત કરે છે કે અમારું તેલ કોલેસ્ટેરોલ ફ્રી છે, ઝીરો કોલેસ્ટેરોલ છે, નો કોલેસ્ટેરોલ વિ. આ જાહેરાતો હંબગ છે. આપને છેતરવા માટેની તે લોકોની ચાલાકી છે!

આપેલા બધા જ તેલોમાં ચરબી (ફેટી એસિડ) હોય છે. ફેટી એસિડનું પ્રમાણ દરેક તેલમાં એકસરખું હોતું નથી. ફેટના બે પ્રકાર - સેચ્યુરેટેડ (સંતૃપ્ત) અને અનસેચ્યુરેટેડ (અસંતૃપ્ત). વળી અનસેચ્યુરેટેડ ફેટી એસિડ બે પ્રકારમાં વિભાજિત છે : (૧) મોનો અનસેચ્યુરેટેડ ફેટી એસિડ (મુફા) અને (૨) પોલી અનસેચ્યુરેટેડ ફેટી એસિડ (યુફા). ઉપર કહ્યું તે મુજબ કોઈક તેલમાં સેચ્યુરેટેડ ફેટ ધ ૧ પ્રમાણમાં હોય અને મુફા કે યુફા ચરબીનું પ્રમાણ

ઓછું હોય, તો કેટલાકમાં મુફા, યુફા ચરબી વધારે હોય તો સેચ્યુરેટેડ ફેટ પ્રમાણમાં ઓછું હોય. સેચ્યુરેટેડનું પ્રમાણ જે તેલમાં વધારે હોય તે તેલ સ્વાસ્થ્યપ્રદ નથી એમ મનાય છે. મુફા અને યુફા પ્રકારના તેલ તંદુરસ્તી માટે સારા છે. ઘી, બટર, ડાલડા ઘી તેમજ પ્રાણીજન્ય તેલ સેચ્યુરેટેડ ફેટનું ઉચ્ચ પ્રમાણ ધરાવે છે, જે હૃદયને નુકસાનકર્તા છે પરંતુ વનસ્પતિજન્ય તેલમાં સેચ્યુરેટેડ ચરબી વધારે પ્રમાણમાં હોય તો પરીર માટે નુકસાનકારક નથી. આપેલા જે તેલ - કોપરેલની વાત કરવાના છીએ તેમાં સેચ્યુરેટેડ ફેટનું પ્રમાણ ૮૫% છે, જ્યારે મુફા અને યુફા પ્રકારની ચરબી બંને મળીને માત્ર ૫% છે. આમ ૮૫% જેટલી સેચ્યુરેટેડ પ્રકારની ચરબી હોવા છતાં પરીર માટે લાભકર્તા છે. આપેલા માન્યતા મુજબ કોપરેલ જામી જાય (વિયાળામાં) એટલે પરીરમાં પ જામી જાય તો નુકસાનકર્તા છે. પ આ વાતમાં તથ્ય નથી. ભારતમાં ખાસ કરીને કેરાલા તેમજ લક્ષદ્વીપ, આંદામાન ટાપુઓ, શ્રીલંકા, ઈન્ડોનેશિયા, ફિલીપીન્સ અને પેસિફિક આઈલેન્ડના મોટાભાગની પ્રજા નાળિયેરીનું તેલ ખાવામાં છુટથી વાપરે છે. ત્યાં નાળિયેરી પુષ્કળ થાય છે. પેસિફિક આઈલેન્ડના લોકો કુલ કેલેરીની ૩૦થી ૬૦% જેટલી કેલેરી કોપરેલ તેલ દ્વારા લે છે. તેમ છતાં આ વસ્તીમાં કાર્ડિયોવસ્ક્યુલર ડિસીઝની બીમારી જોવા મળતી નથી. ભારતમાં થયેલ એક અભ્યાસ મુજબ કોપરું કે તેનું તેલ આરોગવાથી હૃદયરોગ સંબંધી કે એન્જાઈની પેઈનની તકલીફની એક પ હકીકત જોવા મળી નથી.

કોપરેલમાં વનસ્પતિજન્ય સેચ્યુરેટેડ ચરબી ધરાવે છે. તેમાં લોરીક એસિડ (Lauric Acid) અને કેપરીક એસિડ રહેલા છે. લોરીક એસિડ મિડીયમ ફેટી એસિડની ચેઈન ધરાવે છે, જે તંદુરસ્તી માટે સારું છે. કોપરેલ ખાદ્યપદાર્થ દ્વારા જઠરમાં પહોંચે બાદ તેના લોરીક એસિડ મોનોરિયમ (મોનોગ્લીસરાઈડ)માં ફેરવાય છે. જે એન્ટી વાઈરલ, એન્ટી ફંગસ, એન્ટી બેક્ટેરીયલ અને એન્ટી પેરેસાઈટના ગુણધર્મો ધરાવે છે. જેની રોગપ્રતિકારક ક્ષિતિ ધ ૧ ચેપી રોગથી બચાવે છે. ખાસ કોપરેલમાં રહેલ આ તત્ત્વ ઈશ્વરી

બીસ છે. ઈશ્વરે માતાના ધાવ માં ૫ લોરીક એસિડ આપ્યું છે. તે બાળકની આરોગ્ય બાબતે ૨૫ કરે છે. બાળકના વજન (કિ.ગ્રામ)ના પ્રમા માં તેટલા ગ્રામ લોરીક એસિડ બાળકને દરરોજ માતાના દૂધમાંથી મળતું રહે છે. માતાના દૂધમાં રહેલા અન્ય પોષક તત્ત્વોની સાથે લોરીક એસિડ બાળકની ઈમ્યુનીટી જાળવી રોગથી દૂર રાખે છે તેમજ બાળકની વૃદ્ધિ અને વિકાસ ૫ કરે છે.

લોરીક એસિડ અને કેપ્રીક એસિડ કોપરેલમાં છે. તેથી કોપરેલ રીર માટે ફાયદાકારક છે. લોરીક એસિડનો મેડિસીનલ ઉપયોગ ૫ છે. લોરીક એસિડની આટલી સમજ આપ્યા બાદ કોપરેલ તેલના ફાયદા જોઈએ. કોપરેલ રીરમાં ચયાપચયની ક્રિયા સક્રિય કરે છે.

રીરની ચરબી ઓગાળવામાં ૫ મદદકર્તા છે. રીરને ક્તિ આપે છે, ત્વચા તેમજ કે માટે સારું છે, વ્યક્તિની સુંદરતાને વધારે છે. અમેરિકન જનરલ ઓફ ક્લિનિકલ ન્યુટ્રી ન (માર્ચ ૨૦૧૦)ના એક લેખમાં વિદિત કર્યા મુજબ સેચ્યુરેટેડ ફેટ ધરાવતું કોપરેલ તેલ અને કાર્ડિયોવસ્ક્યુલર ડિસીઝ વચ્ચે કોઈ સંબંધ નથી. અર્થાત્ હૃદયરોગ ન થાય. કોપરેલ મગજ અને થાઈરોઈડની કામગીરીને સક્રિય કરે છે. ઉપર જ ૧૫૫ મુજબ ઈમ્યુનીટી વધારી ચેપી રોગથી દૂર રાખે છે. કોપરેલ માંહેના લોરીક એસિડ અને કેપ્રીક એસિડને આભારી આ ફાયદા છે. સમજદારી પૂર્વકનો નિયમિત ઉપયોગ રીર માટે ફાયદાકારક છે. ડૉ. મેરી જી. એનીંગની ભલામ મુજબ બાળકથી માંડીને પુષ્ટવયના લોકોએ દરરોજ સરેરા એક દોઢ ચમચાથી ૩ ચમચા સુધી કોપરેલ તેલ ફાયદાકારક છે. (સરેરા રોજનું ૧૦ ગ્રામથી ૨૦ ગ્રામ જેટલું લોરીક એસિડ જરૂરી છે. ૧ ચમચો = ૭ ગ્રામ.)

આયુર્વેદે ૫ વરસોથી આ વૃદ્ધિને સંજીવની ગી તેના કોપરૂ, પા ૧, તેલ વિ. ખૂબ ફાયદાકારક છે તેમ કહ્યું છે. લીલા નાળિયેરમાં ભરપૂર ઈલેક્ટ્રોલાઈટ્સ તત્ત્વો છે. જેથી ઝાડા, ઉલટી, અતિ ય ગરમીને કારે રીરનું પા ૧ અને જૈવિક તત્ત્વો નીકળી જાય તે નાળિયેરીનું પા ૧ આ તકલીફ દરમ્યાન વારંવાર પીવાથી રીરને ભેજ અને પોષક તત્ત્વો પુનઃ મળી જતાં રીરને તાજગી અને ક્તિ મળે છે. યાદ રાખો કે આયુર્વેદ પ્રમાે નાળિયેરીનું પા ૧ અને દૂધ, મગ અને મગનું ઓસામ વિરૂધ્ધ આહાર છે. આ વિરૂધ્ધ આહાર લેવા વચ્ચે સમયનો ગાળો અવશ્ય રાખવો.

નાળિયેરનું તેલ સ્ત્રીઓને મેનોપોઝ દરમ્યાન થતી તકલીફમાં રાહત આપે છે. આયુર્વેદ અનુસાર કોપરેલ કૃમિ ના ક છે. વાળ અને ત્વચા ૨૫ આ તેલ છે. સૂકી ચામડી તેલ માલી કરવાથી ફાયદો થાય છે. ખોડો દૂર કરે - ખોડો થવા ન દે - ચામડીની તકલીફ દૂર કરે, આમ બોડી અને હેર માટે કન્ડિ નર તરીકે આ તેલ સેવા કરે છે. દિગ્ ભારતીય સ્ત્રીઓ અને પુરૂષોની ચામડી ચમકતી, સુંવાળી અને ઘટ્ટ કાળી હોય છે. તેલ રીરનો મેદ ઘટાડે, થાઈરોઈડનું ફંક ન સારું થાય, પેનક્રિયાસનો સ્ટ્રેસ ઘટાડે, પાચન સારું રાખે, કબજિયાત દૂર થાય, બી.પી. અને કોલેસ્ટેરોલને સપ્રમા રાખે, જેથી હૃદયરોગ ન થાય. કોપરેલ ગરમ કરવાથી સ્થિર (Heat stable) હોવાથી રસોઈમાં નુકસાનકારક નથી. કોપરેલની પ્રકૃતિ ઠંડી છે. પિત્ત દોષને િત કરે છે.

કોપરેલ તેલના ભૌતિક ગુ ૧માં તે રંગવિહીન છે. ગરમીમાં પ્રવાહી અને ઠંડીમાં જામી જાય ત્યારે સફેદ થાય છે. ૨૫૦ સેન્ટીગ્રેડે તેલ ઓગળેલું રહે, ૨૫૦ સેન્ટીગ્રેડથી નીચા ઉષ્ણતામાને જામવા લાગે. સ્મોકિંગ બિંદુ ૧૩૩૦ સેન્ટીગ્રેડ છે. તેલ રૂમ ટેમ્પરેચરમાં પા ૧માં ૧૫૫ નથી.

રાસાયનિક ગુ ૧ે જોઈએ તો આગળ કહ્યું તેમ ૮૫% સંતૃપ્ત ફેટી એસિડ (સેચ્યુરેટેડ) તત્ત્વ ધરાવે છે. જેમાં મુખ્યત્વે લોરીક એસિડ અને તેની સાથે કેપ્રીક એસિડ અને અલ્પ પ્રમા માં અન્ય પાંચ-છ એસિડ છે. અસંતૃપ્ત (અનસેચ્યુરેટેડ) એટલે મુફા અને યુફા ફેટી એસિડ - બંને મળીને ૫% પ્રમા છે. મુફા અને યુફામાં એસિડ તત્ત્વ છે (લીનોલીક એસિડ અને લીનો લેનિક એસિડ). કોપરેલમાં મુખ્યત્વે લોરીક એસિડ લાભદાયી જૈવિક ક્રિયા કરે છે. એટલે તેમાં ખનીજ તત્ત્વો અને વિટામિનો નથી. અપવાદરૂપે ખનીજ તત્ત્વોમાં આયર્ન, સેલેનિયમ અને વિટામિન-ઈ અને કે આપેલા છે. આયર્ન લોહીના પરિવહન કાર્યની સંભાળ લે છે. વિટામિન-ઈ ત્વચા અને કે માટે જરૂરી છે, અન્ય જૈવિક ક્રિયા ૫ કરે છે. વિટામિન-કે જરૂર પડ્યે લોહી ગંઠાવામાં મદદરૂપ બને છે.

નોન રીફાઈન્ડ તેલ માર્કેટમાં ઓછું મળે. ખાવાના ઉપયોગ માટે ઓર્ગેનિક કે વર્જન તેલ શ્રેષ્ઠ છે. તેલના જીવન જરૂરી પોષક તત્ત્વો તેમાં અને ફિલ્ટર્ડ તેલમાં સચવાય છે. પ્રોસેસડ રીફાઈન્ડ તેલમાં ૫ પોષક તત્ત્વો પ્રમા માં ઓછા જળવાય છે.

(અનુસંધાન : જુઓ પાના નં.-૨૮ ઉપર)

કચ્છમાં રાજશાહી સમયની નાગરી પરંપરા મંગળા આરતી આજપર્યંત કાયમ છે

• ડૉ. મિહિર એમ. વોરા •

સૌપ્રથમ દે વિદે માં રહેતા તમામ સૌ ભારતીય ભાઈ-બહેનોને મારા સાલ મુબારક. ખાસ કરીને આપ । કચ્છી ગુજરાતી ભાઈ-બહેનોને મારા દિવાળી નવા વર્ષના ખાસ ઁભાનંદ સહ.

આ ઉપરોક્ત વિષયના સંદર્ભમાં મારે એક વાત કરવી છે કે આ નાગરી પરંપરા જે આખા ગુજરાતમાં બહુ જ જૂજ જગ્યાએ જ જોવા મળે છે, પ તેનું કચ્છમાં ખાસ કરીને કચ્છના પાટનગર ભુજમાં તે પરંપરાનું બહોળું મહત્ત્વ છે. જે રાજા હાહીથી આજ સુધી કાયમ છે. ખાસ દે -વિદે થી અનેક ભક્તજનો આ નાગરી મંગળા આરતી પરંપરાનો લાભ લેવા આવે છે. આવો, સૌ પ્રથમ રાજા હાહીની દિવાળીનો ઇતિહાસ જા િએ.

રાજા હાહીના વખતમાં પ દિવાળીના પર્વની ધામધૂમથી ઉજવ િ થતી હતી. દિવાળીના દિવસોના ખાસ કરીને રૂઆતના પાંચ દિવસો - ધનતેરસ, કાળી ચૌદસ, દિવાળી, બેસતું વર્ષ અને ભાઈ બીજ - પાંચેય દિવસો ભુજ હેરના ઐતિહાસિક પાંચ નાકા અને છઠ્ઠી બારીને આસોપાલવના તોર િથી ગારવામાં આવતા. મિ બત્તી, ફાનસના ઉજાસમાં સમગ્ર પ્રકા આખા હેરમાં પાવન રીતે પ્રસરી જતો હતો. જેમાં કોમી એકતા, આનંદ, િતિની ભાવના પ્રગટ થતી હતી. દરબારગઢને વિેષ રીતે રંગબેરંગી રો નીથી ગારવામાં આવતો હતો અને સવારથી નાકામાં ઢોલ - ર ાઈના માદક અવાજથી આખું વાતાવર પવિત્ર ખુ નુમા બની જતું. અને સાથે સાથે નોબતનો નાજુક તાલ જે આખા વાતાવર માં પવિત્રતાનો અહેસાસ કરાવતો હતો.

તે સમયે મોંઘવારીનું ગ્રહ ઓછું હોવાના કારે યથા ક્તિ મા સોની ખરીદ ક્તિના આધારે બજારમાં ભીડ જોવા મળતી હતી. દિવાળીની રાતમાં પાળેશ્વરમાં ચોકમાં વિવિધ પ્રકારની આત બાજી છોડવામાં આવતી હતી. કચ્છની સમગ્ર પ્રજા હકડેઠઠ મેદનીમાં ઉપસ્થિતિ દ વિતી હતી. આઈના મહેલની રો ની સોનામાં સુગંધ ભેળવતી અને આજે પ અનેક કચ્છી વડીલો તે સમયની

દિવાળીને યાદ કરીને આંખમાં પા િ લઈ આવે છે તે રીતે પવિત્ર વાતાવર માં દિવાળી ઉજવાતી. ઉપરાંત પ્રત્યેક વ્યક્તિ સંપૂ ભારતીય પોષાક સાથે સાફો અથવા ટોપી અને સ્ત્રીઓ નખ િખ ભારતીય સાડીમાં જ દરેક વડીલોના ઘરે પ્ર ામ કરવા જતા. જે પરંપરાને કારે કચ્છની દિવાળી મહેકી ઉઠતી હતી. રાજાને મળવા દરબારમાં ભીડ જામતી અને રાજા યથા ક્તિ પ્રજાને દાન અને ભોજનની વ્યવસ્થા કરતા હતા. આ જ સમયે રાજા પ અચૂક જોવા આવતા એવી એક પરંપરા હતી અને આજે પ છે તે છે “નાગરી મંગળા આરતી”ની પરંપરા. ભુજ હેરના ઉપલી પાળ રોડ પર આવેલું હાટકેશ્વર મહાદેવનું મંદિર અને હમીરસરના કિનારેથી આગળ વધતા કલ્યાેશ્વર મહાદેવના મંદિરે સવારે પાંચથી સાતના ગાળા દરમ્યાન મહાદેવની આરતી સાથે પવિત્ર વાતાવર સર્જવામાં આવતું, જે આજે પ કાયમ છે. નાગરી પ્રજા દે વિદે માં જ્યાં હોય, ગમે તે ખૂે ખાંચરે હોય પ દિવાળી તો ભુજની જ. કાર કે જે મંગળા આરતી વખતે હૃદયના તાર ઝ ઝ ાવી મૂકે તેવી ભીડ વચ્ચે નોબતના તાલે, ઢોલીના થાપે અને આરતીના સંગાથે જે ભુજ મંદિરના પૂજારી મહારાજ દ્વારા આરતી કરાય છે તેને કારે સમગ્ર ભુજમાં ભક્તિમય વાતાવર સર્જાય છે. અને ત્યારબાદ કલ્યાેશ્વર મંદિરે પાછી બીજી આરતી સાથે મંગળા આરતીની પૂ હિતિ થાય છે. ત્યારબાદ સમગ્ર કચ્છની પ્રજા અને ભુજના રહેવાસીઓ કોઈપ જાતના નાતજાતના ભેદભાવ વગર હમીરસરના કિનારે ભવ્ય આતિ બાજીનો નજારો સહકુટુંબ સાથે હમીરસરના ઓટલે બેસીને માે છે. આ મંગળા આરતીનું મહત્ત્વ આજે પ નાગરી નાતે જાળવી રાખ્યું છે. આજે પ દિવાળીના રૂઆતના ત્ર દિવસો ધનતેરસ, કાળી ચૌદસ અને દિવાળીના ત્ર દિવસો સુધી સવારે પાંચથી સાત વચ્ચે હાટકેશ્વર મંદિરમાં અને કલ્યાેશ્વર મંદિરમાં મંગળા આરતીનું પ્રસ્થાન ચાલુ છે. આ પવિત્ર ભક્તિમય વાતાવર માં ભુજના તમામ

(અનુસંધાન : જુઓ પાના નં.-૧૬ ઉપર)

મૌલિક વાર્તા

અનુભેન ગરણીવાળા

• બલવીરસિંહ જાડેજા •

‘કહું છું, સાંભળો છો?’

‘હજી સુધી તો બરાબર સંભળાય છે કે આ તારો જ અવાજ છે.’

‘ભઈસાબ, તમે તો ખરા છો! દરેક વાત હળવા થી લેવાની! કોઈ વાત ગંભીર ગ વાની જ નહીં?’

‘હવે રીટાયર થઈ ગયા પછી ક્યાં કોઈની નોકરી કરવાની છે, તારા સિવાય.’

‘બસ હવે બહુ થયું. કહું છું, આ કામવાળા કાંતિએ આ ગાળવાની ગર િ તોડી નાખી છે. બે સ્ટીલની ગર િ છે પ એમાંથી આ જલ્દી ગળાતી નથી. એ દૂધ ગાળવામાં જ કામ આવે તેવી છે. દરરોજ સાંજે બગીચામાં જાઓ છો તો રસ્તામાંથી પટેલની દુકાનેથી સારી જાતની પ્લાસ્ટિકની કે સ્ટીલના વાયરવાળી આ ગળાય તેવી ગર િ લેતા આવજો. પાછા ભૂલી જતા નહિ.’ અનુભહેને પતિ ધીરજલાલને સવારે આ પીધા પછી યાદ કરાવ્યું.

‘સારું, ચાલો યાદ કરીને લેતો આવી .’

અનુભહેનને પતિ ધીરજલાલ ઉપર, યાદ રાખીને ગર િ લાવવાનો ભરોસો નહોતો. એટલે મોટા દીકરા રાજે ની પત્ની મેઘાને કહ્યું, ‘તું કહાનને સ્કૂલે મુકવા જાય છે, તે રસ્તે પ્લાસ્ટિકવાળાની દુકાનેથી સારી ગર િ લેતી આવજે ને, ચાની ગર િ તૂટી ગઈ છે.’

‘હા મમ્મી, લેતી આવી .’ મેઘાએ ખાત્રી આપી.

સાંજે દ ન કરવા અનુભેન મંદિરે ગયા ત્યારે રસ્તાની દુકાનમાં ગર િઓ લટકતી જોઈ પ ઘરના બે વ્યક્તિને કહ્યું છે એટલે એકાદ તો લાવે જ – વિચારી પોતે ગર િ ખરીદી નહીં.

સાંજે બધા જમવા બેઠા એટલે અનુભહેને પૂછ્યું, ‘તમે લાવ્યા ગર િ?’

‘અરેરે... પેલા મોહનભાઈએ રસ્તામાં વાતોમાં એવો તો રોકી રાખ્યો કે દુકાન પાસેથી પસાર થયા છતાં યાદ આવ્યું જ નહીં. કાલે ચોક્કસ લઈ આવી .’

‘અને મેઘા, તું પ ગર િ લાવી કે નહીં?’

‘અરે મમ્મી જતી વખતે સ્કૂલનો સમય થઈ ગયો

હોવાથી ઉતાવળમાં હતી અને વળતી વખતે એ દુકાન રસ્તાની સામેની બાજુ હતી. એટલે છેક ચાર રસ્તાથી ફરીને જવું પડે અને ફરી ઘરે આવવા બીજા ચાર રસ્તાથી વળવા માટે મોટું ચક્કર કાપવું પડે. એટલે મને થયું કે કાલે સવારે વહેલી નીકળી, સ્કૂલ જતી વખતે લઈ લઈ .’

‘મને ખબર જ હતી કે તમે લોકો કોઈ વાત ગંભીરતાથી લેતા જ નથી. પછી સવારે આ બનાવતી વખતે હેરાન તો મારે જ થવાનું ને! આ ગાળવામાં સ્ટીલની નાના કા ાવાળી ગર િથી કેટલી તકલીફ પડે છે એ તમને લોકોને ક્યાંથી ખબર પડે! તમારે બધાને તો બસ મમ્મી, આ લાવો એમ જ બોલવું છે ને!’ બધાને અનુભહેને ડાઈનિંગ ટેબલ ઉપર જ સંભળાવ્યું.

બીજા દિવસે સવારે જેમ તેમ સ્ટીલની ગર િથી આ ગાળી બધાને પીવડાવી તો ખરી, પ નક્કી કર્યું કે, ‘મારે જ ગર િ લાવવી પડે’. હૈયું બાળવા કરતાં હાથ બાળવા સારા. સાંજે દ ન કરવા જઈ ત્યારે ભૂલ્યા વિના લેતી આવી .’

પ આજે ધીરજલાલે ચીવટ રાખીને બગીચાના રસ્તે આવતા પટેલ પ્રોવિઝન સ્ટોરમાંથી સારી જાતની ગર િ માંગી.’

‘આવો આવો ંઠ, ઘ ા સમયે ભૂલા પડ્યા? લ્યો, આ સારી જાતની અને ફેમસ કંપનીની ગર િ.’

ધીરજલાલે ગમી જાય એવા રંગની ગર િ પસંદ કરી રૂ. ૧૦૦/- આપ્યા.

‘અરે મારા સાહેબ, છૂટા આપોને!’

‘છુટા તો નથી, ૧૦૦ની નોટ જ છે.’

‘અરે સાહેબ, પછી આપજો! પૈસા ક્યાં ભાગી જવાના છે? પ એમ કરો, આપને ગર િ ગમી હોય તો બીજા રંગમાં એક બીજી લઈ લો. વ્યાજબી ભાવ કરી આપી .’

ધીરજલાલ સેલ્સમેનની વાતમાં આવી ગયા અને બે ગર િના પૈસા ચૂકવી, બાકીના પૈસા પાછા લઈ, હરખાતા હરખાતા ઘર તરફ આવતાં વિચારતા હતા કે આજે તો અનુને કહી કે, ‘એક ગર િ તૂટી જાય તો પ ચિંતા નહીં. બે ગર િ લાવ્યો છું!’

કહાનને રસ્તે મૂકવા જતા મેઘાએ પ્લાસ્ટિક સ્ટોરમાં જાતજાતની ગર િ જોઈ એટલે એકને બદલે બે અને બે ને બદલે ત્ર લેવી હોય તો? ઓછા પૈસા કરાવી, 'કેટલી સસ્તામાં ગર િ પડી!' વિચારતી મમ્મીને રાજી કરી દઈ એમ ત્ર ગર િ એ પ લીધી.

અનુબહેનનો મોટો દીકરો મેઘાનો પતિ રાજે પ જમવાના ટેબલ ઉપર ગઈકાલે સાંજે હાજર હતો. મમ્મીની હાયવોય એ પ સાંભળી હતી. વળી પપ્પાની ઉંમર થઈ એટલે ભૂલી જાય છે અને મેઘા કહાનને મૂકવા - લેવાની સાથે, સ્કૂલમાં ટીચર તરીકે, ટાબરિયાઓને સાચવવાની જવાબદારીમાં ભૂલી જાય એમાં એનોું વાંક? લાવ આજે તો હું જ મમ્મીએ કહ્યું એવી સરસ ગર િ લઈ લઉં, એટલે મમ્મીને કહેવાનો મોકો ન મળે.' એટલે એ પ પોતાની ઓફિસની નજીકના ડિપાર્ટમેન્ટલ સ્ટોરમાંથી એકને બદલે બે ગર િ, સરસ મજાની ગમી જાય તેવી લઈ લીધી.

અનુબેનની રાજે થી નાની દીકરી ઢિંદા પોતાની સખી રોહિ િ, જે પેઈંગ ગેસ્ટ તરીકે યુનિવર્સિટીની નજીક રહેતી હતી, તેની રૂમ પર ઢિંદા ગઈ અને રોહિ િએ ઢિંદા માટે ચા બનાવી. રોહિ િને સરસ મજાની ગાર િથી ચા ગાળતા જોઈને, ઢિંદાને તરત ગઈકાલની, ડાઈનિંગ ટેબલ પર કહેલી મમ્મી અનુબેનની વાત યાદ આવી. તે રોહિ િને પૂછ્યું, 'આવી સરસ ગર િ ક્યાંથી લીધી?'

'અરે અહીં બાજુમાં જ A to Z સ્ટોર છે. તેમાં બધી જ વસ્તુ મળે છે. ત્યાં આવી જાતની સરસ ગર િ મળે છે.'

'ચાલને મારી સાથે. મારે પ ઘર માટે એક સરસ ગર િ લેવી છે. બિચારી મારી મમ્મી કાયમ કકળાટ કરે છે. મારા પપ્પા અને મારી મેઘા ભાભી લાવવાનું ભૂલી જાય છે.' ઢિંદાએ પ રોહિ િ સાથે જઈને સરસ ગર િ લીધી. પ રોહિ િને ઢિંદાએ લીધી એ સિવાયના રંગની ગર િ એવી ગમી ગઈ કે એ બીજા રંગની બીજી ગર િ લેવાનો ઢિંદાને આગ્રહ કરીને એકને બદલે બે ગર િ લેવડાવી.

ઢિંદાથી નાનો ભાઈ દુષ્યંત બાજુના ગ્રાઉન્ડમાં મિત્રો સાથે ક્રિકેટ રમતો હતો. ત્યારે એનો ટેનીસ બોલ, જે જૂનો થઈ ગયો હતો તે ફાટી ગયો. એટલે બધા મિત્રો, નજીકની દુકાનેથી આજની રમત માટે કામચલાઉ બોલ લેવા ગયા. બોલની સાથે દુકાનમાં દુષ્યંતે, સાદી પ્લાસ્ટિકની ગર િ જોઈ અને એને ગઈકાલની રાતની,

મમ્મી અનુબેનની વાત યાદ આવી ગઈ. પ પોતાના ખિસ્સામાં પૈસા તો હતા નહીં. એટલે બે મિત્રો પાસેથી ઉછીના પૈસા લઈ, રકમ ભેગી કરી એક સાદી, સસ્તી ગર િ ખરીદી. જેથી મમ્મીને કહી કાય કે, 'જો, હું તારું પ ધ્યાન રાખું છું.'

સાંજે દ ન કરવા જતાં અનુબહેનને વિચાર આવ્યો કે કામવાળાનું કાંઈ કહેવાય નહીં. ગમે ત્યારે વાસ િ પછાડે કે તોડફોડ કરે એમ ગર િ પ ઘસવામાં કા િ કરી નાખે તો પાછી વારંવાર ક્યાં મંગાવવી. એટલે એમ પ સારી જોઈને બે ગર િ લઈ લીધી.

એ દિવસે મોડી સાંજે ધીરજલાલના નાના ભાઈ દીપક અને તેની પત્ની ઉષા, મોટા ભાઈ ભાભીને મળવા નજીકના હેરમાંથી કોઈ કામે આવ્યા હતા. એટલે ઘરે મળવા આવ્યા. અનુબહેને બંનેને જમીને રાતની મોડી બસમાં જવાનો આગ્રહ કર્યો એટલે જમવા રોકાયા હતા.

રાત્રે બધા જમવા ભેગા થયા ત્યારે ધીરજલાલને યાદ આવ્યું. એટલે ઊભા થઈને પોતે રૂમમાં મૂકી રાખેલી બે ગર િઓ લઈ આવીને પત્ની અનુબહેનને કહ્યું, 'લે જો, આજે તો ભૂલ્યા વિના, એકને બદલે બે ગર િ લેતો આવ્યો છું. જેથી તું કહે નહીં કે કોઈ વાત ગંભીરતાથી લેતા નથી.'

'હાય હાય, હું પ બે ગર િ લાવી છું. મને એમ કે તમે પાછા ભૂલી જ િ.' એમ કહી અનુબેને પોતે લાવેલી બે ગર િ રજૂ કરી.

'હું પ મમ્મી માટે, મારા મિત્રો પાસેથી ઉછીના પૈસા લઈ, બોલ લેવા ગયો હતો ત્યાંથી એક ગર િ લાવ્યો છું.' કહીને દુષ્યંતે પ બેટ સાથે મૂકેલી ગર િ લાવી રજૂ કરી.

'અરે તમારી બધાની ગર િ કરતાં મેં લીધેલી ગર િ કેવી સરસ છે, જુઓ!' એમ કહીને ઢિંદા પ સરસ મજાની બે ગર િ અંદરથી લાવી બધાને બતાવી.

મેઘા, દીકરા કહાનને તેના બેડરૂમમાં હોમવર્ક કરાવતી હતી ને ગર િની વાત કાને સાંભળી, એ પ પોતે લાવેલી ત્ર સરસ ગર િઓ બતાવવા દોડી આવી.

ત્યાં તો રાજે ઓફિસેથી આવ્યો અને સ્કુટરની ડેકીમાંથી સરસ મજાની બે ગર િ લાવીને મમ્મીને આપતા બોલ્યો, 'લે મમ્મી! પપ્પા કે મેઘા ભલે ભૂલી જાય, પ હું યાદ કરીને, તારા માટે, જો, એકને બદલે બે ગર િ લેતો આવ્યો છું' કહીને કાકા-કાકી દીપક અને ઉષાના પગે પડ્યો.

ડાઈનિંગ ટેબલ ઉપર, સૌએ પોતે લાવેલી ગર િઓ મૂકી

ત્યારે બધા સભ્યોની થઈને ૧૨ ગર ૧ઓ ભેગી થઈ ગઈ.

અનુભવેનને તો હસવું કે રડવું, કાંઈ સૂઝતું નહોતું. એ તો આટલી બધી, જાતજાતની રંગબેરંગી ગર ૧ઓ જોઈને અવાક થઈ ગયા હતા. ૫ મશ્કરા દીયર દીપક અને તેની એના જેવી જ નટખટ પત્ની ઉષાએ વાત ઉપાડી લીધી.

‘હવે આજીવન તો આપે ઘર માટે ગર ૧ની જરૂર નહીં પડે. ૫ આટલી બધી ગર ૧ઓ પડી પડી તેનો રંગ ખોઈ બેસે કે એની જાળી ખરાબ થઈ જાય એને બદલે આપે ગર ૧નો વેપાર કરીએ તો કેમ? ઉષા તારું કહેવું છે?’

‘હા, હવે અનુભવેન ગર ૧વાળા...’ ઉષાએ પૂરું કર્યું. ‘બંગલા નં.-૬, સર્વોદય સોસાયટી, નવજીવન સ્કુલ પાસે.... જાતજાતની દરેક કામ માટેની ગર ૧ઓ, વ્યાજબી ભાવે મળે’ એવી જાહેરાત આપીએ તો કેમ રહે, મોટાભાઈ?’

‘તો પછી મારે બીજે ક્યાંકથી જથ્થાબંધ ગર ૧ઓનો ઓર્ડર આપી સ્ટોક મંગાવવો પડે. કાર કે જેવી જાહેરાત કરે એટલે આટલી ગર ૧ઓ તો આપે સોસાયટીવાળા જ એક-બે કરીને લઈ જ. પછી બાજુની કોલોની કે નજીકના મલ્ટીસ્ટોરી બિલ્ડિંગવાળા, મારા બગીચાના મિત્રો, અનુના મંદિરના દર્નાર્થી મંડળના સભ્યો, બ્રિંદાની કોલેજના મિત્રો, રાજે ની ઓફિસના ઓળખીતાઓ, દુષ્યંતના સ્કૂલના અને બીજા ક્રિકેટના મિત્રો, મેઘાની અને કહાનની ‘કિંડર ગાર્ડન’ના સાથીઓ વગેરે વગેરે ક્યાં જ અને એ સૌને બતાવવા માટે ૫ જાહેરાત આપ્યા પછી ગર ૧ઓ નહીં બચે. તારું કહેવું છે અનુ? બોલ ગર ૧ઓનો બિઝનેસ કરવો છે? હું પૈસા રોકવા અને ફંડ ભેગું કરી આપવા તૈયાર છું!’

‘તમે બધા જો આ રીતે, ગર ૧ઓ વેચી દેવાની ખાત્રી આપતા હો તો મારે જોઈએ? બેઠા કરતા બજાર ભલી! કરો કંકુના આજથી જ! દીપકભાઈ અને ઉષા આપે સ્ટોકિસ્ટ થઈ કમિ ન ઉપર ગર ૧ઓ એમના હેરમાં વેચી દે અને તમે સૌ મને અહીં આપે હેરમાં વેચાવી દેજો.’

સાંભળીને બધા ખડખડાટ હસી પડ્યા.

૫ વાત અહીં પૂરી થતી નથી.

ઢ ટ .....

હસવામાંથી ઊભી થયેલી પરિસ્થિતિનો અનુભવેને પડકાર ઝીલી લઈ, ખાખરાવાળા, ચેવડાવાળા,

૫૧ પુરીવાળાની જેમ એક દિવસ ‘અનુભવેન ગર ૧વાળા’ની જાહેરાત થઈ અને આજે નાની કૂંપળમાંથી ઘટાટોપ વડલો બનેલી પેઢી “અનુભવેન ગર ૧વાળા” દરેક જાતની નાની મોટી ચાથી માંડી કેમિકલ કે કોઈપ વસ્તુ ગાળવા માટે પ્લાસ્ટિકથી માંડી કોઈપ ધાતુ કે વસ્તુની ગર ૧ બનાવતી અને માર્કેટિંગ કરતી પેઢી જગજાહેર થઈ છે.

આપને ૫ કોઈપ જાતની ગર ૧ની જરૂરિયાત ઊભી થાય તો મને કહેજો. મારી પાસે એમનું સરનામું અને વેબસાઈટ બધું જ છે કાર કે હું ‘અનુભવેન ગર ૧વાળા’ના કમિ ન એજન્ટની સેવા આપી રહ્યો છું.

નાળિયેરી

(અનુસંધાન : પાના નં.-૨૪ ઉપરથી ચાલુ)

કોપરાની છી માંથી દૂધ બને, દહીં તૈયાર થાય, કોકોનટ મિલ્કના ૫ ફાયદા છે - હાડકાં મજબૂત કરે, ખરતા વાળની સમસ્યા દૂર કરે, લોહીમાં કર્ડાનું પ્રમા જાળવે, ધૂમ્રપાનથી થતી ખાંસીમાં રાહત આપે વિ. નાળિયેરની છી માંથી તૈયાર થતા દૂધમાંથી ઘ ૧ ઉઘોગો બાથસોપ, લો ન, ેમ્પુ, રબત વિ. તૈયાર કરે છે. નાળિયેરીના બધા જ ભાગોમાંથી સેંકડો ઉપયોગી ખાદ્યચીજો, પી ૧ અને વાપરવાલાયક ચીજવસ્તુઓ બની કે છે. થોડાક ઉદાહરણે જોઈએ :

- ★ પુસ્તક તેમજ આલ્બમના કવર.
- ★ ફર્નીચર, થડ અને ડાળખીઓના મકાન.
- ★ નાના પૂલ બનાવવા માટે લાકડાનો ઉપયોગ.
- ★ પ્રા ૧ઓ માટેના ખોરાક.
- ★ હસ્તકલા દ્વારા બનાવાતી અને અન્ય કલાત્મક વસ્તુઓ.
- ★ દવાઓ, રબતો, દારૂ વિ.
- ★ ઝુંપડા પરના છત ઉપર ડાળખીઓ પાંદડાથી થતી છત.
- ★ ડાઈ, માઉથવો , પેપર પલ્પ, ઝાડું, પગ લૂંછિ યા, સાદડી, સીંદરી, બાસ્કેટ, હેટ્સ, રમકડાં અને અન્ય અનેક વસ્તુઓ.

આ માટે ઘ ૧ ઉઘોગો સંકળાયેલા છે.

કોઈપ ારીરિક આપત્તિમાં દવા તરીકેનો ઉપયોગ કરતા પહેલા ડાયેટી િયન, વૈદ્ય કે ડોક્ટરનું માર્ગદર્ન મેળવવું. ■

શબ્દોની કમ્પ્યુગ્રાફી - (૮)

• તુલસીદાસ કંસારા •

- **હાર્ડવેર :** બિલાડીના કાનને જાપાનમાં નેકોમિમિ કહેવાય છે. આપું મગજ સતત કાર્યરત રહેતું હોય છે અને ખાસ પ્રકારના વિદ્યુત તરંગો (લાગ ૧ઓ) છોડતું રહેતું હોય છે. જેને કેચ કરીને આ કાન મારફતે તેને પ્રદર્શિત કરતું ડિવાઈસ ન્યુરોસ્કાયે તૈયાર કર્યું છે. ન્યુરોસ્કાય ૨૦૦૪માં

કેલિફોર્નિયામાં સ્થપાયેલ એક કંપની છે. જે મગજને કોમ્પ્યુટર સાથે જોડીને, તેનું ઈન્ટરફેસ કરીને, બ્રેઈન - કોમ્પ્યુટર ઈન્ટરફેસ (બી.સી.આઈ.) ટેકનોલોજી વડે રમકડાં અને રમત-ગમત, િલિક, હેલ્થ ઇત્યાદિને લગતી કન્ઝ્યુમર પ્રોડક્ટ્સ બનાવે છે. આ નેકોમિમિ હેડસેટમાં એક સેન્સર લગાવવામાં આવ્યું છે, જે મગજની પ્રતિક્રિયા નોંધે છે. રગેરો નામના ભેજાબાજે તેને મોબાઈલ સાથે કનેક્ટ કરી એક એવી એપ્લિકેશન (સોફ્ટવેર) તૈયાર કરી કે જે પહેરીને તમે તમારા કામમાં મ ગુલ હો ત્યારે ઈનકમિંગ કોલને બ્લોક કરે. આ નેકોમિમિ મગજના વર્તન પ્રમાે પ્રતિક્રિયા આપે છે. જેમકે, તમે કોઈ વસ્તુ તરફ ધ્યાન કેન્િત કરો તો કાન ઊંચા થઈ જ. જ્યારે તમે રિલેક્સ ફીલ કરતા હો ત્યારે આ ઈઅર નીચા ઝુકેલા રહે. અને તમે જ્યારે કોઈ કામમાં મુંઝાયેલ હો ત્યારે આ કાન અપ-ડાઉન થયા કરે!! આ નેકોમિમિ બ્રેઈનવેવ કેટ હેડસેટને ન્યુરો કોમ્પ્યુનિકેશન મીન તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.

- **સોફ્ટવેર :** કોમ્પ્યુનિકેશનમાં સાઈલન્ટ મેસેજીસનું મહત્ત્વ ખૂબ જ. કોઈને પણ ડિસ્ટર્બ કર્યા વગર સંદેશો પહોંચી જાય. હવે જો તેમાં પિક્ચર પણ સાથે હોય તો સ્વાભાવિક રીતે જ તે સંદેશ તરફ વધારે ધ્યાન ખેંચાય. વ્હોટ્સ-એપ, બે અંગ્રેજી શ્બ્દો, વ્હોટ (મતલબ ?) સાથે એપ્લિકેશનના ટુંકા

સ્વરૂપ 'એપ'ને જોડીને સ્માર્ટફોનના જમાનામાં આ પ્રોપરાઈટરી પ્રોડક્ટને એક સર્વિસ તરીકે બજારમાં મૂકતાની સાથે જ તે હોટકેકની જેમ પોપ્યુલર બની ગઈ. ૨૦૦૯માં બ્રિયાન એક્ટન અને જાન કોઉમ નામના અમેરિકન, જે બંને પહેલાં યાહુના એમ્પ્લોઈ હતા તેમને માઉન્ટેન વ્યુ કેલિફોર્નિયામાં આ વ્હોટએપ ઈન્કોર્પોરેશન નામની કંપની ચાલુ કરેલ. આ સર્વિસ મારફતે વપરા કર્તાઓ ફોટાઓ, વિડીયો, ઓડિયો તેમજ પોતાનું લોકેશન દર્શાવવા મેસેજ મોકલાવી શકે છે. અત્યારે આ સર્વિસનો ઉપયોગ કરનારાઓની સંખ્યા ૬૦ કરોડ કરતાં પણ વધી ગયેલ છે. અને હવે આ કંપનીને ફેસબુક ટેકઓવર કરી રહેલ છે.

- **ઈન્ટરનેટ :** એક એવી સામાન્ય ગેરસમજ પ્રવર્તે

છે કે વાઈ-ફાઈ એટલે વાયરલેસ ફાઈડાલીટી. મતલબ વાયરના જોડા વગરની વફાદારી, ઈમાનદારી, સત્યનિષ્ઠા, પ્રામાણિકતા. પરંતુ આ બંને આવા કોઈપણ લાગ ૧ઓ સાથે સંકળાયેલ બંધોથી મતલબ નથી! વાઈ-ફાઈ એકમાત્ર ટ્રેડમાર્ક છે જેનો મતલબ થાય છે ચોક્કસ ટેકનીકલ બાબતો.

વાઈ-ફાઈને વચ્ચે લીટી કેડે વગર માફ વાઈફાઈ તરીકે પણ અંગ્રેજીમાં લખવામાં આવે છે, જે વાયરલેસ લોકલ એરિયા નેટવર્ક (WLAN) ટેકનોલોજી કહેવાય છે. આ ટેકનોલોજીમાં માહિતીની આપ-લે કરવા માટે ઈલેક્ટ્રોનિક ડિવાઈસ દ્વારા તેને ઈન્ટરનેટ અને રેડિયોના મોજાઓ સાથે ચોક્કસ ટેકનીકથી સાંકળવામાં આવે છે. પરંતુ અહીં પ્રસ્તુત નામ હાઈ-ફાઈ (જે ઓડિયો ફાઈલ માટે વપરાય છે) બંધના ઉચ્ચારમાં થોડા ફેરફાર સાથે વાઈ-ફાઈ કરીને એક ટ્રેડનેમ તરીકે રાખવામાં આવેલ છે. આ ટ્રેડમાર્ક ઈન્સ્ટીટ્યુટ ઓફ ઈલેક્ટ્રીકલ એન્ડ ઈલેક્ટ્રોનિક્સ (IEEE) ના એક સ્ટાન્ડર્ડ તરીકે પ્રસ્થાપિત કરવામાં આવેલ છે. જે પ્રોડક્ટ ટેકનીકલ રીતે આ વાઈ-ફાઈના ધારાધોર મુજબ સહી ઉતરે તેને વાઈ-ફાઈ સર્ટીફાઈડ કહેવાય છે અને તે અહીં આપેલ આઈકન, લોગો કે ટ્રેડમાર્ક સાથે તેનો ઉપયોગ કરી શકાય છે.

કચ્છ ડેવલપમેન્ટ કાઉન્સિલ

શશીકાંત ઠક્કર - ઉપપ્રમુખ, કચ્છ ડેવલપમેન્ટ કાઉન્સિલ

કચ્છ ડેવલપમેન્ટ કાઉન્સિલ - અમદાવાદની સામાન્ય સભા તા. ૨૧-૮-૨૦૧૪ના રોજ અમદાવાદ મુકામે શ્રી કચ્છી વિશ્રામ ગૃહ - ૧૬૧ બાગ ખાતે મળી હતી. આ બેઠકમાં સંસ્થાના ઓડિટેડ હિસાબો રજૂ કરવામાં આવ્યા હતા અને કચ્છમાં આર્કિટેક્ચરલ કોલેજ સ્થાપવાના પ્રોજેક્ટ તેમજ નર્મદાના પા ૧ અંગેની થયેલ કાર્યવાહી અંગેની વિગતોથી સભ્યોને અવગત કરવામાં આવ્યા હતા. સંસ્થાના ચેરમેન શ્રી અરુણભાઈ મહેતાએ કોલેજ માટેની જમીન સંપાદન કરવાની કાર્યવાહીની પ્રગતિનો અહેવાલ આપી આ અંગે ત્યારબાદના આયોજન અંગે વિગતે ચર્ચા કરી હતી. નર્મદાના પા ૧ કચ્છને આપવાના પ્રશ્ને તેમને નર્મદા નિગમના ડાયરેક્ટર શ્રી મૂકે ભાઈ ઝવેરીના સહયોગથી કચ્છ કેનાલના ચાલતા કામોની મુલાકાત અંગે વિગતપૂર્વક માહિતી આપી હતી. માઈનોર અને પેટા કેનાલોનું આયોજન મુખ્ય કેનાલની સાથોસાથ હાથ પર ન લેવાયાના પરિણામે નર્મદા કેમમાં આવતા પા ૧થી સમગ્ર રાજ્યમાં ખેતીની જમીનને કાયદેસર સિંચાઈનું પા ૧ મળતું નથી અને તેથી આ પા ૧ સાબરમતી - સરસ્વતી વગેરે નદીઓમાં વહેવડાવાય છે તે હકીકત તરફ ખાસ ધ્યાન જતાવી હતી. આના પરિણામે મુખ્ય કેનાલો પરથી ડીઝલ પંપો મૂકીને પા ૧ની ચોરી કરવાનું પ્રમાણ વધતું જાય છે.

બેઠકમાં એક મહત્વનો પ્રશ્ન એ ચર્ચાયો હતો કે કચ્છના કેટલાક પ્રશ્નો એવા છે કે જેમાં લોકોના સતત પ્રયત્નો પછી પણ કોઈ ઉકેલ વહીવટી રીતે આવતો નથી. આવા સામાન્ય લોકહિતના પ્રશ્નો જરૂર પડે ત્યાં કાનૂની રીતે ઉકેલવા ગુજરાત હાઈકોર્ટમાં જનહિતની અરજીઓ કરવાનું આ સંસ્થા ગોઠવી કે કે કેમ? સંસ્થાના ઉપપ્રમુખ શ્રી શશીકાંત ઠક્કરે જાણ્યું કે સૌથી મોટો પ્રશ્ન જે તમામ સખાવતી ટ્રસ્ટોને કનડે છે તે ચેરીટી તંત્રની નિષ્ક્રિયતા, વિલંબ અને યોગ્ય વહીવટી આંતરમાળખાનો અભાવ છે. અને તેમ છતાં તેના ખર્ચ માટે નક્કી કરાયેલ ફાળો વસુલવામાં આવે છે. જેના કારણે રૂપિયા સરકારમાં બિન ઉપયોગી પડ્યા રહે છે. મહારાષ્ટ્રમાં હાઈકોર્ટના આદેશથી આ ફાળો ઉધરાવવાનું બંધ કરાયું છે. ગુજરાતમાં પણ આ પ્રક્રિયા કરવી જરૂરી છે. આવો જ બીજો પ્રશ્ન કચ્છમાં ઈનામ નાબૂદી ધારાના અમલ પછી ખાનગી માલિકીની અસંખ્ય જમીનો એક જ ઝાટકે કોઈ કાનૂની પ્રક્રિયા વિના

સરકાર ખાતામાં દાખલ કરી દેવાઈ છે જે અંગે સન ૧૯૭૦માં સરકારે સરળ ઉકેલ કર્યા છતાં તેનો અમલ કરાતો નથી, તેનો છે. આવા અન્ય પ્રશ્નો પણ છે જે ક્રમાનુસાર સંસ્થાએ ઉપાડવા જોઈએ.

વિસ્તૃત ચર્ચાના અંતે પ્રથમ તબક્કે સંસ્થા દ્વારા વહીવટી રીતે રજૂઆતો કરવાની સાથે કાનૂની રાહે જનહિત અરજીઓ કરવા સૈદ્ધાંતિક બહાલી આપવામાં આવી હતી અને એક વર્ષ માટે ના ઈકીય ફાળવણી સાથે ત્રણ-ચાર સભ્યોની સમિતિને આ અંગે સત્તા આપવામાં આવી હતી.

‘કચ્છના સળંગ ઈતિહાસ’ની બીજી આવૃત્તિ બહાર પાડવા અને તેનો અંગ્રેજી અનુવાદ કરાવી બહાર પાડવાના સંસ્થાના અતિ મહત્વના પ્રોજેક્ટમાં થયેલ પ્રગતિની વિગતવાર સમીક્ષા કરવામાં આવી હતી અને સાથોસાથ કચ્છમાં વિવિધ ક્ષેત્રો નોંધપાત્ર યોગદાન આપનારા મહાનુભાવોની પરિચય પુસ્તિકાઓ છપાવવા બાબતની પણ વિસ્તૃત ચર્ચા વિચાર કરવામાં આવી હતી.

નર્મદાનું પા ૧ કચ્છમાં વહેલામાં વહેલી તકે પહોંચે તે માટે નર્મદાની કચ્છ કેનાલના કામમાં ઝડપ લાવવા અને વધારાના પા ૧ના આયોજનો તાત્કાલિક હાથ પર લેવાય તે માટે સંસ્થાની સ્થાપનાથી અત્યાર લગી જે જાગૃતિ બતાવી વિવિધ સરકારી તંત્રો સાથે સહયોગ અને સંકલન કરી આ કામોમાં થતો વિલંબ નિવારના સંસ્થાના ચેરમેનશ્રી અરુણભાઈ મહેતા અને સંસ્થાના અમદાવાદ સ્થિત પદાધિકારીઓએ જે પ્રયત્નો કર્યા છે તે માટે તેમને ધન્યવાદ પાઠવવામાં આવ્યા હતા.

૧૬૧ બાગ મુકામે શ્રી કચ્છી વિશ્રામ ગૃહમાં સ્થાપવામાં આવેલ ડાયાલિસિસ સેન્ટરની, સભ્યોએ મુલાકાત લીધી હતી અને આ કેન્દ્રમાં દરરોજ લગભગ ૧૫થી ૨૦ ડાયાલિસિસ રાહત દરે કરી આપવાની જે વ્યવસ્થા કરવામાં આવી છે તે સંસ્થાની યત્નલગી ગણી કાય તેમ છે. આ જ ભવનમાં કચ્છની કળા સંસ્કૃતિને ઉજાગર કરતું મ્યુઝિયમ રચવામાં આવેલ છે તેનો લાભ પણ બહોળા પ્રમાણમાં પ્રવાસીઓ લઈ રહ્યા છે. અમદાવાદમાં સારવાર માટે આવતા દર્દીઓ અને તેમની સાથેના બરદાસીઓ માટે મફત ભોજન વ્યવસ્થા માટે જલારામ અન્ન કેન્દ્ર પણ આ જ ભવનમાં રૂ કરવામાં આવેલ છે. કચ્છથી અમદાવાદ આવતા લોકોએ આ સુવિધાઓનો લાભ લેવા સંસ્થા દ્વારા અનુરોધ કરવામાં આવ્યો છે. ■

શ્રી કચ્છી સમાજ - અમદાવાદનો દૈનિક અહેવાલ

ઓક્ટોબર / નવેમ્બર - ૨૦૧૪

● સોમવાર, તા. ૬-૧૦-૨૦૧૪

★ શ્રી અંક મહેતા, શ્રી ભરત ઓઝા, શ્રી મનુભાઈ કોટડિયા સમાજની ઓફિસ પર મળેલ હતા. પાસ વિતર અંગેની તથા કચ્છી કંપા વિષેની બોટમ પટ્ટી જાહેરાત અંગેની કાર્યવાહી કરવામાં આવી.

★ ગુજરાત રાજ્યના ભૂતપૂર્વ મુખ્યમંત્રી શ્રી સુરે ચં મહેતા આજરોજ પ્રથમ વખત શ્રી કચ્છી સમાજની ઓફિસ પર પધાર્યા હતા. તેઓ સાથે અનેકવિધ પ્રશ્ને ચર્ચા કરવામાં આવેલ હતી. તા. ૧૯-૧૦-૧૪ના કાર્યક્રમ 'હિપ્નોટીઝમ'ના પોના ૪ પાસનું પેમેન્ટ તેઓ દ્વારા કરવામાં આવેલ હતું.

● મંગળવાર, તા. ૭-૧૦-૨૦૧૪

★ કચ્છશ્રુતિના કચ્છી કંપા વિષેની બોટમ પટ્ટી જાહેરાત મેળવવા શ્રી મનુભાઈ કોટડિયાની કાર્યવાહી ચાલુ રહેવા પામેલ હતી.

● ગુરુવાર, તા. ૯-૧૦-૨૦૧૪

★ શ્રી ભરતભાઈ ઓઝા તથા શ્રી કનુભાઈ ઓક્ટોબર-૨૦૧૪નો કચ્છશ્રુતિનો દીપોત્સવી અંક એટલે કે "કચ્છી કંપા વિષે"નું ફાઈનલ ડી.ટી.પી. વર્ક તૈયાર કરવાના હોવાથી તેઓ આખો દિવસ બિઝી રહેલ હતા. પોસ્ટ ખાતા પાસે તા. ૧૫-૧૦ના બદલે તા. ૧૮-૧૦ની એ ટેન્ડર તારીખ પોસ્ટિંગ માટે માંગવામાં આવેલ. પરંતુ ચાલુ વર્ષ દરમ્યાન આ અગાઉ ત્ર વખત એ ટેન્ડર મંગાઈ ગયેલ હોવાથી ચાલુ માસનો અંક તા. ૧૫-૧૦ના જ પોસ્ટ કરવો કમ્પલસરી બની જતાં, વિષેની બાકીના કામ માટે ઝડપ વધારવામાં આવેલ હતી.

● શનિવાર, તા. ૧૧-૧૦-૨૦૧૪

★ શ્રી અંક મહેતા, શ્રી ભરત ઓઝા, શ્રી મનુભાઈ કોટડિયા, શ્રી જગદી ભાઈ ઠક્કર તથા શ્રી ઘનશ્યામભાઈ ઠક્કર સમાજની ઓફિસ પર એકત્રિત

થયેલ હતા. આગામી તા. ૧૯-૧૦-૧૪ના કાર્યક્રમની ચર્ચા કરવામાં આવેલ હતી. વિવિધ ઘટક સમાજના નામ - સરનામાની ડિરેક્ટરી એકત્રિત કરી, દરેક સભ્યને ૧૯-૧૦ના કાર્યક્રમની યાદી અપાવવાનું રૂ કર્યું.

● બુધવાર, તા. ૧૫-૧૦-૨૦૧૪

★ એક તરફ જે જે વિવિધ અગ્રીશ્રીઓને પાસ વિતર ના કાર્યમાં સહકાર આપવા જાવેલ, તેઓને વિતર કરવા આપેલ તા. ૧૯-૧૦ના કાર્યક્રમના પાસો પરત આવવા લાગ્યા. જ્યારે અન્ય તરફ વન-ટુ-વન કોન્ટેક્ટ કરી ક્ય વધુ પાસો વિતર કરવાની વ્યવસ્થા સચોટ પુરવાર થતી લાગી. દરરોજ ૫૦ જેટલા પાસોનું વિતર ક્ય બનતું ગયું.

● શુક્રવાર, તા. ૧૭-૧૦-૨૦૧૪

★ શ્રી અંક મહેતા, શ્રી ભરત ઓઝા, શ્રી મનુભાઈ કોટડિયા, શ્રી અતુલ સોની વગેરે સમાજની ઓફિસ પર નિયમિતપે મળતા રહ્યા. ૧૯-૧૦ના કાર્યક્રમને આખરી ઓપ આપવામાં આવ્યો.

● શનિવાર, તા. ૧૮-૧૦-૨૦૧૪

★ શ્રી ભરત ઓઝા, શ્રી મનુભાઈ કોટડિયા, શ્રી અતુલ સોની, શ્રી દીપક ચૌહા , શ્રી મૂકે રાઠોડ, શ્રી સંજય ચૌહા , શ્રી પારસ વીરા વગેરે સમાજની ઓફિસ પર એકત્રિત થયેલ હતા. આવતીકાલના કાર્યક્રમની પોતાના ભાગે આવતી જવાબદારી, સહુએ સમજીને સ્વિકારી લીધેલ હતી.

★ વિતર થયા વગરના કેટલાક પાસોનો વપરા કોમ્પિલમેન્ટરી પાસ તરીકે કરવામાં આવ્યો.

● રવિવાર, તા. ૧૯-૧૦-૨૦૧૪

★ આજે સાંજના ૩ થી ૬ દરમ્યાન ટાઉન હોલ ખાતે કચ્છશ્રુતિના કચ્છી કંપા વિષેની વિમોચન અને શ્રી

કચ્છી સમાજના ફંડ રેઈઝિંગ કાર્યક્રમ અંતર્ગત ડૉ. પ્રાંત ભીમાનીનો હિપ્નોટીઝમનો યોજવામાં આવેલ હતો. ટાઉન હોલ લગભગ ભરચક રહેવા પામેલ. ખેડબ્રહ્માથી અનેક કચ્છી કડવા પટેલ અગ્રણી પધારેલ હતા કે જેમના હસ્તે “કચ્છી કંપા વિષાંક”નું વિમોચન કરાવવામાં આવેલ હતું. ત્યારબાદ ડૉ. પ્રાંત ભીમાનીનો હિપ્નોટીઝમ યોજવામાં આવેલ કે જે એકધારો ત્ર કલાક ચાલેલ હતો. ઉપસ્થિત પ્રેક્ષકોને ત્ર કલાક સુધી એકધારી રીતે જકડી રાખનાર આ યોજના અનહદ રીતે સાર્થક પુરવાર થયો. આ પ્રકારનો કાર્યક્રમ આપવા બદલ કચ્છી સમાજના અગ્રણીઓને ઉપસ્થિત દરેકે ધન્યવાદ આપ્યા. આ પ્રસંગે ખેડબ્રહ્માથી તથા

મોડાસાથી પધારેલ કચ્છી કડવા પાટીદાર અગ્રણીશ્રીઓને દામુભાઈ હોસ્ટેલ ખાતે જમાડી વિદાય આપવામાં આવેલ હતી.

● બુધવાર, તા. ૨૨-૧૦-૨૦૧૪

★ શ્રી ભરતભાઈ ઓઝા દિવાળીની રજામાં બહારગામ ફરવા જતા હોઈ આગામી કચ્છશ્રુતિના અંકની વિગતો શ્રી મનુભાઈ કોટડિયાએ તેમની પાસેથી સમજી લીધેલ હતી.

● મંગળવાર, તા. ૨૮-૧૦-૨૦૧૪

★ આજે લાભપાંચમ. શ્રી મનુભાઈ કોટડિયાએ શ્રી કચ્છી સમાજની ઓફિસમાં નવા વર્ષે મહુરત કરી, દરરોજ ઉપસ્થિત રહેવાનું રૂ કર્યું.

અમેરિકાના રાજ્યમાં કચ્છી વિધાનસભ્ય

મૂળ ભુજ, કચ્છના વતની એવા ૨૩ વર્ષીય યુવાન **નીરજ જયમીનભાઈ અંતાણી** અમેરિકામાં ઓહિયો રાજ્યના ૪૨મા હાઉસ ડિસ્ટ્રીક્ટમાં પ્રતિનિધિ તરીકે ચૂંટાઈ આવ્યા છે. એટલું જ નહીં, તેઓ આ સિધ્ધિ સાથે ઓહિયો રાજ્ય વિધાનસભામાં ચૂંટાનાર સૌથી યુવાન સભ્ય બન્યા છે. અમેરિકી રાજ્ય વિધાનસભાની મધ્યસત્ર ચૂંટીના તાજેતરમાં જાહેર થયેલા પરિણામોમાં અનેક ભારતીય અમેરિકનોએ જીત મેળવી દે ને ગૌરવ અપાવ્યું હતું. તેમાં રીપબ્લિકન પાર્ટી તરફથી લડતા નીરજે ડેમોક્રેટિક પાર્ટીના પેટ્રિક મોરીસને પછડાટ આપી હતી. ૧૯૭૮માં અમેરિકા જઈને ૩૫ વર્ષ સુધી હેવલેટ પેકાર્ડમાં નોકરી કરનારા પિતા સ્વ. જયમીનભાઈના પુત્ર નીરજ ઓહિયોમાં જ જન્મ પામીને ઉછર્યા

છે. ઓહિયો રાજ્ય યુનિવર્સિટીમાંથી રાજકીય વિજ્ઞાન સાથે સ્નાતક થયા બાદ તે હાલમાં યુનિવર્સિટી ઓફ ડેપ્ટોનમાં કાયદાનો અભ્યાસ કરે છે. આ જીત સાથે નીરજે છેલ્લા ૭૩ વર્ષમાં આ વિધાનસભામાં જીતનાર ભારતીયનું બહુમાન હાંસલ કર્યું છે. નાનપથી જ રાજકારમાં રસ ધરાવતા શ્રી અંતાણીએ તેમના ચૂંટી પ્રચારમાં અર્થતંત્ર અને વિજ્ઞાનના મુદ્દે ભાર મૂક્યો હતો. જીત બાદ એક મુલાકાતમાં નીરજે જણાવ્યું હતું કે, ‘હું મારા વિધાનસભા ક્ષેત્ર માટે સખત પરિશ્રમ કરીશ. મારા સમુદાય માટે લડીશ. રીપબ્લિકના સિધ્ધાંતો ભારતીય સમુદાય જેવા જ હોવાથી હું રીપબ્લિકન જ છું. જીત બાદ તે ટ્વીટ કરી હતી કે, આ પ્રતિનિધિત્વ મેળવવાથી હું ખૂબ જ ગૌરવ અનુભવું છું. માતા કોકીલાબેને કહ્યું હતું કે તે નાનપથી જાહેર સેવા પ્રવૃત્તિઓમાં રસ ધરાવતો હતો. બાદમાં તેની રાજકારમાં માટેની ઝંખના વધતી ગઈ હતી. ઉલ્લેખનીય છે કે, ઓહિયો રાજ્ય વિધાનસભામાં ચૂંટાયેલા નીરજ જયમીનભાઈ અંતાણી મૂળ ભુજના વતની છે. તેમના દાદા લ મીલાલ મગનલાલ અંતાણી કચ્છ રાજ્યના બાંધકામ વિભાગમાં હતા. કચ્છ રાજ્યના સિંચાઈ વિભાગના વડા સુપ્રિન્ટેન્ડન્ટ એન્જિનિયર હરિપ્રસાદ મગનલાલ અંતાણી તેમના પરિવારના હતા. ભુજના પૂર્વ નગરપતિ અરુભાઈ વચ્છરાજનીના નીરજ ભાઈ થયા. તેમના નાના ચંપકલાલ વચ્છરાજની ૧૯૬૬માં ભુજની સેન્ટ્રલ બેંકના મેનેજર તરીકે હતા. નીરજના પિતા જયમીનભાઈ ભુજના મહિલા ધારા સભ્ય સ્વ. મહુલાબેન કિરોરચં બુચના કાકાઈ ભાઈ થયા. ■

ગાંધીનગર ગાથા

● શ્રીમતી વર્ષા જે. મહેતા ●

દિવાળીના તહેવારોની પારંપારિક ઉજવણી

પાટનગર ગાંધીનગરમાં દિવાળીના તહેવારોની ઉમંગભેર ઉજવણી કરવામાં આવી હતી. દિવાળીના પવિત્ર દિવસોની ઉજવણી ગાંધીનગરના રહેવાસીઓએ પારંપારિક રીતે કરી હતી. દિવાળીની રાતે ગાંધીનગરવાસીઓએ ફટાકડા ફોડી આત બાજીથી ગાંધીનગરને ચમકાવી દીધું હતું. સૌએ એકબીજાને ઉલ્લાસપૂર્વક સાલ મુબારક પાઠવી ભુક્તિઓ વ્યક્ત કરી હતી. વિવિધ મંદિરોમાં અન્નકુટના દર્શનાર્થે નગરજનો ઉમટી પડ્યા હતા.

અક્ષરધામમાં અનોખી દીપમાળા

ગાંધીનગરમાં આવેલ અક્ષરધામમાં દર વર્ષે દિવાળીના તહેવારોમાં પાંચ દિવસ સુધી ભવ્ય દીપમાળા દ્વારા સજાવટ કરી ઉજવણી કરવામાં આવે છે. આ વર્ષે ૫-૧૦ હજાર દીવડાની દીપમાળા કરવામાં આવી હતી. આ દીપમાળાના દર્શનને લાભ લેવા ગાંધીનગરમાં અનેક લોકો ઉમટ્યા હતા. દીપમાળાથી ઝગમગતું અક્ષરધામ જોવું, એ એક અનેરો લ્હાવો છે.

પુસ્તક પરબ

ગાંધીનગરની સંસ્થા આત્મન્ ફાઉન્ડેશન અને ગુજરાતી માતૃભાષા અભિયાનના ઉપક્રમે તા. ૨ નવેમ્બરના રોજ ઘ-૪ સર્કલ પાસે પુસ્તક - પરબ યોજાઈ હતી. જેમાં પુસ્તકદાન સ્વીકારવા ઉપરાંત મુલાકાતીઓને બે પુસ્તકો વિનામૂલ્યે ભેટ આપવામાં આવ્યા હતા.

સૌરાષ્ટ્ર - કચ્છ સેવા સમાજ

સૌરાષ્ટ્ર કચ્છ સેવા સમાજ - ગાંધીનગર દ્વારા ગાંધીનગરમાં ટાઉનહોલ ખાતે તા. ૨ નવેમ્બરના રોજ શ્રી રાજેષ વૈષ્ણવ (સૂરીલી સાંજ) ભાવનગર દ્વારા સુંદર કાર્યક્રમનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. જેમાં “રાગ માલકૌંસની મસ્તી અને ભૈરવીની મોજ” “આધા હૈ ચં મા રાત આધી” વિષેક હેઠળ રાગ ભૈરવી આધારિત હિંદી

ફિલ્મોના યાદગાર ગીતો રજૂ કરવામાં આવ્યા હતા. સૌરાષ્ટ્ર - કચ્છ સેવા સમાજના સભ્યોએ મોટી સંખ્યામાં હાજર રહી કાર્યક્રમને દીપાવ્યો હતો. શ્રી રાજે વૈષ્ણવ અને તેમના શુભેષુ ખૂબ જ સરસ રજૂઆત કરી. સંચાલન ખ્યાતિ મહેતાએ કર્યું હતું.

અભિનંદન

લંડન ખાતે યોજાનાર વિશ્વબ્રાહ્મ કોન્ફરન્સમાં ગાંધીનગરના પ્રખ્યાત એડવોકેટ અને આંતરરાષ્ટ્રીય બ્રાહ્મ પાર્લામેન્ટના રાષ્ટ્રીય મંત્રી શ્રી અશ્વિનભાઈ ત્રિવેદી ભાગ લેવા ગયા છે. લંડનમાં તેઓ આ કોન્ફરન્સમાં હાજરી આપે તે બદલ અભિનંદન.

સાલ મુબારક - શુભેચ્છા

ગાંધીનગર કચ્છ મિત્ર મંડળ, અમદાવાદ તેમજ ગાંધીનગર સ્થિત સર્વે કચ્છીઓને નવા વર્ષના સાલ મુબારક અને શુભેચ્છા પાઠવે છે.

અભિનંદન

ગાંધીનગરની જાતી સંસ્થા કલ્ચરલ ફોરમ દ્વારા દર વર્ષે રાસ - ગરબાનું ભવ્ય આયોજન થાય છે. તેમાં મેગા ફાઈનલના વિજેતામાં બેસ્ટ પેરના વિજેતા કચ્છના હર્ષ ગોગારી એન્ડ નીરવ ગઢવી (વિનર)ને કચ્છ મિત્ર મંડળ - ગાંધીનગર તરફથી ખૂબ ખૂબ અભિનંદન.

શ્રદ્ધાંજલિ

કચ્છ મિત્ર મંડળના સક્રિય કાર્યકર શ્રી યજ્ઞે ભાઈ ગોર અને જી.એમ.ઈ.આર.એસ. સંચાલિત મેડિકલ કોલેજના એડમિનિસ્ટ્રેટીવ ઓફિસર શ્રી અશ્વિનભાઈ ગોરના પિતાશ્રી ભવાનીંકર પ્રા. ગોરનું ટુંકી માંદગી બાદ અવસાન થયું છે. તેઓશ્રી બાવાભાઈના હુલામણા નામથી પ્રખ્યાત હતા. તેઓશ્રીના વિભાગના નિવૃત્ત સેક્રેટરી અધિકારી હતા. ગાંધીનગર કચ્છ મિત્ર મંડળ તેમને હૃદયપૂર્વક શ્રદ્ધાંજલિ અર્પે છે. ■

મહિલા વિશ્વ

● રેખાબેન શુક્લ - અમદાવાદ ●

ભોજન - થાળી વિશેષ જાણકારી

દાળ

- ★ દાળને ઉકાળતા હો ત્યારે તેમાં હિંગ નાખવાથી દાળ સ્વાદિ બને.
- ★ કોઈપ દાળ ચડતી ન હોય તો તેમાં બે આખી કાચી સોપારીના ટુકડા નાખી દેવાથી દાળ ચડી જ.
- ★ દાળ વઘારતી વખતે વઘારમાં લાલ મરચાની ભૂકી નાખવાથી દાળનો રંગ સરસ થ અને દાળ સ્વાદિ પ બને.
- ★ દાળ અથવા 1ક વધુ તીખા થઈ જાય તો તેમાં થોડો ટામેટાનો સોસ ભેળવો.
- ★
- ★ દાળ - ચોખામાં જીવાત પડતી રોકવા માટે તેમાં લસ ની કળી રાખી મૂકો.
- ★ દાળ અથવા 1ક બળી જવાના કાર બળી ગયાની વાસ આવતી હોય તો બળેલી વાસ હટાવવા માટે ટામેટાના નાના ટુકડા કરી, સાથે જીરાનો વઘાર કરો - બળી ગયાની વાસ દૂર થઈ જ.
- ★ દાળમાં એક ચમચી તેલ અને હળદર નાખવાથી દાળ જલદીથી બફાઈ જ.
- ★ મગની દાળને રાત્રે પલાળી રાખી સવારે તેમાં બે લવીંગ નાખી રાંધવાથી દાળ હળવી અને પાયક બને.
- ★ દાળ, સંભાર, રસમ, સુપ, ગ્રેવી વિ.માં મીઠું વઘારે પડી ગયું હોય તો તેમાં રાંધેલા ભાતનો ગોળો બનાવી ફેરવી દેવાથી વઘારાનું મીઠું ઓષાઈ જ.
- ★ દાળમાં ક્યારેક ભાજી નાખીને બનાવી જુઓ. દાળ સ્વાદિ લાગે.
- ★ દાળ વારંવાર ઉભરાઈ જતી હોય તો તેમાં એક ચમચી ઘી કે તેલ નાખો.
- ★ દાળને ઘટ્ટ બનાવવા તેમાં ભાતનું ઓસાવેલું પા

નાખો.

- ★ 1ક, દાળ તથા કઠોળ રાંધતી વખતે તેમાં થોડા કોપરેલનાં ટીપા નાખવાથી તે ઓછા સમયમાં રંધાઈ જ તથા તેમાં રહેલા વિટામિનો પ જળવાઈ રહે.
- ★ દાળ જલ્દી રંધાઈ જાય તે માટે તેમાં થોડું રાઈનું તેલ નાખો.
- ★ કૂકરમાં દાળ બાફતી વખતે તેમાં અડધો ચમચો ઘી નાખવાથી દાળ કૂકરમાંથી ઉભરાઈને બહાર નહીં આવે.

કઢી

- ★ કઢી બનાવતી વખતે તેમાં દહીં નાખી કઢી ઉકળે પછી મીઠું નાખવાથી દહીંના ફોદા નહીં થાય.
- ★ અચાનક કઢી બનાવવી પડે તો તેમાં થોડી આંબલી નાખી કાય છે.
- ★ કઢીને લાંબા સમય સુધી તાજી રાખવા માટે તેમાં એક લીંબુનો રસ ભેળવવાથી કઢીનો સ્વાદ તથા રંગ જળવાઈ રહે.
- ★ કઢીમાં નાખવાનાં કોફતા મુલાયમ બનાવવા માટે તેમાં એક ચમચો બેકિંગ પાવડર ભેળવો.

ચોખા

- ★ ચોખા રાંધતી વખતે તેમાં લીંબુના રસના ટીપા તથા થોડું ઘી ઉમેરવાથી ચોખા દૂધ જેવા સફેદ બને.
- ★ ભાત રાંધતા પહેલાં થોડીવાર મીઠાનાં પા િમાં પલાળી રાખે તો ભાત સફેદ બને.
- ★ ચોખા રાંધતા પહેલાં તેમાં લીંબુના રસના ટીપા અથવા સરકો નાખવાથી - ઉમેરવાથી ચોખા ચોંટ નહીં.
- ★ ભાત બનાવતી વખતે તેમાં ફુદીનાનાં પાન અને ચપટી મીઠું નાખવાથી ભાતની સોડમ સરસ આવે.
- ★ ભાત રાંધતી વખતે પા િ ઉભરાઈને બહાર ન આવે

તે માટે વાસ ની કિનારી પર ઘી અથવા તેલ લગાડો.

- ★ ચોખામાં તજનો એક ટુકડો નાખવાથી ચોખામાંથી સોડમ છૂટે.
- ★ ભાત છૂટા બને તે માટે ચોખાને દસ મિનિટ પા ૧માં પલાળી રાખો.
- ★ ભાત વધુ રંધાઈ જ એવું લાગે ત્યારે ઉકળતા ચોખામાં થોડા તેલનાં ટીપા ઉમેરી દો.
- ★ ચોખા રાંધતી વખતે પા ૧ વધારે પડી જાય તો તેમાં એક બ્રેડનો ટુકડો મૂકી દો. વધારાનું પા ૧ િષાઈ જ.

ચોખા બાબત અન્ય જાણકારી

- ★ ચોખાને આખી રાત ખુલ્લા રહેવા દઈ સવારે ચાળીને ડબ્બામાં ભરી લેવાથી તેમાં ધનેડા નહીં પડે તથા ચોખા ખરાબ નહીં થાય.
- ★ ચોખામાં લીમડો કે મેથીના પાન રાખવાથી ચોખા ખરાબ નથી થતા.
- ★ ચોખાને દીવેલથી મોઈને રાખવાથી ચોખા આખા વર્ષ સારા રહે છે.
- ★ ચોખામાં થોડો ખાવાનો ચૂનો નાખી, સારી રીતે ભેળવીને ડબ્બામાં ભરી રાખવાથી ચોખા સારા રહે છે.
- ★ ચોખા સારા રાખવા માટે ચોખાના ડબ્બા વચ્ચે હળદરની નાની નાની પોટલીઓ મૂકી દો.
- ★ ચોખામાં કારેલાની સૂકવેલી છાલ ભેળવીને રાખવાથી તેમાં જીવાત - ધનેડા નહીં પડે.
- ★ ચોમાસામાં ચોખાના ડબ્બામાં બ્લોટીંગ પેપર પાથરી દેવાથી ચોખામાં બાયકાં નહીં લાગે.

ચોખાનું જીવાતથી રક્ષણ

- ★ ચોખામાં જીવાત ન પડે તે માટે ૧૦ કિલો ચોખામાં ૧૦ લાલ સૂકા મરચા મૂકી દો.
- ★ ચોખાના ડબ્બામાં પાતળા કપડામાં હળદરનો ગાંઠિયો બાંધી મૂકવાથી તેમાં જીવાત નહીં પડે.
- ★ નવા ચોખામાં મીઠાના ગાંગડા રાખવાથી તેમાં જીવાત નહીં પડે.
- ★ ચોખામાં મરીના દા ૧ રાખી મૂકવાથી ૫ તેમાં

જીવાત નથી પડતી.

- ★ ચોખાને થોડું એરડિયું ચોપડી રાખવાથી તેમાં લાંબા સમય સુધી જીવાત નથી પડતી.
- ★ ચોખામાં તમાલપત્ર રાખવાથી ૫ તેમાં જીવાત નથી પડતી.
- ★ ચોખાને સરળતાથી દળવા માટે દળતા પહેલાં ચોખાને તવા પર ેકી દો.
- ★ ભાત રાંધ્યા પછી એમાંનું વધારાનું પા ૧ ફેંકી દેવાથી ચોખામાંથી પોષકતત્ત્વો નીકળી જાય છે.

ખીચડી

- ★ ખીચડી બનાવતી વખતે તેમાં લીલા ૧૬ કે ભાજી મેળવવાથી ખીચડી વધારે સ્વાદિ લાગે છે.
- ★ વધેલી ખીચડીમાં સ્વાદ અનુસાર પૂર બનાવી લોટ ભેળવી કચોરી બનાવી કાય છે.
- ★ સાબુદા ૧ની ખીચડીમાં ચપટી મરીનો ભૂકો નાખવાથી ખીચડી સ્વાદિ બને છે.
- ★ સાબુદા ૧ની ખીચડીમાં કરકરા સીંગદા ૧ નાખવાથી તે સ્વાદિ તો બને, સાથેસાથે દેખાવે ૫ ગમે.

પુલાવ

- ★ પુલાવ પર સુ ેખિત કરતા કાંદા કિસ્પી રાખવા માટે તેમાં કાંદા સાંતળી તેમાં એક ચમચી સાકર નાખવાથી કાંદા કકરા રહે.
- ★ પુલાવને બ્રાઉન રંગનો બનાવવા માટે એક ચમચી સાકરને ગરમ તેલમાં ઓગળે ત્યાં સુધી સાંતળી લીધા પછી આ ઓગળેલી સાકર પુલાવમાં ભેળવી દો.

પોંઆ

- ★ તળેલા પોંઆના ચેવડામાં એક ટી-સ્પૂન ચાટ મસાલો ઉમેરવાથી ચેવડો સ્વાદિ બને.
- ★ પોંઆમાં લાલ મરચાની જગ્યાએ બે-૩ લીલા મરચા ઝી ૧ સમારીને નાખવાથી પોંઆ વધુ સ્વાદિ બને.
- ★ રાતના વધેલા ભાતમાં થોડા પલાળેલા પોંઆ, વધારેલા બટાટા તથા સ્વાદ અનુસાર મસાલો નાખવાથી સ્વાદિ વાનગી બને. ■

કલરવ

• દિનેશ માંકડ - અમદાવાદ •

ટોક વિથ ટાબરીયા

કેમ છો બધા? દિવાળીમાં મજા કરી ને? નવા કપડાં, ને ચટાકેદાર વાનગી ને અવનવી આત બાજી. દોસ્તો, દુનિયા આખીમાં તહેવાર તો બધે ઉજવાય છે પણ તહેવારોનું વૈવિધ્ય તો આપણે ભારતમાં જ. નવરાત્રીમાં ગરબા, તો ઉત્તરાયમાં પતંગ, હોળીમાં ગુલાલ - મજા જ મજા. પણ મિત્રો, આપણે દરેક પર્વ કડુંક નવું જ પીબવી જાય છે. એમાંયે દિવાળી પછી આપણું નવું વર્ષ રૂ થાય. તમારામાંના કોઈને કદાચ ગુજરાતી મહિનાના પૂરા નામ પણ ખબર નહિ હોય. પણ વાંધો નહિ. નવું વર્ષ રૂ થયું એ તો ખબર છે ને? બધાને Happy New Year તો કહ્યું છે ને? જગતના બધા જીવોમાં મા સને ભગવાને વિશેષ રીતે બુધ્ધિ આપી છે - વિચારવાની, નિર્ણય લેવાની અદ્ભુત ક્ષિતિ આપી છે. અને એટલે જ મા સધારે તે બની કે, બનવાનો પ્રયત્ન કરી કે. નવું વર્ષ રૂ થાય, તેની યાદગીરીમાં તમે દરેક કલરવ મિત્ર કોઈ એકાદ નિર્ણય - સંકલ્પ લઈ નહો, જે તમારા આગળ વધવામાં ઉપયોગી થાય? દા.ત. ગૃહકાર્ય, ળાએથી આવીને તરત કરી લેવું, કે દરરોજ મમ્મી પપ્પાને સવારે ઉઠીને પગે લાગવું કે વિડીયો - મોબાઈલ ગેઈમ દિવસમાં ફક્ત અડધો કલાક જ રમવા. ટી.વી. ચેનલ પણ નક્કી સમય પૂરતી જ જોવી વગેરે, વગેરે... યાદી તો મોટી થાય, પણ તમને ગમતો અને અમલમાં મૂકી કાચ તેવો જ સંકલ્પ લેવાનો. બોલો, નક્કીને? તમને પોતાને રૂમાં તકલીફ પડે, પછી તો ખરેખર મજા પડે! કરો આંખો બંધ, ને સંકલ્પ કરો નક્કી! થેંકયુ.

ગૌરવ ગાથા

એમનું નામ ખુલાલ તલક િ હ. એટલે કે ભારત દે ના મોટા ગજાના અર્થ શ્રી પ્રો. કે.ટી. હ. મૂળ વતન કચ્છ માંડવી. દે ભરમાં અર્થ શ્રીમાં નામ કાઢ્યું. આપણે દે આજાદ થયો પછી દે ના અર્થતંત્રને સારી રીતે ચલાવવા આયોજન પંચની રચના થઈ. ઈ.સ.

૧૯૫૦ના માર્ચ માસમાં રચાયેલા દે ના આ પ્રથમ આયોજન પંચના અધ્યક્ષ હતા પંડિત જવાહરલાલ નહેરૂ અને પ્રથમ જનરલ સેક્રેટરી હતા આપણે પ્રો. કે.ટી. હ. દે ની પ્રથમ લોકસભામાં પણ દે ની ના િકીય બાબતોની ચર્ચામાં તેઓ સાક પણ હોવા છતાં દે ને થોડીક નુકસાનકારક આર્થિક વાત હોય તો તેઓ સૌની વચ્ચે વિરોધ કરતા. સ્પષ્ટ વક્તા હતા. દે ના અર્થતંત્રને રૂઆતમાં ગતિમાં લાવનાર આ કચ્છી સપૂતને નમસ્કાર.

નાની વાત - મોટો બોધ

એક મોટું ગાઢ જંગલ. બધા પ્રકારના પ્રાણીઓ મોજથી રહે. ખાય, પીએ અને મજા કરે. એમાં કરી નામે એક બકરી. સ્વભાવે સાવ ભોળી. સૌ સાથે હળીમળીને રહે. સૌને સારા માને. તેનો કોઈ દુશ્મન જ નહીં.

ચોમાસાની ઋતુ. એક દિવસ સાંજના સમયે સૌ પોતાના ઘર ભરી જતા હતા. કરીબેન પણ ઘર તરફ આવતા હતા. અચાનક વરસાદ તૂટી પડ્યો. કરીએ દોડવાનું રૂ કર્યું. અચાનક િતિ રીંછ આવી. તે ખૂબ ધ્રુજતી હતી. તેના રૂંછમાં ખૂબ પાણી ભરાઈ ગયા હતા. તે ધ્રુજતા અવાજે કરીને કહ્યું, 'મારું ઘર તો જંગલના સામે છેડે છે. હું કેમ જઈ?' ભોળી કરીએ તરત જ કહ્યું, 'અરે, આજે રાત્રે મારે ઘેર રાતવાસો કરો.' િતિ રીંછ તો તૈયાર થઈ ગઈ અને કરી સાથે તેને ઘેર આવી. કરીનું ઘર તો તેને એવું ગમી ગયું કે ન પૂછે વાત. વરસાદ તો સતત વધતો રહ્યો. બીજો દિવસ - ત્રીજો દિવસ. બધા પ્રાણી ઘરમાં ભરાઈ રહ્યા. કરીના પડોળા પ્રાણીઓને કરી સાથેની આ રીંછને જોઈને નવાઈ લાગી. સૌએ પૂછ્યું તો કરીએ માંડીને વાત કરી. મીઠા બોલી િતિ રીંછ તો સૌ સાથે હળી ભળી ગઈ. પણ વડીલ એવા મહિષ પાડાએ કરીને બોલાવીને ખાસ કહ્યું, 'જો કરી, અજાણી વ્યક્તિ સાથે વધારે વ્યવહાર ન વધારાય. વધુ પડતો આંધળો વિશ્વાસ ક્યારેક ઠગારો નીવડે છે, સંભાળજે.' આ બાજુ વરસાદ તો હવે રહી ગયો પણ િતિ રીંછને કરીનું મોટું વિભાવ

ઘર ગમી ગયેલું. તેનું મન ડગલ્યું હતું. બહારથી મીઠું મીઠું બોલી, તે કરીને એવી તો ભોળવી લીધેલી કે કરી િતિ રીંછ નું બોલતું બધું જ સાચું માની લેવા માંડી. િતિએ ખોટા ખોટા બહાના કાઢીને પોતાના પથારા પાથરી દીધા હતા.

એક દિવસ િતિ રીંછે, કરી બકરીને નદી કિનારે ફરવા જવાની વાત કરી. બંને નદી કિનારે આવ્યા. રીંછે લાગ જોઈને કરીને નદીમાં ધક્કો માર્યો. અ ધાર્યા ધક્કાથી કરી તો નદીમાં ડૂબવા લાગી. િતિ રીંછ તો દોડતી કરીને ઘેર આવી. તે કરીના ઘરને પચાવી પાડવાના આનંદને અંદર છૂપાવી, કરીના પડો િઓ પાસે જુઠ્ઠા ાચલાવ્યા કે, ‘ કરીને જંગલનો ભૂખ્યો વાઘ ખાઈ ગયો વગેરે.’ સૌ નિરા થયા. િતિ રીંછ તો કરીના ઘરમાં આવી નાચવા લાગી.

નદીના છેડે આવેલા મંદિરમાં મહિષ પાડો દ ન કરવા આવેલો. તે ઓચિંતા જ નદીમાં કોઈ ડૂબેલાના પગને બહાર ડોકાતા જોયા. તે તો વગર વિચારે છલાંગ મારી, ડૂબતા પ્રા િને બચાવવા નદીમાં પડ્યો ને ખભે નાખી બહાર લાવ્યો. ‘અરે આ તો આપ િ કરી બકરી!’ તે કરીના પેટમાંથી બધું પા િ કાઢ્યું. કરીએ સ્વસ્થ થઈને બધી વાત કરી. મહિષ પાડાએ તરત જ યાદ અપાવ્યું, ‘મેં તો તને પહેલેથી ચેતવેલી. અજાણ્યા સાથે ખાતરી કર્યા વગર વ્યવહાર ન કરવો. જોયું ને?’ બંને ઘેર ગયા. સૌ કરીને જોઈને ખૂબ ખૂબ રાજી થયા ને ઉપડ્યા િતિ રીંછ પર હુમલો કરવા. સૌને એક સાથે જોઈ િતિ રીંછ ને નવાઈ લાગી. થોડી ગભરાઈ પ ખરી. ત્યાં તો તેની નજરે કરી બકરી ચડી. તેને સમજાઈ ગયું કે તેનો ભંડો ફૂટી ગયો છે. સૌ પ્રા િઓએ અવનવો મેથીપાક િતિ રીંછ ને ચખાડ્યો અને તેને ઊભી પૂંછડીએ એવી તો ભગાડી કે કદી આ બાજુ જોવાનું નામ જ ન લે!

શું તમે જાણો છો?

નવા વર્ષની રૂઆત થઈ છે. એટલે આપે જા વું જ જોઈએ. નવું વર્ષ એટલે રાજા વિક્રમાદિત્યના નામ પરથી ઓળખાય છે તે વિક્રમ સંવત ૨૦૭૧નો પ્રારંભ. દરેક માસ ત્રીસ દિવસનો હોય એટલે વર્ષ ૩૬૦ દિવસનું હોય. મહિનાના નામ આપ ા નાત્ર પરથી જ પડ્યા છે. કારતક, માગ ૨, પોષ અને મહા માસ એટલે િયાળો. ફાગ , ચૈત્ર, વૈાખ અને જેઠ એટલે ઉનાળો.

અને અષાઢ, શ્રાવ , ભાદરવો અને આસો એટલે ચોમાસું. તમને આ બધી ખબર તો હતી ને?

Health is Wealth

િયાળાની રૂઆત થાય છે, બરોબર? રીરમાં સ્ફુર્તિ લાવવી છે ને? આજે વાત માલી ની કરવી છે. તમારામાંના કેટલાક મમ્મીના કહેવાથી કરતા હે? ન કરતા હો તો રૂ કરો. સરસવ કે તલના તેલને આંગળી પર લઈને હાથ, પગ, મોઢા પર બને તેટલો વધારે સમય માલી કરો. અને પછી સ્નાન કરો. એવી તો મજા પડે કે ન પૂછો વાત. ખૂબ જરૂરી અને કાયમી ટેવ પાડવા જેવી વાત છે. ચાલો, કાલથી રૂ... બરોબર...?

મગજ કસો, નહીં તો ખસો....

બાળ દોસ્તોએ મગજ કસવાનું બંધ કર્યું છે કેું? કોઈપ બાળકો પ્રત્યુત્તર આપતા જ નથી.ું વાત છે? લાગે છે કે ઘરમાં વડીલો, કચ્છશ્રુતિનો કલરવ વિભાગ ઘરના બાળકોને વાંચવા માટે પ્રેરતા નથી. તોું કરવું? બોલો. કો વાંધો નહિ. આ રહ્યા આ વખતના કોયડા.

૧. ઠી ઠનો ઉપયોગ કરીને જવાબ ૧ (એક) મેળવી આપો. રત એટલી જ કે બધી જ સંખ્યા એક - એક વાર જ વાપરવાની.
૨. એવી ચાર આંકડાની કઈ સંખ્યા છે, જેને ૯ (નવ) વડે ગુ તા આંકડા ઉલટા (દા.ત. ૧, ૨, ૩, ૪ ને બદલે ૪, ૩, ૨, ૧) થઈ જાય?

હસ્યા તો ફસ્યા

મમ્મીએ ચીન્ટુને ડબલ રોટીનો પાંચ દૂધમાં નાંખીને ખાવા આપ્યો. થોડીવાર પછી નાનો ચીન્ટુ રડવા લાગ્યો. મમ્મીએ કાર પૂછ્યું તો કહે, ‘દૂધ તો રોટીનો પાંચ પી ગયો. હવે હુંું પીવું?’

શેઠાણી (નવા નોકરને) : અમારું ઘરકામ કરવામાં તને ખાસ વાંધો નહિ આવે. પરંતુેઠ ગમે ત્યારે ગમે તેટલા મહેમાનને જમવા લઈ આવે છે. તે માટે તારે તૈયાર રહેવું પડે.

નોકર : કાંઈ વાંધો નહીં. સાથે સાથે તમે પ મારો હિસાબ તૈયાર રાખજો ને હું મારો સામાન પ તૈયાર રાખી .

શબ્દ શોધ : ૩૧

● પ્રદીપ જોશી - આદિપુર ●

	૧		૨	૩		૪		૫
૬		૭						
						૮	૯	
૧૦					૧૧			
			૧૨				૧૩	૧૪
	૧૫					૧૬		
૧૭			૧૮		૧૯		૨૦	
		૨૧			૨૨			
		૨૩					૨૪	

“મ” સ્પેશિયલ

(નોંધ : તમામ ચાવીના ઉકેલ મ, મા, મિ, મી વગેરેથી શરૂ થાય છે.)

આડી ચાવી

૨. પપ્પાના સાળા (૨)
 ૪. લેપ, મર્દન (૩)
 ૬. ભારતના એક વડાપ્રધાન (૭)
 ૮. “_____ કુલક િ” - એક અભિનેત્રી (૩)
 ૧૦. એક ફળ (૩)
 ૧૧. ચંબલની ખી ના નામીયા ડાકુઓ :
 માધોસિંહ, _____ સિંહ, સિક્કો (૩)
 ૧૨. ખારા તેમજ મીઠા પા િનું ગરોળીના દેખાવનું
 એક મોટું હિંસક પ્રા િ (૩)
 ૧૩. સંઘરી રાખેલું પ્રાચીનકાળનું મડદું (૨)
 ૧૫. અવતારી પુરુષ ઈુ ખ્રિસ્ત (૩)
 ૧૬. માતા, બા, જનની (૧)
 ૧૭. મહિનો (૨)
 ૧૮. રહેઠા નું ગામ કે નગર, ઉતારો, પડાવ, િબિર (૩)
 ૨૦. પપ્પાના સાદુભાઈ (૨)
 ૨૧. નકુળ અને સહદેવની માતા (૨)
 ૨૨. વાતાવર , જે તે સમયની પરિસ્થિતિ (૩)
 ૨૩. રોટી, કપડા ઔર _____ (૩)

૨૪. ચૂંટ િ વખતે મતદાતા ં આપે? (૨)

ઊભી ચાવી

૧. ેકસભાને અંતે બે મિનિટનું _____ પાળવામાં આવ્યું (૨)
 ૨. એક મહિનો (૨)
 ૩. “હું માનવી, _____ થાઉં તો ઘું”, મા સ (૩)
 ૪. મધમઘતું, સુગંધીદાર (૪)
 ૫. સ્નેહ, માયા, પ્રેમ (૩)
 ૬. મનસ્વી, મનની ઈચ્છા પ્રમાે કરનારું, આનંદી (૪)
 ૭. સાડા ત્ર દાયકા પૂર્વે મચ્છુ ડેમ ફાટતા ક્યું હેર
 તેનો ભોગ બન્યું હતું? (૩)
 ૮. મર્મ, રહસ્ય, ગુપ્ત અર્થ (૩)
 ૧૧. આકર્ષક કળા માટે જા િતું પ િ (૨)
 ૧૨. બાદ ાહીના સમયનો ચાંદીનો રૂપિયો (૫)
 ૧૪. વિચાર િ, વિમ િ (૩)
 ૧૫. ઘું, પુષ્કળ (૨)
 ૧૭. કચ્છના કુળદેવી આઈ આ િપુરા માના મંદિરે જતાં
 પદયાત્રીઓમાં ગુંજતો નારો - “જય _____” (૩)
 ૧૮. આજે ઘ િ પરિવારોમાં માતા પોતાના બાળકોને
 મમ્મીની જગ્યાએ ફે નમાં “_____” કહેતા િખવે છે (૨)
 ૨૦. વહા ને દોરનાર નાવિક (૩)
 ૨૧. અહંભાવ, અસ્મિતા, ગૌરવ, ટેક, સ્વમાન (૨)

શરીર સારું રાખવા માટે અગત્યનાં સૂચનો

- ★ ફોનનું રિસિવર ડાબા કાન પર રાખીને ફોન પર જવાબ આપ ે.
- ★ એક દિવસમાં કોફી બે વખત પીવાનું કર ે નહીં.
- ★ કોઈપ પ્રકારની ગોળી (દવા) ઠંડા પા િ સાથે લે ે નહીં.
- ★ સાંજના પ વાગ્યા બાદ વધુ પ્રમા માં ખોરાક લેવો જોઈએ નહીં.
- ★ તમે જેટલા પ્રમા માં પાચન કરી ે, તેટલો અને તેવો જ ખોરાક લે ે.
- ★ રાત્રિ કરતાં સવારના વધુ પા િ પીવાનું કર ે.
- ★ હેન્ડ ફોનના ચાર્જર્સથી દૂર રહેવાનું પસંદ કર ે.
- ★ હેડ ફોન / કાન ફોનને વધુ સમય વાપર ે નહીં.
- ★ રાત્રિના ૧૦ થી સવારના ૬ વાગ્યા સુધી નિદ્રાનો સારો સમય હોય છે.
- ★ સૂતા પહેલાં દવા લઈને તરત જ લાંબા પડવું નહીં.
- ★ જ્યારે ફોનની બેટરી છેલ્લા ગ્રીડ સુધી આવી હોય ત્યારે કોલનો જવાબ આપવાનું ટાળવું જોઈએ.

પુનિત પ્રબોધચંદ્ર ઠક્કર

૯૮૯૮૬૪૮૯૮૭

૯૪૨૬૦૬૦૨૭૭

“જય જલારામ”

મણિનગરના પ્રખ્યાત

કર્ણાવતી દાબેલી સેન્ટર

અમારી બીજી કોઈ શાખા નથી. નફલથી સાવધાન

“મહેમાનનું માન
સેન્દીઓનું સન્માન
કર્ણાવતીની દાબેલીથી જ શોભે”

૧, રાધા મંદિર કોમ્પ્લેક્ષ, હીરાભાઈ ટાવર સામે, ઉત્તમનગર,
મણિનગર, કર્ણાવતી-૩૮૦ ૦૦૮. ફોન. (ઓ) ૨૫૪૭૦૦૮૬

રાષ્ટ્રીય તથા આંતરરાષ્ટ્રીય અનુભવ સાથે
પ્રસ્તુત કરીએ ભરોસાપાત્ર અને ઉત્તમપ્રવાસ
કન્સલ્ટન્સી

- Domestic and international flight tickets
- Domestic and international individual and or group packages
- Rental car services anywhere in the world
- Foreign exchange
- Visa consultancy
- Education abroad

Relyxcel Travel Consultant
Rest At Best Rate

Contact:

Pooja Thakkar

21 Shiv Complex, Isanpur Bus Stop
Uttam Nagar Maninagar
Ph. 079-32214002 M. 7818884440

REGD. NO. GAMC/1028/2012-14 VALID UPTO 31-12-2014, R.N.I. 46515/87, DATE : 16-3-88
POSTED AT P.S.O. AHMEDABAD ON 15TH OF EVERY MONTH

Let's Do the Best Furniture With.....

:- AUTHORISED DISTRIBUTOR & DEALER :-

:- Also Available :-

- Teak Wood
- MDF
- Liner Laminate

- Flush Door
- Veneer
- Door Skin

Amit Surani (Patel)
98244 79923

Brijesh Patel
96240 30203

RAVI ENTERPRISE

Sahakari Lati Bazar, Zone-2, B/h. Gita Mandir, Nr. S.T.Stand, Ahmedabad-22. Gujarat, INDIA.

Telefax : (O) + 91-79-25399423

E-mail : ravienterprise_004@yahoo.co.in

Printed & Published by Shri Kailasdan K. Gadhvi, President, Shri Kutchhi Samaj – Ahmedabad on behalf of Shri Kutchhi Samaj - Ahmedabad. Printed at Madhavi Offset, Khokhara, Ahmedabad. Published at Shri Kutchhi Samaj Karyalaya, 905, Span Trader Centre, Opp. Kocharab Ashram, Ellisbridge, Paldi, Ahmedabad-380 006 Editor : Shri Bharat Oza. Price : Rs. 3.00 Lifetime Subscription : Rs.1500/-

કચ્છશ્રુતિ • નવેમ્બર-૨૦૧૪ • ૪૦